

muusika

Pärnu Muusikafestival Järvi Akadeemia

Paavo Järvi

Neeme Järvi

Steven Isserlis

**VOCES
MUSICALES**

9.–13. juuli 2014
Kunstiline juht: Neeme Punder

Viljandi

XXIX Vanamuusika Festival

Kolmapäev, 09.07.2014, kl 19, Viljandi Jaani kirik

KULDNE KESKAEG - ARMASTUSLAULUD JA TANTSUD

Tubae Revaliensi

Riho Ridbeck, Olev Ainomäe, Valter Jürgenson, Tõnis Kuurme, Ivo Sillamaa, Neeme Punder.

Kolmapäev, 09.07.2014, kl 22, Pärimusmuusika Ait

VÄIKE ÖÖMUUSIKA

Janne Sevtšenko, Villu Veski, Tiit Kalluste.

Meeleolukas kontsert viisidest, mis pärit Ladina-Ameerikast ringiga Eestisse

Neljapäev 10.07.2014, kl 19, Viljandi Baptistikirik

ARMASTUSE LAULUD

Ivo Posti (kontratenor), Villu Vihermäe (tšello), Ene Nael (klavessiin)
J.Dowland, H.Purcell ja G.Fr.Händel.

Reede 11.07.2014, kl 19, Viljandi Jaani kirik

PALESTRINA JA SCHEIN

COLLEGIUM MUSICALE. Dirigent Endrik Üksvärav.

G.P.Palestrina „Missa Papae Marcelli“, J.H.Schein „Israelsbrünlein“

Reede 11.07.2014, kl 22, Pärimusmuusika ait (väike saal)

ÕISED ELANIKUD

Aleksei Turovski (pajatused),
Ene Nael (klavikord), Lilian Langsepp (gooti harf)
F.Couperin, D.Scarlatti, W.Byrd, J.Bull.

Laupäev 12.07.2014, kl 19, Pärimusmuusika ait

VU SÜMFOONIAORKESTER (Holland)

dirigeerivad Järvi Akadeemia dirigeerimiskursuslased
Ottorino Respighi „Pini di Roma“ Nikolai Rimski-Korsakov
Sümfooniline süit „Šeherezade“, Bram Kortekaas "Foreign Body"
Koostöös Järvi Akadeemiaga

Laupäev 12.07.2014, kl 22, Viljandi Jaani kirik

KATARIINA SUURE SOLISTID (Venemaa)

Kunstiline juht Andrei Reshetin (viul)
J.S.Bach, C.Ph.E. Bach, J.B. de Saint-Georges

Pühapäev 13.07.2014, kl 18, Viljandi Baptistikirik

KLAASPÄRLIMÄNG SINFONIETTA

Carl Philipp Emmanuel Bach 300

Kontsertmeister Arvo Leibur, solistid, Lembit Orgse, Elina Netšajeva,
Anni Ruugla.
C.Ph.E.Bach, G.Ph.Telemann.

Info: <http://vanamuusika.kultuurikava.ee>
www.kultuurikava.ee
www.folk.ee

Pääsmete eelmüük: PILETILEVI

Hinnad: € 6-10. Kuni 26. juunini kõik piletid € 5.

Festivali passid: (€ 35) müügil ainult Viljandi I-Punktis.

KULTUURIMINISTEERIUM

ERR

koopia kolm

ANTILA
Koopiastudio

F28

6-7/2014

Muusika suvenumbis on rohkesti kontserdihooaegade kokkuvõtteid ja tagasivaateid meie ülikoolikule kontserdi-
elule. Kui neid lugeda, veendud veelkord, kui rikas ja täidetud
meie muusikamaastik on. See on suurepärane, kuid teisalt
kummitab ikka ja jälle asjaolu, et kõikjale kuulama ei jõua.
Ja sellega seoses tekib ketserlik mõte – kuidas oleks kui
ühel festivalil oleks näiteks neli valitud kontserti raamituna
vaikusega?

Kontserdiarvustustest hakkab silma ka sage eesti inter-
pretide võimaluste ja meie olude mainimine. Ning seegi,
et nii mõnegi arvustaja arvates on eesti muusikat kavades
vähevõitu. Selle üle võiks mõtiskleda.

Kuid läheme vastu festivalisuvele ja sel aastal toimuvale
laulupeole. Heameelega oleks kõigist neist siinses numbris
juttu teinud. Ühest festivalist siiski teeme – selleks on Pärnu
Muusikafestival Järvi Akadeemia, noor, kuid ennast juba
vägagi tõestanud muusikasündmus.

Ila Rimmel

Peatoimetaja **Ila Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Virge Joamets** virgejoamets@gmail.com
Toimetaja **Joosep Sang** joosep@ema.edu.ee
Reklaam **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundaja **Ande Kaalep** ande.kaalep@gmail.com
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegjum: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetus: Voorimehe 9, Tallinn 10146
Toimetuse telefon **6 833 107**
Kodulehekülj: **www.ajakirimumuusika.ee**
Trükitud **Pajo trükikojas**
Pärnu mnt. 58, Sindi linn, 86703 Pärnumaa
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Peterburi tee 34-5,
Tallinn 11415
Tel 617 7717, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679
E-arve püsimumbriga **1,60** eurot number
Aastatellimus **23** eurot
Muusikaõpetajatele ja
-õpilastele aastatellimuse
soodushind 19 eurot.
Soodushind kehtib ka pensionil
olevatele muusikaõpetajatele.
Tellimine: ia@ema.edu.ee,
Online-tellimus: **www.fingler.com**.

FOTO GERT KELU

KAVA

- 2** Joosep Sang. Voces Musicales – võimalustest end proovile panna puudu ei tule
- 7** Nele-Eva Steinfeld, Ivo Heinloo. Muusikauudiseid maailmast
- 10** Kristjan Hallik. Mulle on oluline aus musitseerimine. Intervjuu Steven Isserlisega
- 13** Mirje Mändla. Orkestritest muutuvast maailmas. Intervjuu Paavo Järviga
- 18** Ila Rimmel. Kuhu on teel Pärnu Muusikafestival Järvi Akadeemia? Intervjuu Neeme Järviga
- 20** Elis Vesik. Olukorrast Läti riigis
- 22** Alo Põldmäe. Muusikaleht 90... aga enne seda olid Sireen ja Helikund
- 25** Ila Rimmel. Muusika läbi vaimu. Toivo Nahkuri samanimelisest raamatutriloojast
- 28** Aare Tool. Eesti Kontsert muusikaelu keskmes ja valikuvõimaluste vahel
- 30** Kai Taal. Rohkem Eesti muusikat Eesti interpretidelt – kas utoopiline unelm? ERSO kontserdihooajast
- 32** Talvi Nurgamaa. Tallinna Filharmoonia ja Tallinna Kammerorkestri kevad 2014
- 35** Ila Rimmel, Nele-Eva Steinfeld. Avatud vaimuga Eesti Interpretide Liit
- 38** Gerhard Lock. Transformatsioon ja mitmekihilised perspektiivid. Tagasivaade Eesti muusika päevadele 2014
- 42** Kai Taal. Estonia kontserdisaali Steinway viimased päevad. Sarjast "Pianisti portree"
- 44** Joosep Sang, Sander Udikas. Muljeid juubeli-"Jazzkaarelt"
- 49** Muusikauudiseid Eestist
- 54** Heliplaatide tutvustus
- 56** Jazzisessioon nr 5

muusika

FOTO PIRJO KONGO

Voces Musicales – võimalustest end proovile panna puudu ei tule

JOOSEP SANG

FOTO PIRJO KONGO

Sügisel viieteistkümnendat tegutsemisaastat tähistav kammerkoor **Voces Musicales** mängib juba aastaid olulist rolli meie muusikaelus. Noorte muusikute, eelkõige koori asutaja Risto Joosti entusiasm on viinud selleni, et täna on Voces, nagu teda omade seas kutsutakse, kõrge kunstilise tasemega kollektiiv, mis teeb koostööd tippdirigentidega, edendab mitmel moel kodust muusikaelu ning esindab meie muusikakultuuri välismaal. Noor ja nooruslik Voces Musicales on hea näide sellest, et inimesi ei pane mägesid liigutama mitte bürokraatia ja luksuslik eelarve, vaid suur soov seda teha. Selleks et rääkida koori minevikust, olevikust ja veidi ka tulevikust, kogunesid ühel mai alguse pühapäeval pärastlõunal Muusika toimetusse koori lauljad Annika Kuuda, Silja Narusk ja Jaanus Kann.

Räägime alustuseks sellest, et käisite hiljuti Londonis. Osalesite aprilli lõpul rahvusvahelisel konkursil, kus jõudsite nelja parima koori hulka. Kuidas tekkis mõte osa võtta ja miks sai valitud just see konkurss?

Jaanus Kann: See oli mitme asja kokkulangemine. Tahtsime juba pikemat aega mõnel konkursil osaleda, aga selliseid, kuhu minna, on väga vähe. 2009. aastal osalesime Helsingis Harald Anderséni nimelisel konkursil, mis on üks selliseid, millest võivad osa võtta igasugused koorid, ka professionaalset. Seal saime *grand prix'* voorus teise koha. Otsisime pikki aastaid midagi sarnast ja viimasel hetkel tuligi pakkumine Londonist. London on koht, mida oleme kaua sihtinud. Kuna inglise vokaalkultuur on meile etaloniks, oli tore, et saime just Londonisse minna.

Annika Kuuda: Kindlasti mängis olulist rolli ka maestro Peter Phillips, kelle meistrkursuse me 2013. aastal Tallinnas korraldasime. Sealt ka mõte minna Phillipsi korraldatud kursile.

Teie jaoks oli arvatavasti tähtis ka see, et konkurss on kõrgetasemeline. Voces Musicales vist ei harrasta “konkursiturismi”?

A. K.: Ma ei saa kõigi kooride nimel rääkida, aga tundub, et konkursside puhul on tähtsal kohal ka auhinnafond, sest kollektiivid tegutsevad oma rahakoti ja sümboolsete toetussummade najal. Londonis polnud see üldse määrav, pigem tahtsime end proovile panna ja näha, kus me maailma kontekstis asume. Eesti koorimaastikul me oma kohta juba tajume.

Tulemuse põhjal võib öelda, et asute üsna tipus...

A. K.: Finaali pääsemisega võib kindlasti rahule jääda. Konkurss oli esmakordne ja erines traditsioonilisest konkursivormist. Näiteks ei antud esinejatele punkte, mistõttu ei oskagi täpselt hinnata, mille poolest ja kui palju me teistele alla jääme.

J. K.: Londonis kuulis väga häid koore, kes meid teatud aspektidest kindlasti ületasid. Näiteks *grand prix'* voorus osales Erebus Ensemble, mis koosneb maailma parimate kooride The Sixteen ja Tenebrae lauljatest. Nende kõla ja musikaalsus oli tõeliselt imekspandav. Sama hea kõlaga kollektiive oli ka eelvooruses, näiteks suurepäraselt vanamuusikat interpreteerinud Byrd Ensemble USAst ja Reverie Inglismaalt. Aga nagu Peter Phillips hiljem žürii otsust selgitades ütles, on sellistel lauljatel oht olla liiga “osav”. Paljude tippkooride lauljad suudavad küll otse noodist lauldes pakkuda väga kõrget kunstilist taset, aga vaja on ka “sisselaulumist” ja süvenemist, et heliteost enne kontserti mõtestada. Selle puudumist Phillips sellistele kollektiividele ka ette heitis ja see võib olla põhjus, miks hoopis meid lõppvoorule valiti.

Kuidas on Voces Musicales oma eesmärged ja sihted sõnastanud?

J. K.: See on pidev protsess ja areng, me arutleme selle üle võibolla liigagi palju. Risto pani koori kokku kogemuste hankimiseks ja eesti koorimuusika arendamiseks. Muusikaakadeemiales on juba kaua ette heidetud, et koorijuhtidel pole piisavalt praktikat, heal juhul saad nädalas kümneks minutiks koori ette. Saad korra juhatada, aga ei saa teada, mis tunne on kujundada mingeid pikemaidsid protsesse. Voces on olnud kindlasti Risto üks tähtsamaid õppimise ja harjutamise kohti ning seda suunda oleme jätkanud, pakkudes võimalusi ka teistele noortele dirigentidele. Järgmise projekti dirigent, kellega nüüd mais töötame, on Sander Tamm.

A. K.: Noori dirigente on olnud teisigi, eelkõige meie koori riidadest, näiteks Jaanika Kuusik, Jorma Sarv, Endrik Üksvärav, Darja Selivanova ja kindlasti Kaspar Mänd. Kaspar juhatab Vocesega ka oma esimest vokaalsümfooniilist suurvormi, ja kohe Jaapanis.

J. K.: Muusikalisele praktikale on olude sunnil lisandunud ka organisatoorne külg. Koori juhatuse jaoks on viimaste aastate tegevus olnud tõeline meistrkursus kultuurikorralduse alal.

FOTO MAIT JÜRIADO

Nii et hea muusika kõrval on Vocesest saanud ka suurepärase praktikabaas neile, kes tahaksid saada aimu, kuidas Eesti ja ka muu maailma muusikaelu toimib.

Kas Voces Musicales saab ka selliseid kontserdipakkumisi, mille peale ütlete: see ei ole meie nägu, meie suund?

A. K.: Mulle meeldib mõelda, et oleme avatud kõigile ideedele, aga päris kõike me siiski ei tee. Üks küsimus on see, mida saab dirigent Vocesega töötamisest, aga meie peame mõtlema eelkõige oma lauljate peale. Meie liikmed pole palgised ja lauljana tahan saada mingil teisel moel tasu aja eest, mida ma kaks korda nädalas neli tundi järjest panustan. Repertuaar peab pakkuma midagi uut ja viima koori edasi.

Kas igal lauljal on sõnaõigus repertuaari kujundamisel?

A. K.: Alati võib tulla ja oma arvamust avaldada. Meil on tore ja aktiivne juhatus, mis tekkis siis, kui Risto Joost otsustas peadirigendi kohalt taanduda. Pidasime maha mitu koosolekut ja kujunes välja seltskond, kes tahtis rohkem panustada.

Igas kollektiivis, eriti harrastuskollektiivis tuleb arvestada “piitsa ja prääniku” vahet. Kuidas teil see tasakaalus on?

Silja Narusk: Mina olen kõigest aastase staažiga, sellepärast on raske koori ajaloo osas sõna sekka öelda, kuid minu jaoks on tasu vaeva eest see emotsioon, mille ma musitseerimisest saan. On hetki, kui ma tunnen, et ei suuda – tulen töölt ja pean nelja tunni jooksul endast kõik andma, nii emotsionaalselt kui ka vokaaltehniliselt. Aga sellised hetked tuleb üle elada ja aeg on näidanud, et asi on seda väärt.

Risto Joost ja Voces Musicales on kümmeaastaga ehitanud pinna, mis kannab kui tahes nõudlikke projekte. Koor üllatab oma kavade ambitsioonikusega ja võimega need kvaliteetselt välja vedada. Kõrgtasemel harrastuskoori kohta, mis ei saa endale lubada väga stabiilset koosseisu, on välja kujundatud rikka ja piisavalt ühtlase kõlaga ansambel, mille nimel praegu töötab koori uus dirigent Kaspar Mänd. Kõige võluvam on aga nende täiesti „ebaprofessionaalselt” suur pühendumus ning musitseerimise täpsus ja energeetilisus.

Toomas Siitan (Sirp, 19.01.2012)

J. K.: ...ja mingil hetkel tajud, et see piits ongi präänik.

Kas Voces Musicales on kaalunud ka professionalse või poolprofessionalse kollektiivi töövormi?

J. K.: Ingliskeelses kultuuriruumis olemegi *semi-professional* koor, mis tähendab, et meie väljund on professionaalne. Kindlasti oleme me selle peale mõelnud, aga nagu Peter Phillips hoiatab, võib juhtuda, et laulja hakkab sel puhul tege- ma nii-öelda liinitööd. Meie eelis on praegu, et käime koos, kuna see lihtsalt meeldib meile. Kohe kui tuleb mängu raha, on oht, et olukord muutub.

A. K.: Mõnes mõttes annab meie vabadus hea võimaluse enese proovilepanekuks ja uute dimensioonide avastamiseks. Kui

2003. aastal kooriga liitusin, piirdus minu koorikogemus koolikooriga. Sattusin Risto Joosti nõudlikule vokaaltehnilisele meistrkursusele, kus ta andis ka individuaalset hääleseadet. See oli eneseületamise ja eneseleidmise aeg, väga emotsionaalne. Olles harrastuslaulja, on paremad võimalused katsetamiseks.

S. N.: Arvan samuti, et liiga konkreetsetesse raamidesse surumine võtaks meilt vabaduse teha täpselt seda, mida nii kollektiivina kui ka indiviidina soovime ja mis valmistab rõõmu. Kui asju hästi teha ja see teistele korda läheb, ei olegi liigitamine enam oluline.

Kas võib öelda, et Eesti koorimuusikas on tekkinud uus ešelon, uus hingamine? Kui räägime sellistest kooridest nagu "Head ööd, vend" ja Collegium Musicale, kas teile tundub, et olete teatud vaimsuse ja printsiipide mõttes "ühes paadis"?

A. K.: Minu meelet jaa ja ei. Uus hingamine on küll tekkinud, noori tuleb peale. Voces on pigem noorte koor, selles mõttes me oleme sarnased. Aga kindlasti erinev vokaalteetika, kogemuste ja töökorralduse poolest. Risto vaatas juba meie koori luues Eesti koorilaulutraditsioonist kaugemale ja rõhutas, et me pole koorilauljad, vaid solistid. Mulle tundub, et olime juba siis oma ajast ees, ja mõnes mõttes on see andnud teiste kooride ees teatud edumaa.

J. K.: Kahtlemata on Voces aidanud teistel kooridel sündida. Pärt Uusbergi "Head ööd, vend" tekkis siis, kui Pärt oli juba aastaid meil laulnud. Sama lugu Endrik Üksväravaga, kes lõi Collegium Musicale. Voces Musicales on seda mentaliteeti mõjutanud.

S. N.: Ma arvan, et üks oluline erinevus, mis on uuemate kooride ja Vocese vahel, on ka see, et meil on võimalus iga natukese aja tagant avastada uute dirigentidega uusi tahke nii kooris kui ka endas.

Kui lihtne on koori lauljaid leida?

J. K.: Muidugi on sellega probleeme. Põhjused on erinevad. Oleme aastate jooksul kasvatanud lauljaid, kes liiguvad edasi kutselistesse kollektiividesse. On paratamatu, et nad enam meil ei laula, aga samas on nende üle hea meel. Teine probleem on see, et ma tajun teatud hirmu Vocese ees.

S. N.: Ma mõtlesin tükk aega, et tahaks koori kandideerida, aga ei julgenud, kuni Risto kuulis mind ühel kontserdil ja kutsus proovima. Kui seda poleks juhtunud, ei oleks ma tulnud. See oli arvatavasti hirm segatuna aukartusega. Täna võin kindlalt öelda, et hirm oli tegelikult põhjendamatu – tuleb lihtsalt proovida ja avanevad täiesti uued vaatenurgad.

Kas probleem on pigem selles, et häid lauljaid on vähe või koori soovijaid napib?

J. K.: Kindlasti on hulk lauljaid, kes arvab, et nad ei küüni meie tasemele. Samas on olnud neid, kellele oleme pidanud ära ütleva. Eesti on väiksem kui London, valik on piiratud. Olen tähele pannud, et on ka neid, kes ei taha enam koorimuusikaga tegelda, ehkki on väga head muusikud. Isu on lihtsalt täis.

A. K.: Ja on ka neid, kellele traditsiooniline repertuaar ei pakku enam huvi. Siin on küll Vocesel eelis enamiku Eesti kooride ees – meie repertuaar on rikkalik ja keeruline, professio-

naalse kollektiivi tasemel. Uuest muusikast ja võimalustest end proovile panna puudu ei tule.

Olete esitanud põhiliselt vanamuusikat ja nüüdismuusikat, romantilist repertuaari vähem. Millised on olnud põnevamad kavad koorilauljate jaoks ja millised on enim publikut köitnud? Need hinnangud ei pruugi ju kattuda.

A. K.: Üks valdkond, mis pakub palju mulle, meie lauljatele ja nähtavasti ka publikule, on vokaalsuurvorm koos orkestriga: Händeli "Messias", Bachi passioonid. Sünnib vastastikune inspiatsioon. Koori astudes poleks ma iial arvanud, et hakkab laulma Bachi h-moll missat, Pärdi "Passiot" või Tüüri "Reekviemi". Aga mõnikord on veelgi magusam esitada *a cappella*-kava, näiteks Victoria responsooriume või Palestrina missat, mis võimaldab laulda intiimsemas koosluses ja võib-olla ka soleerida. Üks tahk on ka eesti uus muusika. Mul on väga hea meel, et meie ridadest on võrsunud heliloojad, kes kirjutavad väga põnevat muusikat, muusikat, mida on võimalik ka laulda. Viimane näide on meie laulja Evelin Seppar, väga andekas helilooja. Ka Pärt Uusberg.

J. K.: Teinekord polegi tähtis, millist muusikat teha, vaid kuidas seda teha. Kõik võib sõltuda sellest, kes on koori ees.

S. N.: Ma olen Jaanusega nõus. Seetõttu ei oska ma välja tuua ühtki kava, kuna minu nauding on pigem sündinud inspireerivast dirigendist ja sellest ahhaa-efektist, mis on tekkinud, kui ma olen dirigendi vahendusel hakanud mõistma muusikat, mis algul mind ehk väga ei kõnetanud.

Kas Voces Musicales pole mõelnud spetsialiseeruda mingile kitsamale valdkonnale, olgu see siis vanamuusika või nüüdismuusika?

J. K.: Mingis mõttes olemegi spetsialiseerunud neile kahele, mis on tegelikult väga lähedased. Vahepealset, 19. sajandi muusikat esitame harvem.

A. K.: Aga laulja seisukohast peab olema ka mahukat vokaali nõudvaid teoseid. Hea näide, mis viis meie lauljaid edasi, oli Rahmaninovi "Vesprid", ka Mendelssohn. Selleks, et areneda, tuleb laulda võimalikult mitmekesisest repertuaari.

Keda te Vocesega töötanud külaldirigentidest tahaksite esile tõsta?

J. K.: Kindlasti tuleb nimetada Toomas Siitanit, kelle peamine tegevusala pole tegelikult ju dirigeerimine. Ta ei tegele küll eriti vokaaltehnilise juhendamise, aga ta oskab muusikat väga sügavalt mõtestada ning selle abil lauljaid suunata ja hea lõpptulemuseni jõuda.

Voces Musicales on pakkunud elamusi, mida kontserdilaval alati ei sünni. Muusikaline kvaliteet sõltub palju sellest, kui kaua seltskond on koos olnud ja mida koos läbi elanud. Konkursid ja kontserdid on tekitanud tervikhingamise, mida ei ole võimalik saavutada kollektiiviga, kellega teed ainult paar projekti. Voces Musicales puhul on kõige tähtsam rõõm ja nauding kogu protsessist.

Risto Joosti intervjuu Maria Mölderile
(TMK, november 2009)

A. K.: Vocesest rääkides tuleb meenutada, et oleme teistsuguse kõlaaestetikaga koor. On neid, kelle jaoks on meie vabalt voolav, täidlane kõla liig, ja on neid, kes just selle pärast saali tulevad. Ise püüame ikka selle “täis pilliga” laulmise poole. Meie oma dirigent Kaspar Mänd on üks selliseid, kes tuli ja tahtis jätkata selle kõla kujundamist, millele Risto oli meid suunanud. Sama saab öelda meie koorimeistri Jaanika Kuusiku kohta, kes on ka väga hea laulja. Kuid iga kogenud dirigent inspireerib. Ei saa öelda, et Neeme Järvi meie vokaaleestika põhimõtetega kursis on, aga kui selline suur muusik koori ees seisab, mõjutab ta meid teiste vahenditega.

Räägime ka tulevikust. Tulemas on koori viieteistkümnes sünnipäev...

J. K.: Kõigest ei saa veel rääkida, sest asjad vajavad täpsustamist. Aga oleks väga kena, kui sünnipäevaks ilmuks meie järgmine heliplaat, mille kallal oleme juba kaua vaeva näinud. Eelmine plaat Pärdi muusikaga ilmus kümnendal sünnipäeval ja seda küsitakse ja otsitakse siiaani. Arvustusi ilmub tänini.

Aga kui küsida filosoofilisemalt – millises suunas tahab koor edasi areneda?

J. K.: Üks ambitsioon on olla väga hea mitte ainult Eestis, vaid ka terves maailmas. Oleme viimasel ajal käinud Jaapanis, Slovakkias ja Inglismaal, sügisel sõidame Brüsselisse.

A. K.: On hea meel, et need kontserdid on olnud professionaalselt korraldatud, tavaliselt festivalide raames. Sellist koostööd kindlate partneritega tahaks kindlasti jätkata.

S. N.: Ma arvan, et viieteistkümnes sünnipäev on paras hetk, mil asimuuti seada ning tagasi vaadata tulevikku kavandada. Nõustun, et enda jätkuv maailmas tutvustamine ning üha ambitsioonikamate eesmärkide seadmine on loogiline jätk se-

nise. Samas tahame kindlasti olla ka osa Eesti muusikaelust ja aidata kaasa selle rikastamisele.

See on kaugem tulevik, ent räägime vestluse lõpetuseks ka lähemast tulevikust. Intervjuu ilmub laulupeo eel. Kuivõrd te tunnete, et olete osa Eesti koorilauluelust?

A. K.: Püüdleme professionaalsuse poole, aga oleme osa Eesti koorikultuurist. On vale mõelda, et meie koor on elitaarne ja teistest kõrgem. Me ei mõtle nii. Alati tuleb teistega koostööd teha ja mitte kõrvalolijaid alahinnata.

Kas laulupidu on teie jaoks muusikasündmus või on seal tähtsam n-ö sotsiaalne dimensioon?

J. K.: Mina võtan laulupidu muusikasündmusena ja usun, et saan sealt suure muusikalise elamuse, eriti kuna viimastel aastatel on tajutav selge kontseptsioon ja terviklik lähenemine. Kindlasti tuleb hea pidu ja hea kontsert. See, mida laulupidu laiema avalikkuse jaoks tähendab, on teine peatükk, mida me vist ei jõua siin avada.

A. K.: Paratamatult on seal nii palju tegureid. Laulupidu on piirideülene, seal mängivad rolli muidugi sotsiaalsus, aga ka rahvuslus ja pärimus. Igaühel on oma laulupidu.

Hingedepäeva kontekstis mõjus Pärdi meditatiivne mõtteviis helides erilise varjundiga ning Voces Musicales tooni kvaliteet teenis täiuslikult kõiki harmooniates peituvaid nüansse. Sopranite klaasjalt klaari intonatsiooni kooslus meeshälte sumeda sügavusega andis naudingut harmooniamängudest, sealjuures valitses interpretatsiooniliselt kõiges stoliinne veendumus ja rahulik töö kuulutamise.

Tiiu Levald (Sirp, 06.11.2009)

NELE-EVA STEINFELD

muusikaajakirjanik

John Luther Adams pälvis Pulitzeri preemia

Pulitzeri auhindade jagamisel pälvis tänavu muusikapreemia John Luther Adams teosega "Become Ocean". Auhind (10 000 dollarit) määratakse ühele ameerika heliloojale tema eelmisel aastal esietekandele tulnud või salvestatud teose eest. Teose "Become Ocean" tellis Seattle'i sümfooniaorkester. Helilooja on öelnud, et teda inspireeris meri kui evolutsiooni läte. Pulitzeri muusikapreemia finalistide seas oli ka John Luther Adamsi nimekaim John Adams. Olgu märgitud, et nad ei ole sugulased.

Pulitzeri auhinda antakse välja igal aastal alates 1917. aastast. Muusikapreemia lisandus 1943. aastal, mil valituks osutus William Schumani kantaat nr 2 "A Free Song". Varasemad auhinna saajad on olnud näiteks Aaron Copland, John Adams, Jennifer Higdon, Samuel Barber ja Elliott Carter. Möödunud aastal pälvis preemia Caroline Shaw oma kaheksahäälse Partiita eest, mille ta kirjutas ansamblile Roomful of Teeth.

Górecki Sümfoonia nr 4 kõlas maailmaesiettekandes

12. aprillil oli muusikaringkondades pikisilmi oodatud sündmus, kui Londoni Southbanki keskuse Kuninglikus Festivalihallis tuli esiettekandele Henryk Górecki Neljas sümfoonia. Teose tellisid Londoni filharmoniaorkester ning nimetatud keskus ja selle esiettekanne pidi toimuma juba neli aastat tagasi, kuid helilooja haigestus ja suri 2010. aasta novembris. Teosest oli koondpartituur detailsete märkustega orkestratsiooni ja dünaamika kohta. Sellest ajast peale on helilooja poeg Mikołaj Górecki, kes on samuti helilooja ning kes isa märkmeid väga hästi tunneb, partituuriga töötanud. Nüüd jõudis teos Londoni filharmoniaorkestri esituses Andrei Boreiko juhatusel lõpuks publiku ette.

Henryk Górecki oli Poola avangardismi üks eestvedajaid. Ülemaailmse tuntuse pälvis ta 1976. aastal kirjutatud

kolmanda, "Kurbade laulude sümfooniaga", mis esitati Eestis esimest korda tänavu 31. jaanuaril MustonenFestil.

Daniel Barenboim ja tema "pirn".
FOTO FACEBOOK

Daniel Barenboim rajas uue plaadimärgi

Pianist ja dirigent Daniel Barenboim rajas koostöös plaadifirmaga Universal uue plaadimärgi Peral. Salvestusi saab osta ainult digitaalsel kujul ehk siis alla laadimise kaudu. Peral (mis tähendab hispaania keeles pirni) keskendub Daniel Barenboimi kunstile pianisti, dirigendi ja ansamblistina. Plaadimärgi logo on disaininud kuulus arhitekt Frank Gehry, kelle projekteeritud on näiteks Walt Disney konserdimaja Los Angeleses. Perali esimesed väljaanded on Anton Bruckneri kolm sümfooniast Berliini Riigikapelli esituses Barenboimi dirigeerimisel.

Daniel Barenboimi paneb muretsema kultuuriajaloos esmakordselt kujunenud olukord, kus noored tunnevad küll hästi kirjandust, filosoofiat, kunsti ja arhitektuuri, aga klassikalisest muusikast on nende teadmised viletsad. Uue plaadimärgiga taotletakse jõuda lähemale nooremale publikule, kes on harjunud muusikat leidma internetist. Barenboimi järgmine plaan on lindistada noortele klaveriõppuritele mõeldud etüüde sellistelt autoritelt nagu näiteks Johann Burgmüller ja Muzio Clementi. Neid teoseid tavaliselt plaatidelt ei leia ja õpilastel oleks kasulik kuulata, kuidas neid esitab tipp-pianist.

Mariss Jansons viimast hooaega Amsterdamis

Hiljuti teatas Amsterdami Kuningliku Concertgebouw' orkestri peadirigent Mariss Jansons, et paneb ameti maha ning hooaeg 2014/15 jääb talle orkestri peadirigendina viimaseks. Õnneks pole tegemist töövaidlusega ja koostöö orkestriga peaks jätkuma ka pärast Jansonsi ametist lahkumist. Praegu on viimase hooaja kontserdid veel kokkuleppimisel ning ei saa öelda kindlat kuupäeva, millal Jansons orkestri ees viimast korda peadirigendina esineb. Ent juba praegu plaanitakse hilisemaid kontserte, mil Jansons saab praegust ko-duorkestrit juhatada külalisdirigendina.

Mariss Jansonsi debüüt Amsterdami Concertgebouw' orkestri ees oli 1988. aastal. 2004. aastal sai temast orkestri peadirigent. 2008. aastal hääletas ajakirja Gramophone muusikakriitikute žürii Kuningliku Concertgebouw' orkestri maailma parimaks.

Osmo Vänskä naaseb Minnesotasse

Dirigent Osmo Vänskä naaseb Minnesota orkestri muusikajuhi kohale. Ta kirjutas alla kaheaastasele lepingule ning viibib orkestri juures kummalgi hooajal vähemalt kümme töönaalat. Nii orkestrandid kui ka Vänskä on asjade käigu üle väga rõõmsad. Vänskä lahkus peadirigendi kohalt möödunud aasta sügisel, kui orkestri ja juhtkonna vahelised arusaamatused olid kestnud peaaegu poolteist aastat.

Vänskäst sai Minnesota orkestri peadirigent aastal 2003. Tehtud on mitmeid salvestusi ning tänavu võideti Sibeliuse sümfooniatega plaadiga ka Grammy auhind.

Julian Lloyd Webber lõpetab esinemised

Tunnustatud inglise tšellist Julian Lloyd Webber on sunnitud esinemistest loobuma. Pillimängu takistab nihestunud

kõhrketas kaelas, mistõttu parema käe liikuvus ja jõud on vähenenud. Webberi viimane avalik kontsert oli 2. mail koos Inglise Kammerorkestriga ning hiljuti lõpetas tšellist kahe heliplaadi salvestamise. Webber on tervisehädast väga häiritud ning kahetseb, et nii palju häid esinemisplaane jääb teoks tegemata. Samas püüab ta olla optimistlik ning tema edasine soov on anda oma teadmisi ja kogemusi edasi näiteks õpetamisega.

Julian Lloyd Webber on 63-aastane ja tema debüüt oli 1972. aastal Londonis Queen Elizabeth Hallis. Täna on ta välja andnud üle 40 heliplaadi. Julian Lloyd Webber on helilooja William Lloyd Webberi poeg ja muusikalilooja Andrew Lloyd Webberi noorem vend.

Kreutzeri viiul müügis

Mais-juunis korraldati mitu oksjonit, kus müüdi 2011. aastal 104-aastaselt surnud kunstikoguja Huguette Clarki varandust. Clark oli pärit maailma ühest rikkamast perest. Temast maha jäänud kogus oli umbes 400 kujutava kunsti teost, haruldasi käsikirju, raamatuid ja ka pille. Maalikogu sisaldab töid kuulsatelt kunstnikelt ja neid ei ole aastakümneid nähtud. Näiteks üks Auguste Renoiri maalidest, mille miss Clark ostis kunagi 125 000 dollari eest, loodetakse müüa 10 miljoni dollariga.

Kogu üks hinnalisemaid esemeid on Rodolphe Kreutzeri nime kandev Stradivari viiul aastast 1731 ja see läheb müüki 18. juunil. Rodolphe Kreutzer (1766–1831) oli viiuldaja, kellele Beethoven pühendas oma Üheksanda viiulisonaadi. Viiuli hinnaks võib kujuneda umbes 7,5 miljonit dollarit. Clarki isa oli selle ostnud tütrele harjutamiseks, kui tüdruk oli teismeline. Olgu märgitud, et Miss Clark oli ostnud elu jooksul mitu Stradivari instrumenti. 650st tänaseni säilinud Stradivari pillist tervelt üheksa oli seotud selle perekonnaga. Nende hulgas on ka neli pilli nimega “Paganini kvartett”, mida miss Clarki soovi kohaselt ei tohi kunagi üksteisest eraldada.

VARIA

8. mail kuulutati välja tänavused Polar Music Prize'i saajad. Auhindu on kaks, klassikalise ja popmuusika eest ja selle rahaline väärtus on miljon rootsi krooni ehk u 110 000 eurot. Klassikalise muusika vallas pälvis auhinna **Peter Sellars** Inglismaalt. Sellars on üks tänapäeva tuntumaid ooperilavastajaid, ta on äratanud tähelepanu Mozarti ooperite intrigeerivate lavastustega ja olnud nüüdisooperite lavaletooja. Popmuusika laureaat oli rockilegend **Chuck Berry**. Auhinna asutas 1989. aastal ABBA liige Stig Anderson. Preemiad antakse üle Rootsi pealinnas augustis.

Ooperidiiva **Montserrat Caballe** on saanud süüdistuse maksupettuses. Ta on välismaiseid kontserte andnud firma kaudu, mis on registreeritud Andorras, kus riigimakse ei ole. Pettuse suuruseks on pool miljonit eurot. 81-aastase Caballe karjäär on kestnud pool sajandit. Kõrges eas daami kimbutavad aga tervisehädad: eelmisel aastal oli tal kerge ajurabandus ning üle-eelmisel aastal Venemaa kontserdireisil murdis ta käeluu.

Põhja-Saksa Raadio sümfooniaorkester teatas, et määrab hooaja 2015/16 peakülalisdirendiks **Krzysztof Urbański**. Orkestri peadirigent on praegu Thomas Hengelbrock. 2017. aastal peaks orkester kolima uude saali **Elbphilharmonie'sse**. See on Hamburgi sadamarajooni Elbe kaldale ehitatav kontserdimaja, mille ehitus on kaua veninud ja kulud kasvanud juba üle 500 miljoni euro, mis on poole rohkem kui algselt planeeriti.

Loodetavasti 2017. aastal valmiv Hamburgi Elbphilharmonie.

FOTO WIKIMEDIA.ORG

Alain Lanceron nimetati plaadifirma Warner Classics uueks presidendiks. Warner Classicsi ja Erato kaubamärgi alla kuuluvad ka plaadimärgid EMI Classics ja Virgin Classics. Lanceron hakkab juhtima kogu firma klassikalise muusika tootmist.

Suurbritannia klassikaraadio **Classic FM** avaldas oma iga-aastase klassikalise muusika edetabeli, kus küsitleti 100 000 kuulajat. Edetabeli tipus oli seekord Ralph Vaughan Williamsi “Löökesse lendutõus”. Möödunud kolmel aastal oli esikohal kindlalt Rahmaninovi Teine klaverikontsert, mis jäi sel aastal tabelis teisele kohale. Classic FMi “Top 300” kõige populaarsem helilooja oli Mozart, kelle teoseid mahtus 300 hulka 22. Nimistust võib leida päris palju videomängude jaoks kirjutatud muusikat.

Berliini Filharmoonikud on otsustanud luua oma plaadimärgi. Nende eesmärk on pakkuda oma kuulajatele üle maailma kunstiliselt ja helitehniliselt väga kõrgetasemelist muusikat.

Hollandi Bachi Ühing eesotsas dirigendi ja kunstilise juhi Jos van Veldhoveniga käivitas mai algul projekti “All of Bach”, mis hõlmab kõigi Johann Sebastian Bachi teoste esitamist ja salvestamist. Teosed pannakse samanimelisse portaali üles nii helis kui pildis ning neid esitavad kuulsate muusikute kõrval ka noored talendid. Projekt kestab kümme aastat.

Ameerika dirigent **Kent Nagano** pikendas kolme aasta võrra peakülalisdirendi lepingut Göteborgi sümfooniaorkestri juures. Ametisse asus ta aastal 2013 ja esialgu oli leping kolmeks aastaks, nüüd kehtib see aastani 2019. Praegu on Kent Nagano veel Baieri Riigiooperi ja Montreali sümfooniaorkestri peadirigent.

Dirigent Kurt Masuri poeg **Ken-David Masur** nimetati järgmiseks kaheks hooajaks Bostoni sümfooniaorkestri assistentideks dirigendiks. Tema debüüt Bostoni orkestri ees toimus koos isaga kahe aasta eest ja koos abikaasaga juhib Ken-David Masur ka New Yorgi Chelsea muusikafestivali. Kurt Masuri tervis on viimasel ajal halvenenud ja ta peab liikumiseks kasutama rätastooli.

IVO HEINLOO

jazzikriitik

USA jazziajakirjanikud jagasid taas auhindu

Jazz Journalists Association, mis on üks maailma prominentsemaid jazziajakirjanduse ühinguid ja koondab enam kui kolmesadat liiget, annab igal aastal välja jazziauhindu. Assotsiatsiooni president on tunnustatud jazzikriitik ja paljude jazziraamatute autor Howard Mandel. Auhindu jagati 18. korda. Järgnevalt valik tänavusi võitjaid:

Elutöö auhind: **Herbie Hancock**

Aasta muusik: **Wayne Shorter**

Aasta uustulnuk: **Cecile McLorin Salvant**

Aasta helilooja: **Maria Schneider**

Aasta plaat: **Wayne Shorter Quartet "Without a Net"**

Aasta meeslaulja: **Gregory Porter**

Aasta naislaulja: **Cecile McLorin Salvant**

Aasta trompetist: **Terence Blanchard**

Aasta tenorsaksofonist: **Joe Lovano**

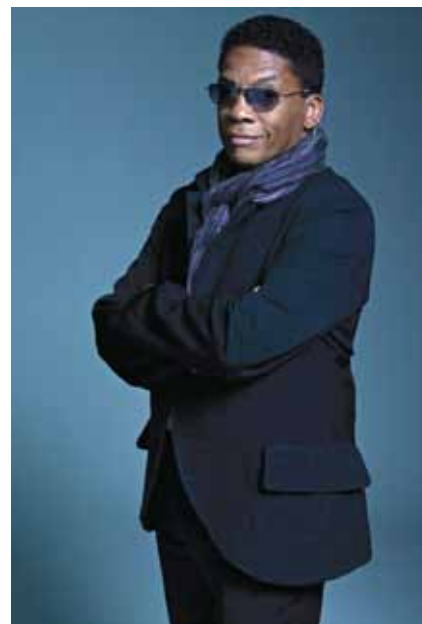
Aasta kitarrist: **Bill Frisell**

Aasta pianist: **Craig Taborn**

Aasta bassist: **Christian McBride**

Blue Note 75

Sel aastal tähistab 75. tegevusaastat maailma tuntuim jazzmuusikat välja andev plaadifirma Blue Note Records. Blue Note'i asutasid 1939. aastal muusikaärimehed Alfred Lion ja Max Margulis. Alguses oli nende tähelepanu pööratud swingmuusikale, kuid neljakümnendatel aastatel läks Blue Note kaasa *bebop*'i lainega ja hiljem seostati firmat žanriga, mida on hakatud kutsuda *hard bop*'iks. Blue Note jäi konservatiivseks ja avaldas vaid käputäie avangardsemat muusikat viljelnud muusikute plaate. Firma tegutseb ka tänasel päeval. Juubeli puhul ilmuvad terve aasta vältel haruldasi salvestusi sisaldavad vinüülplaadid.

Jazzikriitikutelt elutöö preemia võitnud

Herbie Hancock.

FOTO JAZZEITUNG.DE

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia

kuulutab välja vastuvõtu 2014/2015 õppeaastaks

- muusika, muusikapedagoogika ja lavakunsti eriala bakalaureuse- ja magistriõppesse
- kultuurikorralduse magistriõppesse
- muusika ja teatrikunsti eriala doktoriõppesse

EESTI MUUSIKA- JA TEATRIAKADEEMIA

Dokumentide vastuvõtt
12.-25. juunini tööpäeviti kell 10-16
Rävala pst 16, ruum A 103

Sisseastumiseksamid
26. juunist 2. juulini

Lähem info vastuvõtutingimuste, eksaminõuete, ettevalmistuskursuste sisu, ajakava ja registreerimise kohta

www.ema.edu.ee

www.lavakas.ee

tel: 66 75 709

e-posti aadress: vastuvott@ema.edu.ee

Mulle on oluline aus musitseerimine

Intervjuu Steven Isserlisega

KRISTJAN HALLIK
viuldaja

Üheks osaks Järvi Pärnu Muusikafestivalist on viimastel aastatel olnud ka maailma tippinterpretide esinemised. Sel korral on festivali kuulsaim külaline briti tšellist **Steven Isserlis**.

Juudi päritolu Isserlise juured on aga Inglismaast kaugemal. Tema vanaisa Julius Isserlis oli omaaegne väljapaistev pianist. Sugupuus leidub veel selliseidki nimesid, nagu Felix Mendelssohn ja Karl Marx. Vanaisa Julius Isserlis saadeti 1920. aastal koos mõne teise Nõukogude Venemaa tippmuusikuga Euroopasse noore nõukogudemaa kultuuri esindama. Tagasi ei tulnud neist keegi.

Pianistist vanaisaga on seotud veel sellinegi erakordne lugu. 1922. aastal üritas ta Viinis korterit üürida. Kuuldes, et tegu on muusikuga, ei tahtnud korteriperenaine, 102-aastane vanadaam, teda üüriliseks võtta. Tema tädil olnud üks tusane ja ebameeldiv muusikust allüürnik nimega Ludwig van Beethoven.

Kogu Isserlise perekond on olnud seotud muusikaga. Isa on innukas amatöörmuusik, ema pianist ning õed mängivad viiulit ja vioolat. Koos musitseerimine oli elu loomulik osa.

Isserlis on pillimängu õppinud Šotimaal Jane Cowani juures ja Oberlini konservatooriumis, kus tema õpetajaks oli Richard Kapuscinski. Tema mõjutajaks ja imetusobjektiks on olnud vene tšellist Daniil Šafran, poeetiline, tundlik ja kauni tooniga mängija, Rostropoviči kaasaegne, Leningradi koolkonna esindaja.

Isserlis on innustunud ajastuteadlikust esitusest ajastu instrumentidel ning propageerinud vähem tuntud heliloojate muusikat. Ta on teinud koostööd John Taveneri, Thomas Adèsi, Carl Vine'i, Wolfgang Rihmi ja paljude teiste heliloojatega ning olnud nende teoste esmaesitaja.

Sarnaselt oma iidoli Daniil Šafraniga on ka tema tundlik, intensiivne ja kauni tooniga tšellist. Ta eelistab kasutada pillil soolkeeli, mis annab ta toonile sooja ja inimhäälse kõla. Üheks Isserlise lemmikheliloojaks on Robert Schumann, kelle kohta ta ütleb: "Ma ei tüdine kunagi tema muusikast. Mulle meeldib ka tema isiksus. See on lausa nagu sõltuvus, ma ei teagi, miks, aga nii lihtsalt on." Isserlis väidab, et närveerib väga enne esinemisi. Kuid tema arvates on see hea märk: "Kui ma närveerin, siis tähendab, et ma hoolin. Olen näinud, mis juhtub muusikutega, kes mängivad kaksikümme aastat, kolmikümme aastat. Nad muutuvad üha tundetumaks, see muutub rutiiniks. Minu närvid ei lase sellel juhtuda."

Teil on fantastiline karjäär, esitate väga erinevat muusikat barokist nüüdisloominguni. Kas võite välja tuua ka mingisuguse põhihuvi?

Mitte väga. Mulle meeldib mängida Bachi ja barokkmuusikat; mulle meeldib mängida Beethovenit modernse klaveri saatel;

Steven Isserlise mõjutajaks ja imetusobjektiks on olnud vene tšellist Daniil Šafran, poeetiline, tundlik ja kauni tooniga mängija, Rostropoviči kaasaegne.

mulle meeldivad originaalinstrumentidega orkestrid ja ka modernsed orkestrid. Mulle meeldib vaheldusrikkus: kammermuusika, soolo, kontserdid orkestriga...

Aga samas võib öelda, et on palju heliloojaid, kelle muusikat ma ei esita ja Bachist varasemat muusikat ma ka ei esita.

Kas tunnetate ka mingit vahet muusikalises mõtlemises näiteks barokkmuusikas ja uues muusikas?

Suures osas leian, et lähenemine on sama. Suurem osa uuest muusikast, nagu Kurtág, Adams, Tavener, mida esitan, on mingil moel seotud vana-muusikaga.

Olete mitmete ürituste kunstiline juht.

Prussia Cove'i seminar on põhiline, millega ma tegelen [Prussia Cove'i seminar on maalilises Cornwalli väike-asulas toimuv kammermuusikat, meistrisklasse ja muusikaseminare ühendav üritus. – *Toim.*]. Mõned seal-sed osalejad tulevad suvel ka Pärnu festivalile, nagu olen kuulnud. Meil on kevadised meistrikursused ja sügisel kammermuusika-programm. Kevadistest meistrikursusel osalejatest saavad mõned kutse tulla sügisel meie n-õ vanematega koos musitseerima "Open Chamber Music" programmis. See on minu jaoks väga oluline üritus.

Teie eluloost võib lugeda, et mängisite kammermuusikat juba lapsena?

Jaa – oma õdedega! Kammermuusika on väga tähtis. Minu arvates on tegelikult kogu muusika kammermuusika. Ka näiteks William Waltoni tšellokontsert, mida Eestis esitan. Muusikas üks hääl vestleb teisega. Kui näiteks mu sõber Matt Hunt (Bremeni Deutsche Kammerphilharmonie ning Pärnu festivaliorkestri sooloklarnet) mängib esimese klarneti partiid, siis toimub tema ja minu vahel soolopartiid esitades

vestlus. Kõikjal muusikas toimub vestlus – ka näiteks Bachi soolosüit on kammermuusika ehk vestlus eri häälte vahel.

Eriti instrumentaalkontsertides on oluline leida üles kammermuusika elemendid, sest oleks väga igav esitada kontserti iga orkestri ja dirigendiga täpselt ühtemoodi, varem ettevalmistatud šabloon järgi. See ei oleks enam elav muusika. Igaks esituseks tuleb leida erinev lähenemine.

Tundub, et teil on sarnased mõtted Paavo Järvi-ga. Võibolla räägiksite ka oma kokkupuudetest temaga?

Me oleme juba palju aastaid koostööd teinud. Naljaga pooleks – kui me esimest korda kohtusime, oli tal rohkem juukseid peas. Ta on väga eriline. Algu-sest peale on tal olnud kõigist dirigentidest, keda ma tean, kõige selgem käsi, ta dirigeerimistehnika on tõesti suurepära-ne.

Klassikalise muusika koha pealt on meil sarnased ideed ja oleme tõenäoliselt kokku puutunud ka samade inimestega, kes on meid mõjutanud. Mulle meeldib temaga esitada ka Šostakovišt ja Prokofjevit, sest ta tunnetab väga hästi rütmi. Me just plaadistasime Šostakovišt ja Prokofjevi tšellokontserdi Frankfurdis. Tutvustasin talle lähemalt Prokofjevi tšellokontserti, talle pakkus see kohe suurt huvi ning talle meeldisid selle juures samad asjad mis mullegi. Veel oleme temaga koos teinud Beethovenit, Schumanni, Dvořákit, Šostakovišt, Elgarit ja Waltonit. Haydnit me vist siiani koos esitanud ei ole.

Peab mängima nii, nagu sina usud. Igaühe tee on erinev, aga peab uskuma sellesse, mida sa teed. Uskumine enda valitud tee õigsusse on nagu religioon.

Tutvustage pisut William Waltoni tšellokontserti, mida Pärnus mängite.

Oo, see on fantastiline teos. Minu arvates üks neljast parimast tšellokontserdist. Loomulikult on palju häid kontserte, aga need neli, mida mina esile tooksin, on Dvořák, Schumann, Elgar ja Walton. Ja valik ei ole selline mitte sellepärast, et ma ise britt olen. Elgari ja Waltoni kontserdid on lihtsalt meistriteosed. Walton on dramaatiline ja meloodiline. Tõeliselt liigutav, ütleksin lausa maagiline. Ma armastan ja imetlen seda kontserti ja minu missiooniks on seda esitada nii tihti kui võimalik. Ma ei ole seda küll veel salvestanud, see on meil Paavoga järgmisel aastal plaanis.

Pärnusse tuleb kokku palju noori muusikuid. Kas teil on ehk mõni soovitus noortele, kes on alles oma karjääri alguses.

"Karjäär" on trikiga küsimus. See on igaühe puhul erinev, nii nagu iga muusiku muusikategemine on erinev. Aga oluliseks pean ma alati muusika esikohale seadmist. See kõlab küll lihtsalt, aga ei ole nii lihtne teostada. Sest karjääri nimel tuleb vahel teha kõikvõimalikke kompromisse ja see on kurb. Peab mängima nii, nagu sina usud. Olen ise sellega palju kokku puutunud, on tahtnud, et mängiksin agressiivsemalt, jõulisemalt, rohkem esiletulevalt, mida ma ei taha. Mulle on oluline aus musitseerimine, kus muusika on alati esikohal. Igaühel on elus oma väljakutsed ja igaühe tee on erinev, aga peab uskuma sellesse, mida sa teed, ignoreerima kõrvaliste inimeste arvamust ning õppima igalt poolt, kust võimalik. Uskumine enda valitud tee õigsusse on nagu religioon.

See on väga hea nõuanne.

EESTI MUUSIKA- JA TEATRIAKADEEMIA HOOAJA LÕPPKONTSERT
5. JUUNI KELL 19 MUSTPEADE MAJA
ESINEVAD TUDENGID ERINEVATEST OSAKONDADEST
PILETID 3/5
MÜÜGIL KOHAPEAL
EMA.EDU.EE/KONTSERT

Orkestritest muutuvas maailmas

MIRJE MÄNDLA
muusikaajakirjanik

Paavo Järvi annab ajakirjale Muusika intervjuud ajal, mil ta viibib Dresdenis ja viib läbi proove Dresdeni Staatskapellega. Sealsamas Dresdenis on omal ajal valminud ja esiettekandele tulnud mitmed Richard Straussi ooperid, selle orkestriga on koostööd teinud Richard Wagner ning seda on kõrgelt hinnanud Ludwig van Beethoven.

Lõppevale hooajale tagasi vaadates meenutab Paavo Järvi, et talle endale oli suur elamus Orchestre de Paris' kontsert Londoni "Promsi" festivalil, kus kõlasid Saint-Saënsi Kolmas sümfoonia, Arvo Pärdi "Cantus" ning Jean Sibeliuse Viilukontsert Janine Janseni soleerimisel. Orchestre de Paris'ga lindistab ta Sibeliuse sümfooniaid. "Nad ei ole ühtegi nooti Sibeliust plaadistanud ja kui mina seda ei tee, kes siis veel?" küsib Paavo Järvi, hääles temale omane huumorikus. "Neil ei ole standardseid šabloone, millega peab võitlema iga orkestri ees, kes Sibeliuse muusikat juba tunneb. Samal ajal on Pariisi orkestri män-

gijatel Sibeliuse muusikaga mingisugune emotsionaalne side ja teistmoodi arusaamine kui näiteks soomlastel, ameeriklastel või inglastel. Sibeliust on võimalik esitada natukene külmalt, intellektuaalselt, kargelt, või siis tunnetada sellist sisemist emotsionaalsust, ja prantslased on selles suhtes väga tundlikud."

Järvi nimetab oma lõppeva hooaja elamusena veel koostööd Viini Filharmoonikutega, mil kavas olid Straussi "Metamorfoosid", Mozarti sümfooniad ja Brahmsi Viilukontsert Joshua Belli soleerimisel.

Muusikute ühtlane sisemine valgustatus

Paavo Järvi sõnab, et kui jätta kõrvale need orkestrid, mis said kuulsaks 1940.–50. aastatel, siis tänapäeval on ainuke valem orkestri maailmatasemele viimiseks toimida nii, nagu tegi Claudio Abbado oma Luzerni orkestriga, kuhu ta võttis mängima kõige kogenumad ja ühtemoodi mõtlevad muusikud. "Võib panna koos mängima kaksikümmend väga head muusikut, aga kui nad saavad muusikast, orkestrimängust väga erinevalt aru, siis ei tule sellest mitte midagi välja. Lepo Sumera väljendit kasutades peab ühes orkestris mängivatel muusi-

kutel olema ühtlane sisemine valgustatus. Minu meelest toimib kammeransambli mõtlemisega orkester kõige sujuvamalt ja paindlikumalt. Ma teen hetkel koostööd Dresdeni Staatskapellega, mida on oma kirjades kõrgelt hinnanud juba Beethoven ja mida peetakse maailma parimaks orkestriks. Minu meelest on tänapäeval siiski parima orkestri mõiste muutunud ning professionaalsetest orkestritest tuleks kindlasti nimeta-

PAAVO JÄRVI (s 1962)

1995–1998 Malmö SO ja Stockholm Kuningliku Filharmooniaorkestri peadirigent
2001–2011 Cincinnati SO peadirigent
Al 2004 Bremeni Deutsche Kammerphilharmonie kunstiline juht
Al 2006 Frankfurdi Raadio SO (hr-sümfooniaorkestri) peadirigent
Al 2010 Orchestre de Paris' peadirigent
Al 2015 Tokyo NHK SO peadirigent

da Berliini Filharmoonikuid, mis on suuteline muutma oma olemust olenevalt repertuaarist ja stiilist. Näiteks Dresdeni Staatskapelle puhul on tunda, et kuigi nad kindlasti omandavad kontserdiks Bartóki Orkestrikontserdi partituuri, ei saa nende mängus sellist üleolekut, nagu on Berliini orkestril, kunagi olema. See ei ole Dresdeni Staatskapelle põhirepertuaar ning ilma proovita suudaksid nad esitada pigem Richard Straussi "Roosikavaleri". Nii et orkestri kõrge mängutase on oluline, aga teine asi on kokkukuuluvustunne ja ma toonitan alati, et ka omanikutunne. Bremeni Deutsche Kammerphilharmonie'l on see olemas, Berliini Filharmoonikutel ka, kuigi nad ei ole otseselt orkestri omanikud, aga neil on tunne, et see on nende oma orkester. Orkestri-mäng ei ole neile lihtsalt töökohustus.

Kui rääkida väga headest orkestritest, siis neid, kellele on oluline orkestri kõrge sise-mine kultuur ning kokkukuuluvustunne, on maailmas vaid kolm või neli. Orkestrisiselt aidatakse üksteist, kuulatakse ja püütakse omavahel sobituda ning harmooniat leida. Samal ajal ei lubata järeleandmist kvaliteedis ning ollakse üksteise mängutaseme suhtes äärmiselt nõudlikud. Sellist suhtumist otseselt õpetada on väga raske, see kas on või ei ole. Ja siit saame vastuse küsimusele, miks Leonard Bernstein, Claudio Abbado, Bernard Haitink ja Colin Davis terve elu tegid tihedat koostööd noorteorkestritega. Nad noppisid noorteorkestritest välja need muusikud, kellele orkestrimäng ei olnud lihtsalt töö, et luua orkestrit ühtlaselt valgustatud muusikutest.

Minu meelest on absurdne ja mõeldamatu valida orkestrisse muusikuid, keda sa ei tunne, üksnes eesriide taga toimuva konkursi põhjal. Berliini Filharmoonikutest mängib iga muusik ette tervele orkestrile. Minu meelest on see tasand, millest saab alguse sümfooniaorkestri hea mängutase. Ja sellepärast on Pärnu Muusikafestival mulle väga tähtis, sest ma püüan natukene seda mõtet meie inimestes süvendada, et ei

piisa, kui mängid lihtsalt hästi. Selleks, et olla orkestris kammermuusika partner, tuleb teoseid tunda põhjalikumalt, mitte ainult enda partiid. Muidu jääd reamuusikuks."

Kas tänapäeval piisab, kui olla erakordne isiksus?

Paavo Järvi on oma tegevuse eest pälvinud mitmeid auhindu nii Eestis kui väljaspool. Tema plaadistusi saadab edu.

Kes on hea dirigent?

"Sellele küsimusele on väga raske vastata. Herbert von Karajan ja Leonard Bernstein olid väga erinevad isiksused. Samal ajal tegutsesid veel George Szell ja Jevgeni Mravinski ning nad kõik leidsid oma võimaluse saavutada erakordseid tulemusi. Keeruline on kirjeldada,

kuidas see täpselt toimus. Ühelt poolt on oluline tehnika, aga on veel sõnadega mitte seletatavaid aspekte. Mõni inimene läheb orkestri ette ja keegi ei pane tähele, et ta üldse orkestri ees on. Aga näiteks Bernsteini pu-

hul oli nii, et kui orkester häälestas ja tema sisenes ruumi, jäid kõik järsku vait, sest nad tunnetasid, et sisse oli tulnud isiksus. Seda on väga raske seletada, aga dirigeerimise ajal on seda ka tunda. Mõni inimene teeb oma tööd tehniliselt hästi ja teda hinnatakse väga kõrgelt. Teised ei saa tehnika eest väga kiita, aga siiski kõik tunnetavad muusikat ja on nõus selle dirigendiga kaasa minema ja tema ideid ellu viima. Näiteks Georges Prêtre'i dirigeerimisest oli muusikutel täiesti võimatu aru saada, aga kõik tohutult tahtsid temaga koostööd teha.

Ent tänapäeval peab USAs töötav peadirigent keskenduma peamiselt turundamisele ja sponsorrahade leidmisele. Ühegi suurfirma direktor ei soovi pida läbirääkimisi orkestri mäenedžeriga, ikka on soov rääkida kunstnikega, dirigentidega. Puutusin sellega kokku, kui olin kümme aastat Cincinnati sümfooniaorkestri peadirigent. Mulle tundub, et Euroopas liigub areng väga kiiresti samas suunas. Olen kindel, et varsti kaob riigi toetus orkestritele üldse ära, see on ainult aja küsimus."

Kas sellega seondub ka orkestrite sulgemine?

"Ei seodu. Orkestrite sulgemine on seotud filosoofia muutumisega, millega ei osata kaasa minna. Orkestrid ei ole moraalselt, filosoofiliselt ega praktiliselt valmis ühest süsteemist teise üle mine-ma. Raha jääb üha vähemaks ja finantskriiside aegu on prioriteedid väga selged. Kriisi ajal tõmmatakse igal pool koomale ja võetakse raha kõrgkultuurilt ära. Isegi Prantsusmaal, kus kultuuri toetatakse väga tõhusalt, väheneb riigi toetus iga aastaga. USAs ei anna sponsorid enam kõrgkultuurile raha, sest nad viitavad kriisile ja sissetulekute vähenemisele. Põhimõtteliselt on riigi toetuse kadumine aja küsimus, mõnel maal toimub see võibolla natukene varem, mõnel pool hiljem, aga umbes saja aasta pärast toetavad kunsti vaid totalitaarsed režiimid."

Milline oleks lahendus ?

"Kui kultuuri toetaksid ikkagi eraettevõtted, suured firmad ja metseenid. USAs see toimib, ehkki palju sõltub sellest, kas majandus on hea aasta või mitte. USAs kaasnevad sponsoreerimisega maksusoodustused ja nende kaudu näitab riik, et ta toetab kultuuri. See pole selles mõttes halb, et kui inimene või firma annab rahvale palju ja toob ühiskonnale kasu, siis nad maksavad meie kõigi eest ja peavad midagi ka vastu saama. See on vana ja loogiline süsteem.

Eestis on väga vähe inimesi, kes suudaksid nii suures mahus kultuuri toetada. Ja kes isegi suudaksid, ei tee seda, sest siin pole maksusoodustust ning suhtumist mõjutab ka nõukogudeaegse mentaliteedi ajaline lähedus. Oleme harjunud, et riik peab kultuuri rahaliselt toetama. Eks see on ka prioriteedi küsimus. Näiteks sotsiaalse mõtlemisega Rootsisis või Prantsusmaal on arstiabi põhimõtteliselt tasuta, aga kõik on õnnetud ja vihased, et maksud on kõrged. Inglismaal ja USAs on keskmes kapitalistlik mõtlemine ning valitseb arusaam, et ideede elluviimiseks tuleb ise raha leida.

Orkestreid, kes ei pea ennast muutvas ühiskonnas ümber mõtestama, on väga vähe ja need on suutnud ilma iga-suguste vaidluste või kahtlusteta saada osaks oma maa kultuurilisest identitee-

dist. Näiteks Viini Filharmoonikud, Dresdeni Staatskapelle ja Leipzigi Gewandhaus-orkester. Nad ei ole lihtsalt orkestrid, vaid nad kehastavad muusikaajalugu. Gewandhaus-orkester alustas tegevust 1743. aastal, kui Bach töötas sealses Tooma kirikus. 1548. aastal loodud Dresdeni Staatskapelle män- gukvaliteedist on kõnelnud maailma- kuulsad heliloojad Heinrich Schütz, Richard Strauss, Richard Wagner ja Ludwig van Beethoven. Kui Dresdeni Staatskapelle käis Ameerikas kontserdi- reisil, siis tutvustati neid kui orkestrit, mida Beethoven oli nimetanud maail-

ma parimaks. Ühelgi Londoni või Skandi- naavia orkestril ei ole midagi sellesar- nast ette näidata. Identiteedist rääki- des on vaid mõnel orkestril õigus olla sellisel positsioonil, omamoodi muuseu- mina traditsioone talletada, teised pea- vad leidma viisi, kui- das olla ühiskonna osa.

Kui küsida, kas meile üldse on or-

“Selleks, et olla orkestris kammer- muusika partner, tuleb teoseid tunda põhjalikumalt, mitte ainult enda partiid. Muidu jääd reamuusikuks.”

kestreid vaja, siis te- gelikult võiks kõik suuremad kultuuri- saavutused ära unu- tada, sest ega Shakes- peare'i näidendid katust pea kohale ei too. Kui arst leiab la- boratooriumis vakt- siini mõnele haigu- sele, näitab see konkreetset tule- must ja mul ei ole

midagi selle vastu. Aga muusika ei ole sellepärast veel vähem väärtuslik, et ei

ole konkreetset tulemust ette näidata. Muusika on väärtuslik iseenesest. Mahleri ja Beethoveni sümfooniaid kuulates on sinu ees terve ajalugu, terve maailm. On oluline osata seda kuulata, tunda ja mõista. Muusika on osa haredusest. Ilma muusikata üles kasvanud inimene, kes ei saa muusikast aru ega oska seda nautida, on vaene. Ma ei räägi seda mitte mingisugusest elitaarsest vaatevinklist, vaid puhtalt väärtuslikust aspektist. Inimesele on kokkupuude muusikaga väga tähtis – see teeb meid inimesteks.”

Eesti muusikaelu

“Väljastpoolt vaadates tundub mulle, et Eestis on väga kõrgel tasemel ja intensiivselt toimiv uue muusika areen, mis on peaaegu meie identiteedi osa. Ühe väikse maa kohta toimub siin palju ja on huvitavaid nähtusi, eriti uue muusika alal. Oleme uhked oma heliloojate üle. Kaugelt vaadates tundub, et Eesti orkestrite areng liigub õiges suunas, aga muidugi on igal pool oma kasvuraskused ja probleemid.”

Kas meie kontserdielu ei tundu olevat liiga tihe?

“Ei saa olla liiga tihe. Ainuke asi, mis reguleerib, on see, kui publikut lihtsalt enam ei jagu. Samas peab olema paindlik, sest keegi ei tea täpselt, kus see piir on ja kas see on kuidagimoodi kontrollitav ning kes peaks täpselt otsustama, millal on liiga palju. Üks asi on see, mida me soovime teha, ja teine, palju oleks võimalik teha. See ei ole aktuaalne ainult muusika kontekstis.

Teiseks on küsimus kvaliteedis. Kontserte annavad inimesed, nad on huvitatud ellujäämisest ning peavad seetõttu saama paremaks, osavamaks ja huvitavamaks. Kui valik on väike, siis konkurents ja kvalitatiivne areng puudub.

Rahvusvahelisel tasemel rääkides on muusikaelu igas linnas väga erineva iseloomuga. Pariis, New York ja London on kontserdielu seisukohalt olulised keskused ning Stockholm, Oslo, Helsingi ja Tallinn seda ei ole. Pariis on mõnes mõttes justkui teine reaalsus. Siia tulevad kõik need suured muusikud, keda ma kutsusin suure honorari eest muusitseerima ka Cincinnati, väga hea meelega. Siis ei olnud neil tavaliselt aega. Aga ei ole sellist inimest, kes ei ta-

haks tulla Pariisi kontserti andma.

Minu meelest on Eestis kvaliteedi küsimus eriti tähtis. Ei tohiks lubada mõtlemist, et meie oludes paremini ei saa. See mõte tähendab alla andmist ja selliste mõtete vastu peab võitlema, ka enda sees. Ma saan aru, et praeguses finantsseisus on sellised mõmendid hästi keerulised. Siiski tundub mulle, et muusikat peab püüdma teha väga kvaliteetselt.

Seda mõtet püüan ka Pärnus läbi

“Meie eesmärk ei ole tuua Pärnusse lihtsalt hästi palju rahvusvaheliselt tuntud muusikuid, vaid aidata eesti noortel mängijatel luua rahvusvaheliste kontaktide võrgustikku.”

kontaktid ei teki lihtsalt niisama, tuntud muusikutega tuleb koos olla ja mängida. See ongi Pärnu Muusikafestivali muusikahariduslik idee.”

viia – et meil on väike, aga kvaliteedi poolest erakordne festival. Ma toonitan, et meie eesmärk ei ole tuua siia lihtsalt hästi palju rahvusvaheliselt tuntud muusikuid, vaid et mõte on aidata eesti noortel mängijatel luua rahvusvaheliste kontaktide võrgustikku. Sellised

VIIMSI
5. Viimsi jazz- ja popmuusikafestival kooridele ja vokaalansamblitele

JAZZ POP FESTIVAL 5

15.-16. novembril 2014
Viimsi Koolis

Ootame osalema laste- ja täiskasvanute koore ning vokaalansambleid kõikjalt Eestist.

Registreeru enne laulupidu, siis on osavõtutasu soodsam!
Eelregistreerimine kuni **30. juunini 2014.**
Registreerimise viimane päev on **1. september 2014.**

viimsivald.ee/jazzpopfest
facebook.com/ViimsiJazzPopFest

15. juuni

kell 15.00

Estonia kontserdisaal

LXVIII lennu LÕPUAKTUS

**Esinevad klassika ja rütmimuusika
suuna lõpetajad**

**Kaastegev Eesti Muusikaõpetajate
sümfooniaorkester (EMSO)**

Dirigent Lilyan Kaiv

19. juuni

Kadrioru pargi kontserdiväljak

**Kadrioru suvehooaja
avamine**

Esineb Otsa kooli puhkpilliorkester

Dirigent Sirly Illak-Oluvere

SISSEASTUMISEKSAMID

26. juuni SOLFEDŽO

27. juuni ERIALA

11. juuni KONSULTATSION

kell 12.00 eriala

25. juuni KONSULTATSION

kell 12.00 solfedžo

kell 14.00 eriala

Info: www.otsakool.edu.ee
katrin.naan@otsakool.edu.ee

Kuhu on teel Pärnu Muusikafestival

Järvi Akadeemia?

Intervjuu Neeme Järviga

IA REMMEL

Kohtume **Neeme Järviga** mõni päev pärast ERSO edukat hooaja lõppkontserti. Maestro on energiat täis, ta on rahul ERSO hooajaga. Kuigi parasjagu on arutlusel mõned administratiivsed probleemid, vaatab ta optimistlikult tulevikku ning on saabuva suvise Pärnu Muusikafestivali ootuses.

Kas Pärnu Muusikafestival Järvi Akadeemia on eeldusi saada Salzburgi või Šveitsi Luzerni festivali sarnaseks sündmuseks?

2011. aastast alanud Järvi suvefestival, nüüdne Pärnu Muusikafestival koos Järvi Akadeemiaga sai kohe esimesest aastast alates üheks suve silmapaistvamaks ja kesksamaks festivaliks. Kust impulss tuli ja kuidas see festival loodi?

Pärnus on muusikafestivalidel ju pikk ajalugu. Seal oli David Oistrahhi festival. Miks just Oistrahhi nimeline – David Oistrakh käis ju Pärnus suvitamas, oma kakskümmend aastat. Olen temaga seal ka ühe kontserdi teinud, Igor Oistrakh mängis, ja David Oistrahhi õpilased. Meil oli

temaga väga hea läbisaamine ja sõprus.

Aga siis tuli aeg, kui me sõitsime Eestist ära. Ja

kui me tagasi tulime, läks

Oistrahhi festival edasi. Allar

Kaasik tegi seda. Minul oli

Oistrahhi festivalil oma dirigeerimis-

kursus, see tõmbas kokku noori dirigente üle maailma. Aga siis jäi

Oistrahhi festival soiku ning selle jätkuks sai Järvi festival. Siin olen ka mina

oma kursustega ning minu pojad Paavo ja

Kristjan. Me oleme ju ise ka natuke pärnakad, meil on üks maakoht Pärnu lähedal.

Festival ongi nüüd saanud kindla vormi, meil

on oma direksioon, juhatuse esimees on Kristjan

Hallik, Järvi akadeemia juht ja mäenedžer on Lukas Groen.

Groen on hollandlane, aga ta naine on eestlane ja nüüd ta

FOTO IMG / FREDERICK STUCKER

elabki siin ja räägib ka väga head eesti keelt. Jüri-Ruut Kangur on meil ka juhatuse töösse kaasa tõmmatud, tema on üle-eestilise noorte sümfooniaorkestri juht.

Nii on see festival nüüd välja kujunenud, et siin toimuvad kontserdid ja meistrikursused. Aga mitte ainult dirigendid, vaid ka teised muusikud, kes siin esinevad, saavad tunde. Meie tutvusringkonnast tuli Pärnusse rida toredaid muusikuid, kes õpetasid viiulit, vioolat ja puhkpille. Meie tegevus on väga huvitav ka just sellepärast, et alati on kohal külaliskollektiivid ja tuleb muusikuid teistest maadest. Paavo teeb igal aastal oma festivaliorkestri, toob kaasa oma tutvusringkonna Pariisist, Berliinist, Frankfurdist, Bremeni Deutsche Kammerphilharmonie'st. Paavol on unistus teha seda nagu mingiks Salzburgi või Šveitsi Luzerni festivali moodi sündmuseks.

Järvi festivalil oleks ilmselt selleks eeldusi.

Eeldused on olemas, aga see oleneb tegijatest ja peab teadma, mida "rahvusvaheline" tähendab. Selleks on vaja fanaatikuid, kes sellega tegelevad. Meie oleme omamoodi fanaatikud küll, aga meil on igal pool nii palju tegemist, et kaks nädalat "fanatiseerimist" ja fantaaseerimist ei anna kõiki tulemusi kätte. Siin peab olema palju ettevalmistavat organiseerimist, et see kõik toimiks.

Sel aastal näiteks tulevad siia Läti orkestrid, Läti Rahvusorkester mängib Richard Straussi. Meie orkestrid on kinni, nemad ei saa.

ERSO ei saa osaleda?

Ei, ja seda ei saa neile pahaks panna. ERSO on laulupeol, Birgitta festivalil ja orkestrantidel on vaja ka puhata. Pärnu enda orkester on ka puhkusel. Aga dirigentidele, kes kursustele tulevad, on vaja orkestreid.

Dirigeerimine on endiselt populaarne. Miks see inimesi nii kütkestab?

Kõik tahavad ju juhtida. Aga ei dirigeerimise õpetamine ega õppimine ole lihtne. Ega selline meistrikursus ei tee muidugi ühtegi dirigenti valmis. Aga nad saavad mingisuguse impulsi ja muutuvad, sest me tegeleme väga palju dirigeerimistehnikaga, *aufakt* idega, see on põhiline dirigeerimise juures. Diri-

gendi töö on midagi sellist, mida sõnades ei seleta. Seda peab tehnilises mõttes oskama. Pilli ei saa ka mängida, kui sul tehnikat ei ole. Orkestrist võib oma kätega võluda välja imeasju. Paljudel see ei õnnestu. Aga mõnel õnnestub, neil, kellel on hea tehnika.

Dirigendi puhul räägitakse ju ikka ka tema energiast, karismaatilisusest.

Energia ja karismaatilisus on niisugused asjad, mis peavad natuke olema kaasa sündinud ja fanatismi peab ka olema, mis sind innustab. Dirigendil peavad olema tohutud teadmised, peab tundma tervet muusikaliteratuuri, kõike seda, mida tänane muusik ei tea. Küsin vahel mõnelt: "Kas te Tubinat teate?" "Never heard..." "Aga kas te Stenhammarit teate?" "Ei ole kuulnud..." Ta teab ainult ühte Tšaikovski ja paari Beethoveni sümfooniad. Mis dirigent selline on! Teadmiste pagas peab olema. Mina olen maast madalast õppinud fanaatiliselt partituure tundma, mänginud muusikat neljal käel, plaate kuulanud.

Kuidas hindate ERSO taset, võrreldes kõigi nende tipporkestritega, kelle ees olete seisnud?

ERSO on nagu iga teine väga hea orkester, täiesti maailmaorkester, oleneb ainult, kes seda juhatab. Ei ole häid ja halbu orkestreid, on head või halvad dirigendid. Meie Ameerika-turneel kuulsin mitmeid arvamusi, et mis orkester see selline on, kuidas ma seda varem ei teadnud. Aga me peame turneedel käima ja ennast näitama.

Olen uhke, et mul on niisugune kollektiiv, ja orkester on praegu eriti heas seisus. Mida meil aga pole, on head töötingimused. Meil pole neid kunagi olnud. Oleme Eesti Kontserdi ja Estonia teatri allüürnikud. Meil ei ole oma saali, pillide ja esinemisriiete jaoks on ainult tillukesed kapid kitsas koridoris. See teeb inimesi närviliseks ja selliseid probleeme oleks vaja lahendada. Aga meie riik ja riigijuhid ei otsusta. Muidugi, raha mängib suurt rolli, aga halvem on see, et puudub õiges suunas mõtlemine. Pärnusse ehitati uus kont-

serdimaja. Linnapea Edgar Savisaar võiks endale ausamba püstitada sellega, et laseb siia ehitada uue ooperimaja või kontserdisaali.

Aga see hakkab ikkagi kodust peale. ERSO kontsertidel on saalid täis, vaatan ikka, et kes on need inimesed, kes meid kuulavad. Paljud noori on, kooliõpilasi.

Kadri Tali toob koolilapsed meie proove kuulama. Hiljaeagu olid siin just Gustav Adolfi gümnaasiumist nooremad klassid.

Kui ma olin Detroiti sümfooniaorkestri peadirigent Ameerikas, siis meie suursponsor

oli NBA korvpallimeeskonna omanik. See on Ameerika parim korvpallikompanii. Muusikast ei teadnud ta midagi. Aga kui tulime Detroiti orkestriga Tallinna kontserdireisile, siis ta toetas meid miljoniga. Küsisin, et miks sa meid aidad. Ta vastas: minu isa armastas sümfooniakontsertidel käia ja ükskord võttis ta minu ka kaasa. Ma mäletan seda siiaaani, see on mu elu kõige suurem elamus. Vaat, mis juhtub, kui vanemad viivad oma lapsi kontserdile. Minu meelest on see meie põhitegevus – kasvatada noori õiges suunas.

Sama on ka Pärnu festivaliga, siin kestab ju ka edasi see kodust kaasa saadud vaim. Minu vend Vallo Järvi oli ka dirigent, tema lapsed ja lapselapsed on kõik muusikud, Teet Järvi, Marius, Mihkel, Miina. Kõik on Järvi festivalil osalised.

Mida tahaksite nüüd veel festivali juures muuta ja täiendada?

Mõte on ikka, kuidas festivali suurendada ja paremaks teha. Siin on muidugi ka rahaküsimus. Algul meie festivali suuremat ei toetatud, sest Eesti on ju väga suur kultuurimaa ja siin toimub nii palju üritusi. Eesti riik ei jõua kõiki välja maksta. Suvine muusikategevus on igal pool maailmas väga populaarne ja Eesti ei tohi sellest ka maha jääda.

Meie rahvas vajab kunsti ja kultuuri. Ja klassikaline muusika ei kao kuhugi. Tal ainult on kord madalseis, siis jälle kõrgem seis. Pärnus näiteks saab sellist festivali korraldada sellepärast, et seal on välja kujunenud klassikalise muusika publik, keda on sellega aastakümneid harjutatud.

Sinfonietta Rīga möödunud suvel Pärnus,
dirigeeris Kristjan Järvi.
FOTO TAAVI KULL

Olukorrast Läti riigis

ELIS VESIK

helilooja

Pärnu muusikafestivali kutsel esineb tänavu suvel meie suvepealinnas kaks lõunanaabrite olulisemat orkestrit – **Läti Rahvuslik Sümfooniaorkester (LRSO)** ja **Sinfonietta Rīga**. Esimest juhatab festivali avakontserdil Neeme Järvi, teist kohe järgmisel päeval Paavo Järvi. See andis põhjuse uurida, kuidas on orkestrite ja orkestrantide olukord sealpool riigipiiri.

Neeme Järvi juhatusel tähistatakse avakontserdiga 20. sajandi ühe olulisima orkestrimuusika looja ja uuendaja Richard Straussi 150. sünniaastapäeva. Järvi on valinud Straussi rikkalikust ja värvikast orkestrimuusikapärandist kavva poeemid “Till Eulenspiegel” ja “Surm ja selginemine”, Salome tantsu samanimelisest ooperist ning “Roosikavaleri” süüdi. LRSO peadirigent Andris Poga hindab küllakutset kõrgelt: “Neeme ja Paavo Järvi on mõlemad rahvusvaheliselt tunnustatud maestrod. Meie orkestri muusikud töötavad nendega alati suure õhinaga ja selline võimalus on meile väga oluline.

Me teame, et Pärnu festival on muutunud vägagi arvestatavaks klassikalise muusika sündmuseks mitte ainult Eestis, vaid Põhja-Euroopas laiemalt. Meil veab, kui meie esinemine lisab festivalile ka Läti puudutust ja värvi!”

Rääkides Läti orkestrite tasemest ning interpretatsioonitavadest, kirjeldab Poga ajalugu ja kohalikku majanduslikku konteksti arvesse võttes olukorda laie-

Andris Poga: “Pärnu festival on muutunud vägagi arvestatavaks klassikalise muusika sündmuseks mitte ainult Eestis, vaid Põhja-Euroopas laiemalt.”

malt: “Ma arvan, et Läti orkestrimängu traditsioon on arenenud sarnaselt Eestiga. Ühest küljest on meil tugev keelpillimängu traditsioon, mis tuleneb vene koolist, see annab väga värvika ja täidlasel orkestrikõla, eriti vene repertuaari mängides. Teisest küljest on orkestrantide noorem põlvkond, eriti puhkpilli-

mängijad, oma hariduse saanud mõnes Euroopa riigis ja see toob endaga kaasa värskeid tuuli. Siiski tekib siin oluline probleem: paljud noored kasutavad võimlust ja üritavad leida tööd ning jääda Lääne-Euroopasse, kuna palgatase on meie piirkonnas liiga

madal. On pillirühmi, kuhu on raske leida piisavalt heal tasemel muusikuid, hoolimata sellest, et Lätis ei ole palju orkestreid.”

Sinfonietta Rīga 15. juulil Pärnu kontserdimajas toimuvale kontserdil on kaavas Beethoveni Teine sümfoonia ning Šostakoviči Esimene klaverikontsert. Solist on maailmakuulus Alexander Toradze, romantilise klaverirepertuaari meister, keda võib pidada vene suurte pianistide liini jätkajaks. Toradze on salvestanud Paavo Järvi ja Frankfurdi Raadio sümfooniaorkestriga Šostakoviči teoseid (hr-music, 2012), nende hulgas ka nimetatud klaverikontserdi.

Sinfonietta Rīga on asutatud 2006. aasta juulis, selle kunstiline juht on Normunds Šnē. See on üks kõige aktiivsemaid nüüdis- ja barokkmuusikat esitavaid kollektiive Lätis. Sinfonietta oli Pärnus juba eelmiselgi aastal ning Šnē on õnnelik, et neil

on võimalus taas Pärnusse tulla: “Oleme hea meelega Pärnus – see linn on nii entusiastlik ja musikaalne! On raske ette kujutada seda festivali Paavo ja Neeme Järvi initsiatiivi ning toeta. Nende pere sidemed kodumaaga on tõeliselt hämmastavad. Paavoga esineda on suur au, me teame hästi tema annet orkestriga töötada ja ootame Pärnu festivalilt parimaid ideid ja inspiratsiooni.”

Läti orkestrite olukorrast kõneldes iseloomustab Šnē üldist pilti nõnda: “Iga Läti orkester on eriline. Nad kõik on teadlikud oma missioonist, mangustilist ja tasemest, samuti mõistavad reklaami, suhtekorralduse ja muu sellise osatähtsust orkestri kuuldavaks tegemisel. Suuremas osas on orkestrandid kõrgelt kvalifitseeritud ja professionaalselt motiveeritud. Teisest küljest, probleeme kindlasti on. Läti on väga väike riik, mistõttu on oht, et võime varsti kaotada oma parimad mängijad. Põhjus on lihtne – muusikute sotsiaalne staatus ei ole praegu kõrge (sotsiaalsed garantiid jne) ja olukord tundub isegi hullemaks minevat. Valitsus, kes ametlikult “omab” kõiki professionaalseid orkestreid, ei ole siin Euroopa standarditega arvestanud. Selle tagajärjel suunduvad noored muusikud kas välismaale tööle või loobuvad muusikukarjäärist.”

Pärnu on pakkunud viimasel kolmel aastal paljudele eesti muusikutele võimalust teha koostööd oma armastatud dirigentidega. Kui uurida lõunanaabrite sidet nende maailmas tunnustatud dirigentide Mariss Jansoni ja Andris Nelsonsiga, siis tõdevad orkestrite juhid, et olukord pole just kiita. “Me püüame neid kutsuda, kuid see on keeruline, enamasti nende väga tiheda graafiku tõttu. Kumbki dirigent on viimase kümne aasta jooksul esinenud Lätis paar korda – Mariss Jansons on esinenud Riias Amsterdami Concert-

gebouw’ orkestriga ning juhatanud LRSOd, Andris Nelsons on käinud Riias kaks korda Birminghami orkestriga. Otsime lootusrikkalt tulevikuvõimalusi,” nendib Andris Poga. Et suhted nende parimate dirigentidega

on keerulised, koorub ka Normunds Šnē jutust, samas on ta siiski lootusrikkas: “Suhet orkestri ja dirigendi vahel ei saa reguleerida ega sellega manipuleerida. Kui üks osapooltest ei soovi, siis pole ka muusikat. Juhtumid on pigem individuaalsed ja emotsionaalsed. Palusime Andris Nelsonsil dirigeerida Sinfonietta, kuid ta peab leidma aja, et seda projekti ellu viia. See on mõistev – nõutud dirigendid eelistavad esineda rahvusvahelise areeni parimate orkestritega.”

LRSO kontsertmeister Sandis Steinbergs näeb positiivsena orkestrites uue põlvkonna pealekasvu ning keelpillide väga head taset, kuid tajub vajadust teha orkestritega väga palju tööd, eriti pillirühmades, et tulemus oleks kogu aeg väga hea. Steinbergsi sõnul on Pärnu festivaliga Eestis sündinud midagi väga omanäolist, mida Lätis ei ole – hea atmosfääriga festival keset suve, kus kõik soovivad teha ka väga palju tööd. Steinbergs on eelmistel aastatel Järvi festivali orkestri koosseisus mänginud ning toob kavades eriti esile Mendelssohni Neljanda sümfoonia ja Straussi “Metamorfoosid”, mis oli tema sõnul väga hea, ja mitte ainult tehniliselt, vaid milles Paavo Järvi suutis tema sõnul saavutada erilise sügavuse.

**Sandis Steinbergs:
“Pärnu festivaliga
on Eestis sündinud
midagi väga oma-
näolist, mida Lätis
ei ole.”**

Tallinna Muusikakeskkooli suveüritused

1. juuni kell 13.00

EMTA orelisaal

**Esinevad Kai Ratasessa ja
Marja Jürissoni klaveriõpilased**

1. juuni kell 17.00

EMTA orelisaal

**Esinevad Piret Habaku
klaveriõpilased**

21. juuni kell 16.00

Estonia kontserdisaal

TMKK 50. lennu kontsert-aktus

Esinevad:

**Mariin Gill
Katariina Maria Kits
Marcel Johannes Kits
Natalia Kononchuk
Ingrit Malleus
Märt Metsla
Kristin Mürsepp
Rasmus Andreas Raide
Robert Traksmann
TMKK sümfooniaorkester
Dirigent Mikk Murdvee
Kavas Doppler, Hummel,
Mozart, Liszt, Pärt, Sarasate,
Szymko, Tšaikovski**

Piletid 3.- / 1.50

21.–24. august

Tallinna Muusikakeskkooli hoone

PIANISTIDE SUVEKOOL

MUUSIKALEHT

90

...aga enne seda olid Sireen ja Helikund

ALO PÖLDMÄE

helilooja ja muusikauurija

Sel aastal täitub 90 aastat Eesti esimese vabariigi aegse muusika väärika häälekandja, kuukirja Muusikaleht ilmumisest. Levinud arvamus on, et pärast Karl August Hermannini 1885. aastal asutatud ja toimetatud *Laulu ja Mängu Lehe* hingusele minekut 1897. aastal oli eesti muusikaajakirjanduses ligi kolmkümmend aastat suur must auk ja alles 1924. aastal hakkas taas ilmuma muusikaajakiri Muusikaleht. Päris nii see ei olnud. Täpsustades selgub kõigepealt, et 1908. aastal alustas Karl August Hermann *Laulu ja Mängu Lehega* uuesti. Ilmus küll vaid kaks numbrit ja kolmas jäi käsi- kirja, aga arvesse läheb see ikkagi. Enne Muusikalehte tegutsesid 1922. ja 1923. aastal koguni kaks muusikaajakirja: 1922. aastal Tartus *Sireen* (neli numbrit) ja 1923. aastal Tallinnas *Helikund* (kaheksa numbrit). Mõlema väljaande taga oli mitmete eesti juhtivate muusikategelaste töö ja vaev. Suurimaks eestvõitlejaks oli aga muusikateadlane, pedagoog ja luuletaja, tuntud poeedi Henrik Visnapuu vend Eduard Visnapuu (1895–1969), kes pärast *Sireeni* ja *Helikunda* oli 1924–1940 ka Muusikalehe pikaäegne toimetaja.

Kogu oma tegevusaja jooksul oli Eduard Visnapuu ka aktiivne muusikaarvustaja. Temalt pärineb ligi 1100 muusikaalast kirjutist. Ta tegutses veel teooriaõpetajana E. Hirschi eramuusikakoolis ja N. Murrik-Polonsky klaveristuudios, muusikaõpetajana Haapsalu ja Võru gümnaasiumis, oli Autorikaitse Ühingu muusikaosakonna juhataja ja direktor ning aastail 1944–1948 Teatri- ja Muusikamuuseumi direktor. 1949. aastal Visnapuu arreteeriti ebaseaduslikult, vabanes ta alles 1954. aastal. Kirjanikuna on Visnapuu avaldanud mitu luulekogu, näidendeid ja laste värssmuinasjutu “Loomade talu”.

1922. aastal sai 27-aastasest Eduard Visnapuust *Sireeni* vastutav toimetaja. Nagu nii mõnigi kord ajakirjanduses ette tuleb, kujunes välja, et kui kaastööd ajakirjale nappis või mõni autor hilines oma artikliga, pidi Visnapuu olukorra päästma ja ise midagi kirjutama. Kui oli

vaja avaldada väga probleemne lugu või tuli tema arvele liiga palju artikleid, võttis ta appi varjunime. Ajakirja kolm esimest numbrit trükiti Tartus Bergmanni trükikojas ja esimene number ilmus 1922. aasta jaanuaris. Neljas number trükiti Berliinis.

Sireeni iseloomustades jääb kõigepealt silma ajakirja ebatraditsiooniliselt suur formaat ja pilkupüüdev kaanekujundus – graafiline leht supleva *sireeni*ga, keda ümbritseb tekst: “Kollektiiv *SIREEN* Tartus. Muusika kuukiri”. Ajakirja juures oli ka noodilisa. Esimeses lisas on Rudolf Tobiase meeskoorilaul “Oh jäta kõik kaebed...”, Juhan Aaviku “Kodule”, Juhan Simmi “Ta lendab mesipuu poole” ja Heino Elleri klaveriprelüüd.

Esimese *Sireeni* numbri sissejuhatuses kirjutab Juhan Aavik: *Ligi kolmkümmend aastat on Eesti muusika ilma häälekandjata olnud. [...] Meie muusika ringkonnad on ammu muusika ajakirja puudust tunnud, ei ole aga teda paljudel põhjustel senini kõrvaldada suutnud. Ka ei ole praegused ajad ja olud ühe puhtkunstilise ajakirja väljaandmiseks sugugi soodsad, kuid veel edasi viivitada – tähendaks asja päriselt maha matta ja see oleks ülekohus: meie muusikaküsimuste arendamine, nende tarbekohane käsitlemine, meie muusika pulsi kiirem tuksumine – need on liiga kallid selleks, et kahtluses paremaid aegu ootama jääda, kuna küsitav on, kas nad tulevadgi. Sellest väljamineks on muusikerite kollektiiv “*Sireen*” kindlasti ette võtnud muusika ajakirja välja anda ja esineb siin austatud lugejatele esimese numbriga.*

Aavik meenutab, milliseid sooje tundeid kutsusid esile tema lapsepõlves Karl August Hermannini *Laulu ja Mängu*

Lehes ilmunud suurte muusikute elu-lood ja kontsertide kirjeldused: Nii mõnigi meist tundis neid naiivseid, kuid armastava soojusega kirjeldatud huulelisi lugusid lugedes esimesi vaimustuse värinaid hinges ja leidis neist enda muusika-armastusele esimest äratust. Aavik leiab aga, et uus ajakiri sootuks teist teed peab minema, kui seda tegi Hermann: Ajad on muutunud. Kogu meie kultuuri elu sootu[ks] teisele alusele nihkunud, teistsuguses tempos liikuma pandud, teise ilme omandanud. Ühes sellega on muutunud ka meie muusikaolud. Meil on sinfoonia orkestrid Tartus ja Tallinnas, [---] meie heliloojad loovad nende tarvis töid, meil rajatakse ooperit, meil töötavad kõrgemad muusikakoolid. [---] Neist asjust ei olnud Hermannil ajal juttugi. Aavik kirjeldab, milliseid raskusi on seoses ajakirja väljaandmisega, lõpetab aga sissejuhatus optimistlikult: Meid julgustab aga see asjaolu, et kõik kultuur-ettevõtted on väiksel ja nõrgalt päälle-hakkanud, kuid aja jooksul suureks kasvanud. Loodame, et see ka mõndagi puudust ja viga vabandada aitab.

Esimese numbriga kaalukamad artiklid on Rudolf Tobiasest, Aleksandr Glazunovist (tema külaskäigu puhul Eestisse), ülevaade muusikaelust Lätis, autoriks läti heliloomingu klassik Alfrēds Kalniņš (artikkel jätkub ka teises numbris) ja Visnapuu enda üsna kainestavalt mõjuv artikkel, kus autor analüüsib eesti rahvalikke laule, millest populaarseimad on enamasti saksa vii-

sid, aga ka prantsuse, iiri või soome-rootsi omad. Tobiasi artikli autor Juhan Simm toob ära nimikirja Tobiasi olulisematest helitöödest, mis on äsja Eestisse tagasi toodud: Ülemal tähendatud käsikirjad on pr. Tobias Ameerikast, kus ta viimasel ajal elas, Tallinna toonud ja peab sääl läbirääkimisi nende kirjatamise üle. Nii on see suur kunstivara, mis pääle Tobiasi surma Eestile kaduma ähvardas minna, ometi kindlas kohas.

Rubriigis "Teated" on ära toodud Eesti 1923. aasta üldlaulupeo esialgne kava, märgitakse, et eeskavas on ainult Eesti helitööd. Märge on ka Tartu kahe kõrgema muusikakooli ühendamisele. Muusikakooli nime alla ja lisatakse, et sellega on siis intriigi katse-aastad õnnelikult lõpetet ning muusikakooli loomuliku tegevusele tõsisem alus pandud.

Teise numbriga avab Juhan Aaviku pikk artikkel üldlaulupidude ajaloost ja nende tähendusest: See on esimene üleriikline ühispidu vaba Eesti pinnal, mis kultuurilmale tõendab, et meie iseseisvuse mitte ainult oma vabaduse ärasalgamata kaitsmisel kättevõidelnud ei ole, vaid et meil selle saamiseks täieline õigus oli, kuna meie vaimuvaldamised sarnasele astmele on jõudnud, kus igasugune

estkostmine aina takistab selle vaimu vaba lendu, mis üldkultuuri mitmekesistada ja rikastada aitab. Aavikult on ka teine artikkel – helilooja ja organisti Peeter Süda mälestuseks. Varalähkunud andeka kolleegi kohta kirjutab ta: Eesti Reger'iks oleks see mees saanud. Halastamata surm tõmbas aga kõigest sellest kriipsu läbi. [---] saatuslikult ja ootamata – kõige paremas mehe- ja tööeas varises see andeline inimene surmale, eesti muusikale suurt kaotust tuues. Tema puhask hing olgu meile pühaks mälestuseks ja eeskujuks.

Artiklis "Operett" arutleb Juhan Simm operetižanri arengukäigu üle ja leiab lõpuks: Nüüd seisab operett peaaegu ainult "lööknumbritest" koos. Helilooja ja rahvamuusikauurija Juhan Zeigeri huvitava teemaasetusega artiklist "Muusika ala elukutsena" saame teada, et läbi ajaloo on kuulsad muusikud sageli olnud hoopis teiste erialade esindajad. Toodud on terve näidete tabel, kust võib näha, et näiteks Berlioz oli jurist, Borodin arst, Bruckner kooliõpetaja, Bülow jurist jne.

Kolmanda numbriga omapära seisneb selles, et enamik artikleid lähtub muusikahariduslikust vaatevinklist. Sissejuhatav artikkel kannab pealkirja "Muusika meil ja mujal". Autoriks jälle Juhan Zeiger, kes analüüsib muusika osatäht-

Esimese vabariigi aegne teenekas muusikaajakirjade väljaandja Eduard Visnapuu.

FOTOD ETMMI KOGUST

sust igapäevaelus, võrdleb Eesti muusika elu teiste riikide omaga ja leiab: *Meil on tarvilik luua oma muusika õhkkond ooperite ning alaliste sinfoonia orkestritega. Varem või hiljem peavad need instituudid tekkima, kui tahame, et meid loetakse kultuurrahvaks. Tallinnas on neile juba enam-vähem kindel alus pandud, kuid Tartu, õieti rahvuse vaimuelu keskpunkt, peab rahulduma mõne harva kontserdiga. Üksikud läbisõidul kontserterivad suurused pakuvad meile ikkagi ainult külakosti – või tahame elada üksnes sellest?*

Eduard Visnapuu võtab artiklis “Koorilaul” sõna muusikaharrastajale väga olulisel teemal. Ta püüab anda juhiseid, kuidas saaks lauljaile kooriproovides muusika elementaarteooriat tutvustada, et *neil ei pruugi siis mitte enam alata kurta helitööde raskuse üle ega hirmu tunda mõne polifoonilise, polirütmilise või modulatsioonilise võtte ees.*

Jätkub eelmises numbris alustatud Tartus peetud A. Frankovski uuema muusika loengute teksti trükkimine. See osutub tänuväärseks materjaliks moodsa muusika esindajate, Debussy, Charpentier, Raveli, MacDowelli, Schönbergi, Korngoldi tutvustamisel. Keegi varjunimega “h-” kirjeldab eesti üliõpilaste kooritegevuse algust Tartus 1911. aastal. Visnapuu aga kommenteerib Rimski-Korsakovi “Harmooniaõpetuse” kahe kõite eestikeelseid tõlkeid. Esimese osa tõlkijaks oli Juhan Zeiger, teisel Anton Kasemets. Siin püütakse selgust luua eesti keeles kasutatavate muusikaliste terminite rägastikus. Üks näide Visnapuu tekstist: *Mashoor (ja minoor) on vene keele kaudu tulnud itaalia laen, kuna meil peaaegu üldiselt tarvitatakse on prantsuse keelest tuletet mashöör.*

Põhjaliku ülevaate käärimestest Tartu Vanemuises saab A. Tammani artiklist “Teatri-olud Tartus”. Põhiprobleemiks paistab olevat vajadus teatri dramaturgi ja näitejuhi järele. *On need kaks nõudmist täidetud, siis on muu juba kergem, nagu paremate näitlejate tagasivõitmine näiteseltskonda jne. Kõige päält aga läheb vaja usku ja usaldust.*

Kolm numbrit ilmusid järgemööda ja siis tuli tagasilöökk ning pool aastat töö seisis. Neljanda numbrisse juhata-

vast artiklist võib lugeda: *“Pool aastat seisis “Sireeni” väljaandmine, seisis eeskätt rahalise kitsikuse tõttu. Erakorraliselt suured kulud ähvardasid kuukirja pikema seisakuga, sest sellekohase valituseinstantsi poolt palutud toetussumma jäi tulemata, olgugi, et kuukirja järele hädalist tarvidust tunti. Nüüd on kirjastus “Sõnavara” kaasabil “Sireeni” ilmumine jälle kindlustatud ning “Sireeni” trükitakse nimelt noodi-kaasande ja illustatsioonide tehnilise külje tõstmiseks Berliinis.*

Neljandas numbris on juhtkirja teemaks jällegi üldlaulupidu. Keegi “Doloroso” nime all kirjutav autor (arvatavasti Visnapuu ise) teeb väga kriitilise ülevaate eelseisva üldlaulupeo repertuaarist ja laulupeo üldjuhtide valimise printsiipidest. Ta kirjutab muu hulgas: *Meie otsime asjata säält [laulupeo repertuaarist] laule Mart Saare ja C. Kreeki sulest, kes meil koorilaulu literatuuri just omapärasemate töödega on rikastanud. [---]*

Ei ole liialdus, kui konstateerime, et nooremate heliloojate tööd eeskavas väga puudulikult esitet on. [---] Sarnane fakt on aga imelik, võõrastav, arusaamatu ja kurb.

Neljanda numbriga teemad on mitmekesised: “Marcato”-nimelise autori artikkel August Topmanist, Visnapuu arutlus muusikalisest kuulmisest, Juhan Zeigeri esseelaadne artikkel “Muusika sünd”, Dionyssy Orgussaare spetsiifiline “Kuidas peab laulmise juures hingama?”. Miski ei viita sellele, et hoiame käes ajakirja viimast numbrit. Vastupidi, rubriigis “Kroonika” on Sireeni tellijatele teade: *Ekspiarvamiste ärahoidmiseks teatab “Sireeni” talitus, et kõigile “Sireeni” tellijatele saadetakse numbrite normaalarv, aasta tellijatele – 12 nr., ½ a. t. – 6 nr., ¼ a. t. 3 nr. Ja samas – neljanda numbriga viimane rida teatab: Toimetuse töö lõpp 1. detsembril 1922. a.*

(Järgneb)

Eesti Rahvuslik Klaverimuuseum esitleb:

„TARTU LAULUPEOTEGELASTE KLAVEREID“
Pühendus – 145 aastat eesti üldlaulupidusid

Tartu Maarja kirikus 30. maist 7. juulini 2014

1893
ESTONIA

Avamine 30. mail kell 19:00

Näituse autor: Alo Põldmäe
Näituse klaveritel esinevad:
Arno Gabriel Humal,
Algis Pauljukaitis ja Karl Joosep Pihel (Elleri Muusikakool),
pianistid Andre Hinn ja Helen Põldmäe.

Toetajad:

Muusika läbi vaimu

Intervjuu
Toivo Nahkuriga

IA REMMEL

Muusika süvauuringud on keerukas ja kütkestav valdkond. Eestis on läbi aegade olnud väljapaistvaid muusikateadlasi ja muusikauurijaid, kes on kaardistanud meie muusikakultuuri ning tegelnud universaalsete uuringutega. Üsna vähe on meie muusikaloos aga üldistavaid käsitusi maailmaklassikast või -klassikutest.

Justkui märkamatult on aga selles valdkonnas viimase kaheksa aasta jooksul ilmunud kolm ulatuslikku raamatut pealkirjaga “Muusika läbi vaimu”, autoriks Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia klaveri eriala professor ja pianismi ajaloo õppejõud Toivo Nahkur. Sarja esimene osa, “Raamat pianismist ja pianistidest” käsitlebki kuulsaid pianiste ja klaverikoolkondi läbi aegade, teine osa, alapealkirjaga “Renessansist Bachini” lahkab varast klahvpillimuusikat Bachi-eelsest ajastust. Tänavu kevadel ilmunud kolmanda osa teemaks on barokk Euroopa maades ning muusikaajaloo keskseim helilooja Johann Sebastian Bach.

Varane klahvpillimuusika ning veelgi enam muusikaloo kõige ikoonilisem helilooja Bach on valdkonnad, kus meie ajastu keerukad metodoloogilised nõudmised võtavad julguse ka kõige töökamal ja pühendunumal uurijal. Sellegipoolest käsitleb Toivo Nahkuri uus Bachi raamat just neid teemasid. Raamatu maht on entsüklopeediline, kuid selgelt on tajutatav ka autori isiklik vaatenurk, autori isiklik kohalolu kõiges. Kirjutada mitte objektiivset, universaalset muusikalugu, vaid vahendada oma isiklikku nägemust maailma muusikaloo imelisest ja lõputust varasalvest näib olevat autori püüe.

Kust tuli vajadus ja idee selline hiigeltöö ette võtta?

See tuli vajadusest kontsentreeruda. Tundub, et olen erinevatel elujärgudel kandnud raskuspunkte erinevatele asjadele. Õpingute ajal ja pärast seda oli klaverimäng mulle esituskunstina tähtsaim, harjutasin palju ja andsin ka palju kontserte. Siis tulid perekondlikud sündmused, sündisid lapsed [Toivo Nahkuri lastest Ave ja Hando on pianistid, Hanna-Liis viulidaja] ja ma pühendusin perekonnale. Oli aeg, kus ma kõige rohkem pühendusin pedagoogikale, mul oli innustunud ja

võimekaid õpilasi, nagu Age Juurikas, Avi Benjamin (Nedzvetzski) ja mitmed teised. Ka mu oma lapsed said mult õpetust, kuigi ma nende põhipedagoog ei ole kunagi olnud.

1990. aastatel hakkasin Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias lugema pianismi ajalugu. Ja siis, ühest hetkest suutsin ma näha kogu klahvpillimuusika ajalugu renessansist ja barokist tänapäevani ühtse tervikuna. Küllalt lühikese aja jooksul kirjutasin sellest visandi, 400–500 lehekülge. Algul tundus see

olevat päris hea, aga loomulikult ta seda ei olnud. Võtsin siis kirjutatu uuesti käsile ja sellest sai triloogia esimene osa.

Kuid “Muusika läbi vaimu” ei ole mu esimene selline töö. Olen kirjutanud ka raamatu “Vestlusi Bruno Lukiga” (ilmunud 1989. aastal). Aastakümneid pärast professori lahkumist on mul tõesti hea meel, et see on olemas.

Ma olen filosoofilise mõtte austaja ja mind rõõmustab, et eesti keeles on viimastel aastakümnetel ilmunud sellel alal nii palju põnevat.

Eestikeelses muusikakirjanduses ei ole just väga palju käsitletud maailmaklassikuid. On õpikuid, on tõlkeramatuid. Sinu ettevõtmine on ju selles mõttes ainulaadne!

Materiaalses mõttes on selliste raamatute kirjutamine muidugi tänamatu ülesanne. Tiraaž tuleb väike, lugejaskond on piiratud, rahvas (noorus) loeb iga aastaga järjest vähem. Aga mulle ei ole see nii oluline, sest ma ei kirjuta raamatuid lugejaskonnale, ma kirjutan neid iseenda jaoks. Need on minu mõttemängud, üleskirjutatud, kristalliseerunud mõtted, minu eneseteostus läbi vaimu, võibolla ka üks minu meelelahutuse viise. Või nagu ma oma viimases Bachi raamatus ütlen: õnnestav kogemus, kus mõtlemise horisont minust kaugemale nihkus. Ma kuulun inimeste hulka, kes vaimset teekonda eriti naudib.

Kogu triloogiast rääkides – need raamatud on väga erinevad. Esimene on pianistidest, teine muusikast enne Bachi, renessansist barokini ja kolmas Bachist ning Bachi ajastust. Olen püüdnud neid kirjutada ka erinevas stiilis. Esimene raamat oli kõige rohkem praktilisest vajadusest mõjutatud, loodud ka pianismi ajaloo tarbeks. Aga ka selles soovisin ma ennekõike väljendada oma mõtteid, oma ideid, mis on paraku sageli vastuolus sellega, kuhu praegusel ajal kunst ja kultuur suundub. Ma ei ole meie aja arengutest vaimustatud ja ka kirjutan sellest.

Kolmanda osa puhul ei suutnud ma algul otsustada, kas panna raskuspunkt Bachile või Lisztile. Pealkirjaga “Muusika läbi vaimu” sobib eriti Liszti isiksus, sest mitte keegi ei ole klaverimuusika fantaasiates, mõttemängudes, vaimsetes konstruktsioonides tõusnud niisuguste kõrgusteni nagu Liszt on seda teinud. Aga kui ma kirjutasin triloogia kol-

manda osa põhivarianti, läks Bachi teema “käest ära”. Bachi osa kasvas, Bachi järel tulevaid teemasid tuli võtta vähemaks. Lõpuks oli raamat Bachist valmis, lõppsõnaks 50-leheküljeline peatükk “Bachist kaasaega”. Toomas Siitan, raamatu toimetaja, ütles resoluutselt, et sellesse raamatusse see ei sobi. Algul ma ei suutnud temaga nõustuda, ma ei tahtnud sellest loobuda. Aga tal oli õigus ja seda peatükki raamatu lõpus praegu enam ei ole.

See vajaks omaette raamatut?

See küsimus mulle raamatu esitlusel ka esitati. Hetkel jään ma vastuse võlgu.

Vaadeldes valdkondi, mida raamat käsitleb, on läbi töötatud materjali hulk tohutult suur. Kuidas vajaminevat kirjandust kätte sai? Kui palju meil endal siin on?

Kirjanduse kättesaamisega raskusi ei tekkinud, meie EMTA raamatukoguski on palju väärtuslikku. Haruldasemaid asju saab lühikeseks ajaks koju laenutada ja raamatuid on võimalik ka teistest kogudest tellida. Münchenist ja Zürichist tõin kaasa saksakeelset kirjandust, Yale'i raamatukogus paljundasid mitu nädalat materjale. New Yorgist ja Londonist sain juurde ingliskeelset kirjandust.

Kui palju on kirjanduse hulgas erilisi, silmiava-vaid teoseid neist heliloojatest ja ajastutest?

Kirjutatud on palju, kuigi erineva tasemega. Bachi puhul on ületamatuks jäänud mitmed 19. ja 20. sajandil ilmunud raamatud, kõigepealt muidugi Johann Nikolaus Forkeli “Johann Sebastian Bach's Leben”, Philipp Spitta “Johann Sebastian Bach”, paljuloetud Albert Schweitzeri “J. S. Bach” või Hermann Kelleri raamat Bachi klahvpilliteoste interpretatsioonist. Need on võimsad asjad, ka tänapäeval ei ole neid ületatud – nii ma arvan. Kaasaegsemast kirjandusest David Schulenbergi “The Keyboard Music of J. S. Bach”, Alfred Dürri “Das Wohltemperierte Klavier”, Christoph Wolffi “Johann Sebastian Bach”. Ka Paul Badura-Skoda on kirjutanud väga hea raamatu Bachi interpretatsioonist, mille läbi töötasin.

Minu ülesandeks ei olnud viimase lõiguni kogu seda entsüklopeedilist materjali uurida, sest ma ei ole muusikateadlane. Tõsi, lugesin palju, aga pigem tegin seda selleks, et mul oleks moraalne õigus oma sõna öelda, sest olen seisukohal (seda arvan ka nüüdisaegse heliloomingu kohta) – selleks et tänapäeval midagi uut luua, peab teadma, mis on enne seda olemas olnud. Lõpptulemusena ma siiski püüdsin kirjutada oma isiklikku raamatut, mitte referaati.

Töö maht seda laadi raamatu kirjutamisel on ju tohutult suur, seda enam sellise ulatuse puhul.

Töö maht on tegelikult üle jõu käiv. Ma arvan, et Bachi puhul on see üle jõu käiv igaühele, kes sellise

raamatu ette võtab, sest teema haarab lõpmatust. Selline teema vajab rohkem aega, kui oli minu käsutuses. Põhimõtteliselt nõuaks selline ettevõtmine täielikku vabadust ja pühendumust. Oleks vaja olnud seda, mis oli olemas Oswald Spengleril – ta päris varanduse, mille tõttu võis end lahti võtta õppejõu kohalt ja pühenduda oma raamatule.

1740. aastal sündinud inimene nägi kümneaastaselt veel Bachi, 30-aastaselt võis ta kohtuda Haydni ja Mozartiga, 50-aastaselt Beethoveniga, 60-aastaselt võis ta üles leida Schuberti ja kui ta elas 90-aastaseks, nägi ta juba tärkavat romantismi, kohtudes Pariisis 20-aastase Chopini või Lisztiga.

Arvestame korra, kui palju aastaid kulus kõigile kolmele raamatule.

Esimene ilmus 2006, teine 2010, kolmas 2014. Kolm, neli ja neli aastat.

Mainisid Oswald Spenglerit ja mäletan ka ühest vestlusest, et “Õhtumaa allakäik” on olnud sulle oluline raamat. Kas see teos või mõttelaad on ka kuidagi mõjutanud sind nende raamatute kirjutamisel?

Kindlasti. Ma olen filosoofilise mõtte austaja. Mind rõõmustab, et eesti keeles on viimastel aastakümnetel ilmunud nii palju põnevat sellel alal. Aga ma olen ka varem olnud mitmete filosoofiliste suundade austaja.

Nõukogude ajal üliõpilasena hankisin endale tol ajal mittesoovitava kirjandusena Arthur Schopenhaueri saksakeelsed “Kogutud teosed”. Kord nägin tollases Kretzwalldi raamatukogus riiulil keelatud raamatut, Nietzsche “Nõnda kõneles Zarathustra”. Arvatavasti oli see eksitus (seda raamatut võis tol ajal saada ainult eriloaga), mille ma kohe ära kasutasin. Ühe nädala jooksul oli mul võimalus seda raamatut lugemissaalis kasutada ja selle aja jooksul kirjutasin enamuse sellest endale käsitsi ümber.

Kopeerimine ei olnud tol ajal veel võimalik.

Kirjanike osas on mind kogu elu saatnud austus ja armastus Stefan Zweigi vastu, kes on minu arvates sama palju kirjanik kui filosoof, olen lugenud temalt kõike, mida olen kätte saanud. “Eilne maailm”, (“Die Welt von Gestern”) mis nüüd on ka eesti

keeles olemas, oli mul saksa keeles ammu enne seda läbi loetud. Ka Zweigi kirjanduslik stiil on jäänud minu suureks imetusobjektiks, olen seda põhjalikult uurinud. Ka Nietzscheilt õppisin ma kirjutamist, Nietzscheilt õppisin austama vaimust, seda, et elus peavad olema vaimsed eesmärgid, soov edasi liikuda, ennast ületada, et nende ees-

märkide poole liikumine sünnitab kõrgema vaimse tasandi. Kui on selline soov, siis muutub võimatu võimalikuks, ka inimese võimed on arendatavad. Ja Schopenhauerilt õppisin, et kõige aluseks on tahe. Ka tahe on arendatav.

Tähendab, et see meie ühiskonnale nii iseloomulik ande jumaldamine polegi õigustatud? Et anne polegi veel kõik?

Tõepoolest – mis on anne? Erinevalt paljudest meie ajal, arvan, et anne on kõigepealt soov ja seejärel tahe. Aga need ei ole populaarsed seisukohad. Pigem on meie ajal nendes seisukohtades jälgitav mingi staatilisus. Ja teatav stressivaba keskkonna idealiseerimine. Vaimne tõus kõrgustesse (nii nagu tõus kõrgetele mägedele) ei ole ilma stressita võimalik. Meie ajal kaldutakse üle hindama seda andekust, kus kõik kiirelt ja kergelt kätte tuleb... Aga see on juba omaette teema. Mõisted “vaimus” ja “kultuur” on üldse teinud allakäigu, paljud kasutavad neid sõnu minu arvates lihtsalt valesi. Eks see ühtib ka sellega, mida Spengler oma raamatus kirjutab.

See justkui tähendaks seda, et me ei liigu oma arengus ülespoole.

Seda ma räägin ka oma raamatutes. 1740. aastal sündinud inimene nägi kümneaastaselt veel Bachi, 30-aastaselt võis ta kohtuda Haydni ja Mozartiga, 50-aastaselt Beethoveniga, 60-aastaselt võis ta üles leida Schuberti ja kui ta elas 90-aastaseks, nägi ta juba tärkavat romantismi, kohtudes Pariisis 20-aastase Chopini või Lisztiga. Praegused vaimsed arengud ei ole nende aegadega võrreldavad. Muidugi elame ka meie väga huvitaval ajal, eriti kui mõelda, mis on toimunud tehnika ja tehnoloogia vallas. Aga mis puutub vaimsetesse väärtustesse, siis kaod on väga suured.

Kuid teisest küljest, kui rääkida Eestist, tähendab praegune aeg meie jaoks ka midagi väga positiivset. 19. sajandil olid sellised Euroopa maad nagu Saksamaa, Austria, ka Prantsusmaa kõrgkultuuri tsentrumid. Eesti alad perifeeriana ei olnud kultuuri osas nende maadega võrreldavad. Aga praegu vaevlevad vanad kultuurimaad kriisis.

See on jälle šanss meile. Sest nüüd saame ka meie kaasa rääkida. Eestil ei ole sugugi halvasti läinud. Kitsamas mõttes, näiteks klaveriõpetuse, klaveri interpretatsiooni tase on meil praegu erakordne. Kui mõelda kasvõi sellele, et üksnes Saksamaal tegutsevad kaks Eestist pärit klaveriprofessorit: Kalle Randalu ja Arbo Valdma.

Eesti Kontsert

muusikaelu keskmes ja valikuvõimaluste vahel

AARE TOOL

EMTA muusikateaduse eriala doktorant

2014. aasta tõi Eesti Kontserdile olulisi muudatusi. Meie tähtsaim kontserdikorraldaja kannab nüüdsest sihtasutuse nimetust.

Teade juhtimis põhimõtte muutmisest tekitas möödunud aasta lõpus muusikaüld-suses omajagu vastukaja ja ajendas küsima, milline võib olla samu mõju organisatsiooni arengule. Küsimus ei saanud ammendavat vastust ja ka sihtasutusena tegutsetud mõni kuu ei ole toonud suuremat selgust. On ju kontserdikorraldus töömahukas ja pikalt ette planeeritud valdkond, kus täna langetatud otsuste viljad tulevad ilmsiks alles ülejärmisel hooajal, võibolla veelgi hiljem. Teatud oletusi tuleviku kohta võib siiski teha juba praegu. Uus määratlus tähendab ilmselt muu hulgas seda, et kontserdiprogrammi koostades tuleb edaspidi senisest veelgi sagedamini mõelda majanduslikele kaalutlustele. Organisatsioonil on üha põhjust endalt küsida: kuidas täita oma unikaalset rolli siinses muusikaelus ja hoida turumajanduse tõmbetuulte kiuste senist kunstiliselt vastutustundlikku kurssi?

EK tegevuses võib eristada kahte liini. Esimene rõhub stabiilsusele, eesmärgiga pakkuda head kontserdielamust sellisel kujul, nagu seda traditsiooniliselt, ehkki mõneti ühekülgsest ette kujutatakse. Kava ülesehituses on tavaliselt vähe üllatusi, domineerib üldtuntud repertuaar ja interpretatsioonigi järgib sageli “kuldset keskteed”. Vähe on ette heita, kuid veel keerulisem midagi esile

tõsta. Teine, märksa huvitavam tegevusliin tugineb erakordsusele või teatavale kaemuslikkusele. Siia paigutuvad kontserdid, mis tutvustavad vähem tuntud repertuaari või esitlevad nüüdisloomingut, samuti need, kus avatakse palju mängitud repertuaarile uus vaatenurk, tehakse midagi teisiti, kui on siinses kontserdielusus tavaks olnud.

Läbimõeldud esituses saavad igihaljad teosed uue kõnetamisvõime. Seda väidet kinnitasid 8. märtsil Estonia kontserdisaalis **Kalev Kuljus** (oboe), **Tallinna Kammerorkester** ja dirigent **Risto Joost** nn ajastuteadlikust esitus-traditsioonist inspireeritud Mozarti-kavaga. Ajastuteadlikkuse püüdlus ei ole loomulikult enam uudis ja teatud repertuaari puhul on sellest kujunenud isegi omamoodi standard, kuid siinses kontserdielusus ja eriti Mozarti hiliste sümfooniae (“Jupiter”) puhul on selline lähenemine endiselt värske, kui mitte lausa konventsiooni nihutav.

Kontserdi mõju sõltub suurel määral läbimõeldud kavast. 25. veebruaril kontserdisarjas “Pianisti portree” esinenud **Peeter Laul** oli valinud lihtsa, kuid haarava põhimõtte – “La valse” ehk ülevaade valsžanrist alates Weberist ja Schubertist kuni Ravelini. Lühipaladest koosneva selge temaatilise fookusega kontserdiprogrammi koostamine on loomulikult omaette kunst. Väga omanäoliseks võib pidada ka Laulu mängustiili. Kontserti kuulates kangastusid sellised mineviku virtuosid nagu Vladimir Horowitz või György Cziffra, kes tekitasid omal ajal küll vastakaid arvamusi, kuid mis peamine, ei jätnud ke-

dagi ükskõikseks. Kindlasti väärinuks Peeter Laulu mäng märksa elavamalt huvi. Publiku eelistustest kõneldes jõuamegi omaette fenomeni juurde, mis seostub märksõnaga “tippsündmus”.

Tippsündmustest enne ja pärast

Viimastele kuudele tagasi vaadates meenuvad mõningad kontserdid, mis näiksid justkui moodustavat omaette žanri. Nendega kaasneb tavalisest märksa aktiivsem eelreklaam, milles räägitakse tippsündmusest või jagatakse etteruttavalt muid ülivõrdelisi hinnanguid. Tavaliselt liigituvad sellesse kategooriasse just külalisesinejate kontserdid, ehkki mitte kõik. Eesti interpretidele saab selline aupaiste osaks väga harva. Nii mõnestki esinejast on tehtud liigagarate plaadifirmade kaasabil peaaegu müütiline kangelane. Näiteks 23. aprillil esinenud **Yündid** esitleti meedias kui “staar-pianisti”, “legendaarset noort pianisti”, “prints klaveri taga” ja “noort jumalat”. Siinkohal rõhutagem, et Yündid on tõsiseltvõetav, peene mängulaadiga interpret, isegi kui eeltoodud iseloomustusest võib olla keeruline seda välja luge-da. Suur osa publikut tõlgendab turunduskampaaniat omamoodi sotsiaalse käitumisjuhise. Loomulikult on publikuread neil kontsertidel viimseini täidetud ja alatasa pealetükkivat, retoorilisi pause rikkuvat vaimustust jätkub nii teoste lõppu kui ka vahele. Ühest küljest on mõne sündmuse esiletõstmise loomulik, sest kulutused nimekatele külalistele on vaja tasa teenida, ja kui arvu-kas kuulajaskond meeleldi kaasa mängib, näib kasu olevat mõlemapoolne. Turundusmeetodid, ükskõik kui imelikud need mõnikord ka ei näi, on kahtlemata kavalalt valitud ja täidavad vähemalt lühemas perspektiivis oma eesmärgi. Teisest küljest võib küsida, kas ei oleks otstarbekam toetada sama jõuvaruga pigem siinseid muusikuid, kes peavad pahatihti leppima pooltühja saaliga?

“Hooaja tippsündmusena” oli välja kuulutatud **Lääne-Saksa Ringhäälingu Sümfooniaorkestri** (WDR Sinfonie-orchester Köln) ja dirigent **Jukka-Pekka Saraste** kontsert 1. aprillil. Tajun sellises sõnastuses vastuolu, sest kunstilisest õnnestumisest (või siis hoopis altnime-kust) saab rääkida ikkagi alles pärast kontserdi toimumist. “Tippsündmus” ei ole kindlasti sõna, mida tasuks eelrek-

laamis kasutada. Teame ju liigagi hästi, et ainuüksi orkestri kunagine või praegune maine ega seda aastakümnete eest juhatanud dirigentide nimed ei ole vähimalgi määral taseme tagatis. Eelöeldust ei maksa valesti aru saada.

Kölni orkester mängis Rahmaninovi 2. klaverikontserti **Anna Vinnitskaja** sooleerimisel heal tasemel ja Brahmsi 2. sümfooniast kohati väljapaistvalt (eriti tooksin esile tugeva puhkpillirühma). Siiski ei mõjunud kuuldu hooaja enesestmõistetava kõrgpunktina, sest Rahmaninovi teos oli Estonia kontserdisaalis sellel hooajal varem kõlanud juba kaks korda: sügisel **Jekaterina Metšetina** sooleerimisel ja 1. jaanuaril **Aleksandr Gavriljuki**, **ERSO** ja dirigent **Mikko Francki** esituses. Kumbki esitus ei jäänud viimati kuuldule alla ja orkestri sisemise laengu poolest need isegi ületasid seda.

Kui siiski otsida tipp-sündmusi, võib neid küllalt leida ka **ERSO** kontsertidelt. Miks mitte pidada selleks näiteks detsembris kuuldu Benjamin Britteni “Sõjareekviemi” esitust või Erkki-Sven Tüüri klarinetikontserdi “Peregrinus ex taticus” Eesti esiettekannet **Christoffer Sundqvisti** sooleerimisel 28. märtsil?

Loomulikult ei tarvitse tipp-sündmusi näha ainult sümfooniakontsertidel. Jõudsalt on arenenud **Eesti Rahvusmeeskoor**, kes astus üles näiteks 13. aprillil Galina Grigorjeva suurepärasel autorikontserdil “In paradisum” ja esitas 20. aprillil koos **Hortus Musicusega** peamiselt Giovanni Gabrieli ja Claudio Monteverdi muusikast koosneva kava. Džassi ja maailmamuusika valdkonnas väärivad märkimist klarinetist **Meelis Vindi** projektid. Seega ei maksa kõrgpunkti valimisel seada tarbetult piiranguid – “tippe” oli hooajal kindlasti rohkemgi, kui EK ise sõandab arvata.

Kontserdisarjade lummuses

Eelmüügi elavdamiseks on EK avaldanud brošüüri, kus julgustab juba praegu soetama järgmise hooaja kontserdisarjade abonementpääsmeid. Uudisena saab kuulaja vabal valikul koostada viiest meelepärast kontserdist soodushinnaga “Minu sarja”. EK on pööranud sarjadele märkimisväärselt tähelepanu ja järgmisel hooajal näib see tendents veelgi süvenevat. Keskenduda võib kindlale instrumendile või esituskooosseisule, nagu

Üks hooaja kuulsatest külalistest: Lääne-Saksa Ringhäälingu Sümfooniaorkester oma dirigendi **Jukka-Pekka Saraste** ja solist **Anna Vinnitskajaga**.

FOTO NELE-EVA STEINFELD

lõppenud hooaja ühes õnnestunud kontserdisarjas “Pianisti portree”. Uuel hooajal sari paraku ei jätku, kuid selle niisi täidab suurel määral “Eliitkontsert”, liisandub keelpillidele pühendatud “Violino!”. Niisamuti võib kontserdisarja keskmes olla toimumispaik (“Helisevad šedöövrid Kadriorus”) või mõni veelgi üldisem põhimõte, näiteks toimumisaeg ja piletihind (“Lõunamuusika”). Uuel hooajal alustab mitu valdkonnapõhist kontserdisarja: “Ilus möldrineiu – kunstlaulu kaks sajandit” ja vaimulike suurteoste ettekandeid tootav “Oratorio”.

Minu eriline sümpaatia kuulub nendele sarjadele, mis on pühendatud kindlale heliloojale (näiteks “Richard Strauss 150”). Mida selgem on sarja rõhuasetus, seda suurema tõenäosusega saab eelmüügist pääsme soetanu hooaja lõpul tõdeda, et ettekujutus teatud loovisikust või kitsamast muusikanähtusest on kuuldu tulemusena avardunud. Ebamäärasema teemavalikuga kontserdisarjadel on sageli vaid “kliendi lojaalsusele” rõhuv turunduslik funktsioon. Järgmise hooaja kontserdisarjade brošüüri lehitsehes hakkab silma palju huviväärset, kuid mööda vaadata ei saa ka mõne oodatud kontserdisarja puudumisest. Arvestades muidu suurt huvi tähtpäe-

vade vastu, tundub kummaline, et näiteks Jean Sibeliusi 150. sünniaastapäeva programm kajastub vaid vihjamisi (koos **ERSO** täieliku kontserdiprogrammiga on pilt Sibeliusi aastast õnneks mõnevõrra lootusrikkam). Eesti nüüdismuusika ja klassika süsteemse esindatusega on paraku juba pikemat aega probleeme. Seetõttu ei üllatagi, et Eduard Tubina nime mainitud brošüürist leidmiseks peab omajagu vaeva nägema. Läheneva tähtpäeva eel ei ole kontserdisarja “Tubin 110” ettevalmistustest kuigi palju märke. Seoses aprillil toimunud Eesti muusika päevadega, kus nädala jooksul esinesid kõik meie sümfooniaorkestrid, tekkis mõte, et EK võiks korraldada mõne oma sarja raames sellesarnase, mitut orkestrit kaasa va Tubina kõigi sümfooniaste ettekande. Kes teine peaks seda tegema, kui mitte Eesti olulisim kontserdiorganisatsioon? Mõni Eesti muusikale keskenduv sari võiks leiduda igal hooajal. Loomulikult on EK ees seisvad valikud kõike muud kui kerged, sest vastata tuleb erinevatele ja kohati üksteist välistavatele ootustele. Kuid niivõrd tähtsa kontserdiorganisatsiooni roll selles just seisnebki – olla muusikaelu keskmes ja keeruliste valikuvõimaluste vahel.

Rohkem Eesti muusikat Eesti interpreetidelt – kas utoopiline unelm?

KAI TAAL

muusikaajakirjanik

Tunnistan, et ma ei tea tegelikult loomemajandusest eriti midagi. Juba see sõna tekitab külmavärinaid... Pidev mure rahanumbrite ja publiku hulga pärast ei peaks kunstniku eluga kokku kuuluma, see mõjub ruineerivalt ning tundlikumad natuurid murduvad sellise pinge all. Kas tugevamad on alati paremad? Kontserdiorganisatsioonidega pole asi eriti teistmoodi, ka nende elus on kompromiss ja publiku arv häirivalt tähtsal kohal. Ja see pole ju üldse ainult Eestis nii; viimasel ajal kuuleb masendavalt sageli uudiseid majandusprobleemide käes vaevlevatest suurtest ooperimajadest ja sümfooniaorkestritest. Võib tunduda, et meil läheb isegi hästi. Meil on tegutsev rahvusorkester, mille kontserdid on enamasti publikurohked ning kavad huvitavad. Aga...

Tuttav pole tingimata parem

Me elame ju Eestis, oleme eestlased; meie suurimaid väärtusi on eesti inimesed ja nende looming. Millal viimati mängis ERSO oma kontserdil näiteks Lepo Sumera sümfooniast? Kas me enam üldse mäletame, kui head muusikat see vara lahkunud helilooja kirjutas? Seda rida võiks jätkata, sest just meie lähiminekis kirjutatud muusika on minu meelest viimasel ajal teenimatult tähelepanuta jäänud. Samuti kipuvad eelistatud heliloojad korduma ning hing igatseb üha enam vaheldusrikkust. Juba traditsiooniks saanud ERSO kontsert “**Hea Eesti asi**” 11. aprillil oli küll tervenisti eesti muusikast, kuid valdavalt nüüdisheliloojate loomingust. Tüüri

(keda esitatakse tõesti palju), Tulve ja Kaumanni (kelle lühipala “Octopussy” oli kahtlemata vaimukas) teoste kõrval nautisin kõige enam just **Heino Elleri “Sümfoonilist legendi” Olari Eltsi** suurepärasest tõlgendusest. Mitte ainult seetõttu, et ERSO Elleri nii vähe esitab, vaid see oligi kõige paeluvam teos sel kontserdil. Tundmatu ei pruugi olla kehvem.

Eesti interpreetidega on olukord sarnane, ERSO näivad olevat kindlad soosikud, kes mängivad orkestri ees igal hooajal. Räägime näiteks pianistidest. Millal saavad võimaluse meie rahvusorkestriga sooleerida näiteks

Mati Mikalaj, Age Juurikas, Sten Lassmann, kes viimasel ajal oma kõrgetaset ja head vormi soolokontsertidega korduvalt tõestanud? Kas on teatud muusikute eiramise taga hirm, et publik ei tule neid kuulama, või midagi muud? Ma ei tea seda. Mina usun publiku avatusse ja reklaami imettegevasse jõusse ning leian, et paljude “unustatud” muusikute kaasamine ERSO kontsertidele tuleks vaid kasuks. Ja seda üldsegi mitte ainult nende (taas)avastamise mõttes.

Meeldejääv

Pianiste oli sel hooajal ERSO ees päris

mitmeid, nii võõraid välismaalasi kui neid eestimaalasi, kes orkestri soosingus juba aastaid. Endalegi üllatuseks jättis mulle neist eredaima mulje muusik, keda võiks nimetada “kolm ühes”: 2. mail kontserdil “**Fookuses Olli Mustonen**” astus nimetatud üles nii dirigendi, solisti kui heliloojana. Tema soleerimisel esitatud Mozarti Klaverikontsert nr 26 KV 537 oli pehmelts öeldes ekstravagantne: temposuhted olid paigast ära (teose tei-

ne osa oli kiirem kui finaal), klaverikäsitluses domineeris läbiv *staccato* ja puhangulisus ning tekstitruuduse austajad ilmselt katkuksid meeleheitest juukseid, kui sellist mängu kuuleksid. Kummalisel kombel mõjusid tema maneerid siiski värskendavalt, mitte heidutavalt; tema loomingulisus ja

anne avaldusid sümpaatselt ka läbi sellise “köverpeegli-Mozarti”. Veelgi rohkem meeldis aga Mustoneni tõlgendus Prokofjevi Kuuendast sümfooniast, kus näiliselt pingevaba ja muusika kulgemist nautiv dirigeerimine andis väga kvaliteetse ja meeldiva elamuse. Head asjad ei pea olema keerulised ja tõsised, vahel on need hoopis lihtsad ja loomulikud.

Väga hea kontakti ERSOga saavutas vene dirigent **Aleksandr Vedernikov**, kes juhatas 7. märtsil kogu kava **Aleksandr Skrjabin**i muusikast. ERSO oli harvakuuldavalt kantileeni ja voolavust, orkester silmanähtavalt nautis oma

Millal viimati mängis ERSO oma kontserdil näiteks Lepo Sumera sümfooniast? Kas me enam üldse mäletame, kui head muusikat see vara lahkunud helilooja kirjutas?

ERSO ja dirigent, pianist ning helilooja Olli Mustonen.
FOTO MAARJA KASEMA

mängu. Kolmanda sümfoonia “Jumalik poeem” esitus ühendas endas parimad vene muusika ettekandetraditsioonid ning meie sajandi kontsertidel nii ihaldatud värske lähenemisnurga. Eriline tänu selle õnnestunud kontserdi eest kuulub kahtlemata orkestri kontsertmeistrile **Harry Traksmannile**.

21. märtsi kontsert oli pühendatud teisele vene muusika suurkujule, **Dmitri Šostakovitšile**, kelle loomingust kõlas **Nikolai Aleksejevi** dirigeerimisel Neljas sümfoonia c-moll ja süit muusikast filmile “Korzinkina seiklused”. Just viimati mainitud, ERSO esituses esmakordselt kõlanud 15-minutine teos tegi kõnealuse kontserdi nii meeldejäävaks: filmimuusika värvikas süidis oli naiivsus ja sentimentaalsust, salongi- ja popmuusika mõjutusi ning seda särtsakas ja kaaskiskuvast esituses. Eriti vaimustas **klaveriduo Marrit Gerretz-Traksmann ja Liidia Ilves** meisterlikkus ja hea karakteritaju teose kolmandas osas “Tagajamine”.

Maagia

Tõeliselt maagilisi hetki pakkus 25. aprilli kontsert “Suveööd”, kus **Nikolai Aleksejevi** juhatusel esitati muu hulgas ka **Richard Straussi** sümfoonia poeem “Kangelase elu”. Sel õhtul orkestri kontsertmeistri rollis olnud **Lev Klõtškovi** ulatuslikud soolod pakkusid suurema elamuse kui enamik ERSO ees esinenud soliste sel hooajal! Klõtškovi

mäng on tundlik ja varjundirikas, äärmiselt meisterlik ja kütkestav, muusika sügavaimatesse kihtidesse tungiv. Ma pole kahjuks kursis tema kontserttegevusega ega tea, kas ja kui palju ta astub üles solistina. Igatahes tekkis suur soov kuulda teda solemas ERSO ees!

Maagiast rääkides peab väikses kõrvalpeoikena mainima kontserdi, mille andis Tallinna Kammerorkester Olari Eltsi dirigeerimisel 5. mail Estonia kontserdisaalis. Ka see õhtu oli pühendatud Richard

Straussi peagi saabuvale 150. sünniaastapäevale ning ettekandel oli muu hulgas ülliraske, nii tehnilisi kui muusikalisi karisid sisaldav orkestrisüit “Kodanlasest aadlimees” ja valitud numbrid, sh ulatuslik lõputseen ooperist “Ariadne Naxosel”. See kontsert jääb meelde aastateks, et mitte öelda aastakümneteks! Olari Eltsi kompromissitus tehnilise kvaliteedi nõudmisel, tema oskus ülipikki ja -nõudlikke partituure haarata ja elustada on vaimustanud juba aastaid, kuid viimasel ajal on lisandunud eriline sugestiivsus ja “aja peatamise” oskus, mis muudab tema kontserdid lausa nõudlikuks. Järgmisel hooajal võiks küll

kõik tema kontserdid olla viimse kohani välja müüdnud, ükskõik kas ta dirigeerib ERSOt või mõnda muud orkestrit! Varsti võib saabuda aeg, kus tal pole enam võimalust nii tihti Eestis juhatada, sest maailma parimad orkestrid jooksevad talle tormi!

*

Millal saavad võimaluse meie rahvusorkestriga soleerida näiteks Mati Mikalai, Age Juurikas, Sten Lassmann, kes viimasel ajal oma kõrget taset ja head vormi soolokontsertidega korduvalt tõestanud?

Mida öelda hooaja kokkuvõtteks? Oli palju ilusat ja meeldejäävat, oli seni kuulmatult kõrget kvaliteeti ning põnevaid kavu. Kui nüüd norida, siis sooviks edaspidi orkestri suuremat sõltumatust sellest, kes ja kui hästi nendega töötab. ERSO on

võimeline ühe dirigendiga andma väga hea kontserdi ning järgmisel nädalal teise dirigendiga on loginaid ja ebatäpsusi ehmatavalt palju. Kindlasti mängivad siin oma osa ka muusikavälised asjaolud – kui motiveerivad on nii palganumbrid, töötõingimused kui ka ühiskondlik tunnustus. Me ei saa juba seetõttu esitada oma rahvusorkestrile samasuguseid nõudmisi kui maailma tipporkestritele. Väärtustagem siis eesti häid interpreete ja loogem tingimusi, et nende potentsiaal saaks täielikult avaneeda just siin, Eestimaal, Eesti publiku ees. ERSO potentsiaal on kõrge ning väärilt toetust. Muusikaliste kohtumisteni!

Tallinna Filharmoonia ja Tallinna Kammerorkestri kevad 2014

TALVI NURGAMAA
violamängija

Kuigi Tallinna Filharmoonia kevadtalvine kontserdikalender oli üsna hõre, pakkus see siiski mitmeid suurepäraseid kontserdielamusi. Tundub ka, et publiku huvi toimuva vastu on täitsa suur. Kontsertide jaotamine sarjadeks aitab paremini orienteeruda ja tänu muusikastiilide ja sarjade mitmekesisusele saab just endale huvi pakkuva välja valida. Kui **Püha Mauritiuse barokiõhtud** annavad kuulajale vihje ühe

kindla ajastu muusikast, siis kontserdisari “**Salong**” lähtub pelgalt õhkkonnast, kus ettekandele võib tulla nii džässi kui ka 19. sajandi kammerlaulu. Muusika kõrvale pakutakse ajastu suupisteid ja tutvustatakse ka muud sellega seonduvat. Tallinna Filharmoonia kontsertidele on lisandunud läbivalt ka sõnaline pool, seda nii Püha Mauritiuse barokiõhtutel, kontserdisarjas “**Portree**”, kus lisaks interpretidele osaleb muusikateadlane, kui ka **TAFF**

Tallinna Filharmoonia hooaja kontsertide jaotamine sarjadeks aitab paremini orienteeruda ja tänu muusikastiilide ja sarjade mitmekesisusele saab just endale huvi pakkuva välja valida.

Clubi salongilikus õhkkonnas, kus mõni eesti autor loeb hea džässi vahele oma luulet. Mustpeade maja kammerlik õhkkond seda ju võimaldab ja miks seda siis mitte leidlikult kasutada.

Samas on selline n-ö lisandiga (sõnaline osa, gurmee, fotograafia) kontserdielamus kindlasti ka doseerimisküsimus – vahel sooviks siiski üksnes puhast kõrgetasemelist muusikat.

Minu esimene TF muusika ja sõnaga kogemus oli TAFF Clubi kontserdil, kui mängisid **Mart Soo** (kitarr) ja **Brian Melvin** (löökpillid) ning oma luuletusi luges **Kristiina Ehin**. Muusikud improviseerisid üheaegselt poetessi luule lugemisega, seega võib öelda, et muusika oli sõnaga lausa interaktiivselt seotud. Teisel kontserdil musitseeris **Hedvig Hanson** koos **Andre Maakeri** (kitarr), **Mihkel Mälgandi** (bass) ja **Ahto Abneriga** (löökpillid). Oli lõbus, kuidas **Wimberg** oma luulega publiku hoopis teise meeleolla raputas. Hedvig Hanson esitas oma lugusid läbi aegade, mitu neist ka eesti luuletajate tekstidele. Tundus, et tema looming andis piisavalt ruumi ka teistele muusikutele oma mõtteid kuuldavale tuua. Eriti jäid meelde Andre Maakeri kitarrisoolod.

“Portree” sarja puhul võimaldab sõnaline pool kuulajal asjatundjalt vahetumalt infot saada ja see võib panna hoopis keskendumalt ja teadlikumalt muusikat kuulama. Peatuksin lähemalt “Portree” sarja kontserdil 17. aprillil. See andis üsna värvika pildi Dmitri Šostakovitšist, kelle loomingut esitasid pianist **Holger Marjamaa** ja **Insomnia** kvartett, koosseisus **Mari Targo**, **Valeria Rjumina**, **Mairit Mitt** ja **Theodor Sink**. Sinna vahele kõneles muusikateadlane **Tiia Järg** Šostakoviči elust, tõekspidamistest, teda ümbritsenud inimestest, loomingulistest protsessidest ja dilemmadest. Hakkas silma kõigi noorte muusikute sarnast tüüpi kõla, väga klaar, aga mitte külm ning suurepärase balansitaju. Meenub Theodor Singi ja Holger Marjamaa läbipaistev, nüansirikas, koosmänguliselt paindlik ning hea kõlakujundusega (tšellisti maitsekas *vibrato* ja *non vibrato*, pianisti pedaalikasutus) Šostakoviči sonaadi d-moll *op* 40 esitus. Theodor Sink mängis sonaati erandlikult peast, mis lasi tekkida mõnusalt sünergial. Šostakoviči keelpillikvartett nr 8 *Insomniat* mõjus samuti värselt. Avaldas muljet, kuidas mängijad kujundasid teose põhimotiivi DSCH, töid välja teoses kasutatud tsiitaate ja sidusid need ühtseks tervikuks.

Tallinna Filharmoonia on mõelnud

ka kõige nooremate interpretide oma kontserttegevusse kaasamisele. Püha Mauritiuse barokiõhtutel astub igal kontserdil üles üks Vanalinna Hariduskollegiumi õpilane. Teine innustav koostöö on TFI Tallinna muusikakeskkooliga. Ühistööna toimus tänava juba kaheksandat korda kontsert “**Kivimäe virtuoosid**”, seekord lausa koos plaadi-esitlusega. Kuna sel kontserdil on alati kavas olnud Eesti heliloojate (näiteks Grigorjeva, Vihmandi, Aintsi, Eespere) esiettekanded, siis need olidki värskele CDle koondatud.

Minu suurem raskuspunkt Tallinna Filharmoonia hooaja jälgimisel langes siiski nende oma kollektiivi, **Tallinna Kammerorkestri** kontsertide kuulamisele.

Juhtus aga nii, et enamasti olid need kõik korraldatud koostöös Eesti Kontserdiga. Kõigil neil kiirgas lavalt väga head energiat.

Üks neist oli 8. märtsil aset leidnud “**Mozarti esimene ja viimane**”, kus orkestrit juhatas peadirigent **Risto Joost** ning solistik oli meie väljapaistvaim oboemängija **Kalev Kuljus**. Nagu kontserdi pealkiri lubas, tuli ettekandele Mozarti esimene sümfoonia Es-duur ja viimane sümfoonia C-duur “Jupiter”. Sümfooniavahel sai nautida Mozarti oboekontserti C-duur Kalev Kuljuse lummavas esituses. Selline Mozart orkestri ja uue peadirigendi esituses oli väga hea üllatus! Nüüdisajal julgeme jälle tunnustada, et ega me siiski ei tea lõpuni, milline just peaks olema autentne või ajastutruu esitus. Tuntud vanamuusik, ajastu instrumentidel mängiv tšellist Anner Bylsma on oma meistrikklassis öelnud: “Teate, mis on autentse esituse “viimane sõna”? Võibolla oleks vana-meistrid õnnelikud, teades, et me neid üldse veel paarisaja aasta möödudes mängime!” Isegi kui Bylsma humoorikas tähelepanek olekski juba autentse interpretatsiooni “eelviimane sõna”, tekis just selle kontserdi puhul küsatus ajastuteadlikkust esile tõsta. Sellegipoolest oli minu jaoks Risto Joosti ja Tallinna Kammerorkestri esituse juures kõige olulisem see, et Mozarti sümfoo-

niate struktuur tuli tänu heale artikulasioonile ja kõlakäsitlusele väga hästi esile. Samuti võlus maitsekas fraasisisene dünaamika ja agoogika, julge liigendus, aja ja kontrastidega mängimine. Väga palju sära andis juurde klavessiin (**Reinut Tepp**). Kahe sümfoonia vahel võlus kuulajaid Kalev Kuljus oma fantastilise soleerimisega kontserdis, erilise oboekõla, julge fraasikujunduse ja ebamaise kadentsiga.

Suure reede kontserdil esitas **TKO** koos **Eesti Filharmoonia Kammer-**

koori ja solistide **Ksenia Kutšukova**, **Helen Lepalaane**, **Mati Turi**, **Uku Jolleri**, **Maria Melaha** ja **Tiit Kogermanniga** Haydni “Lunastaja seitse viimast sõnariistil” ja Tüüri “Reekviemi”.

Dirigeeris **Tõnu**

Kaljuste. Orkestri mängus oli tunda Haydnile omast elegantsi ja kuulis eredaid muusikalisi kujundeid, aga mõneti mõjus see esitus ka raskepäraselt, kuigi teose sisuga peaks mõningane raskepärusus ju sobima. Kuigi tegemist on sügava religioosse teemaga ja muusikalises mõttes seitsme *adagio*ga, aga kas see sügavus kaoks, kui instrumentalistide artikulasioon oleks kergem ja sarnasem lauldava keele artikulasiooniga? Selle ajastu oratooriumide puhul võib ju ikka see, kui instrumentalistid imiteerivad oma mänguga vokaalpartiide (lauldava keele) artikulasiooni. Siin annab veel mõtteainet juurde tõik, et esimene ja teine versioon sellest teosest on instrumentaalne (esimene orkestrile, teine keelpillikvartetile) ja alles hiljem arendas Haydn sellest kooriversiooni.

Suure elamuse sain sel kontserdil Tüüri “Reekviemist”. See esitus haaras järgitult juba avataktidest, kasvatas pinget kulminatsioonini “*Rex tremendae*”, et seejärel jälle juba hoopis teises laadis lummavast nullpunktist, sopran **Maria Melaha** soolost keelpilliflažoletide taustal alata. Tegelikult ei tahakski siin seda esitust osadeks lammutada, kuigi mällu jäi mitmeid erksaid kilde, nagu keelpillide *glissando*dest tekkinud kõikum harmooniapind, koori ja orkestri sulandumised, klaveri ja keelpillide dialoog.

Üldse klaveri (**Marrit Gerretz-Traksmann**) väljendusrikkad vaherepliigid olid justkui teisest dimensioonist. Huvitav oli ka see, kuidas dirigent Tõnu Kaljuste sidus Tüüri "Passioni" *attacca* "Reekviemiga". "Passion" oli justkui "Reekviemile" sissejuhatuseks. Tegemist on ju enam-vähem sama aja teostega. Kuigi Tüüri "Reekviem" on teos, mis minu arvates sissejuhatust ei vaja, oli "Passion" sellel kontserdil sissejuhatuse-na täiesti omal kohal.

"Richard Strauss – 150" juubeliaasta sündmuste hulka kuuluval kontserdil "**Strauss ja Mozart**" esinesid koos TKOga vokaalsolistid **Katherine Broderick, Mati Turi, Kädy Plaas, Maris Liloson ja Helen Lepalaan**. Dirigeeris **Olari Elts**. See oli kompaktne, terviklik ja leidlik kava, kus esitavate teoste vahel tekkis põhjendatud seoste ahel, huvitav nii sisult kui ka ülesehituselt. TKO ja Olari Eltsi esitus oli nauditav, ere ja teravmeelne. Pärast virtuoosselt säravat Mozarti "Idomeneo" balletimuusikat tuli ettekandele Idomeneo ja Arbacese retsitiiv samast ooperist Richard Straussi 1930. aastal tehtud uusseedes. Olin sellest varem lugenud, aga ikkagi mõjus see üllatavalt ja ootamatult. Teistpidi üllatav oli seegi, kui dirigent ise Idomeneo osa laulva Mati Turiga dialoogi astus, võttes südilt Arbacese rolli, ehkki see pole ju esime-

ne kord, kui Eesti publik dirigent Olari Eltsi väga hästi laulmas kuuleb. Richard Straussi orkestrisüüdis "Kodanlasest aadlimes" võis kohati aimata Louis XIV õukonnamuusika naiivsustatud ja raskepärastatud paroodiat, tükati Lully'd, kohati Straussi-aegset olustikumuusikat. Arvan, et see oli orkestrile nii märgutehnilises mõttes kui ka stilistilistes detailides proovikivi – tuua kõik need muutused selgelt kuulajani. Just see Tallinna Kammerorkestri ja Olari Eltsi esituses võluskis.

Kontserdi teises pooles kõlasid katken did Straussi ooperist "Ariadne Naxosel", solistideks Katherine Broderick ja Mati Turi. Mõlema lauja puhul võlusid lisaks ilusale hääletämbrile minekud kulminatsioonidesse ning seal ka diktsiooni selguse ja hääle kandvuse väga hea tasakaal.

Tallinna Filharmoonia hooaja lühikesel, kuid intensiivsel **lõppkontserdil** tuli TKO ja dirigent **Risto Joosti** esituses ettekandele Schönbergi "Kirgastunud öö" ja Schnittke Concerto grosso (solistid **Arvo Leibur ja Lasse Joamets**). Need teosed kuuluvad kaht-

lemata TKO põhirepertuaari. Sõna "põhirepertuaar" seostub kas millegi kulu nu või väga hästi omandatuga. Siinkohal oli tegu viimasega. Schönbergi "Kirgastunud öös" oli tunda, et orkester musitseerib kahesajaprotsendilise naudinguga ja intensiivsusega. See jätkus ka Schnittkes, kus ka solistid aitasid sellele intensiivsusele kaasa. Nauditavad olid ka orkestri ja solistide grotesksed kujundid, barokiparoodiad ja teosesse sisse kirjutatud "piiripealne magusus". Just Schnittkes tekkis siiski tunne, et sooviks seda teost veel natuke teistmoodi

akustikaga ruumis kuulata, et detailid paremini esile tuleks. Schönbergis sellist mõtet ei tekkinud.

Kokkuvõtteks pean ütleva, et pole Tallinna Kammerorkestrit ammu nii intensiivselt ja hea energiaga musitseerimas kuulnud kui sel hooajal. 11. mai kontserdilt õhkus ka seda, et TKO on oma uue peadirigendiga väga rahul. Tallinna Kammerorkester aga sõidab mai lõpul ja juunis veel esinema Washingtoni ja Pekingisse ning mängib koos Eesti Filharmoonia Kammerkooriga Carnegie Hallis Pärdi autoriõh tul.

Tallinna Kammerorkestri kontsertidelt õhkus seda, et TKO on oma uue peadirigendiga väga rahul.

www.viljandimuusikakool.ee

Tartu Ülikooli innovatsioonikool Viljandi Muusikakool

võtab alates 1. septembrist konkursi korras tööle

FLÖÖDIÕPETAJA

(koormus 1,0)

VIIULIÕPETAJA

(koormus 0,5 või 1,0)

NÕUDED KANDIDAADILE:

- erialane ja/või pedagoogiline kõrgharidus või selle omandamine
- heal tasemel pillimänguoskus
- flöödiõpetajal flöötide sh plokkflöötide õpetamise ja ansamblimängu meetoodika tundmine
- viiuliõpetajal altviili õpetamise ja ansamblimängu meetoodika tundmine
- arvuti kasutamise oskus
- soov töötada pilliõpetajana nii laiapõhjalise huvihariduse kui eelkutsesõppe õpilastega

MUUSIKAKOOL PAKUB:

- konkurentsivõimelise palgaga täistööajaga tööd (viiuliõpetajal 1,0 või 0,5 kohaga tööd)
- laste õpetamist 21. sajandi muusikakoolis, kus on võrdsest au sees kõik muusikazaanrid
- tööd koolis, mis peab oluliseks laiapõhjalist muusikaalast huviharidust, eelkutsesõpet ja täiskasvanute koolitamist (vabahariduslik koostöö)
- kaasageelse muusikakoolile vastavat õppekeskkonda, kus lisaks põhipilli-tunnile on lapse pillimänguoskuse arendamiseks loodud erinevad ansamblid, puhkpilliorkestrid ja sümfoniaorkester
- täienduskoolitusi
- tegusat kollektiivi ja meeskonnatööd

Kandideerimiseks esitada avaldus elulookirjeldus haridust tõendav dokument

Dokumendid saata 15. juuniks digitaalselt allkirjastatuna aadressil info@viljandimuusikakool.ee

Avatud vaimuga Eesti Interpreetide Liit

Eesti Interpreetide Liidu hooaja teine pool oli taas tegus ja sisukas. Estonia kontserdisaalis, Mustpeade maja valges saalis ja mitmes kontserdipaigas üle Eesti sai kuulda selliste muusikute ja ansambelite esinemisi, nagu ansambel **Floridante** (**Ele Raik, Meelis Orgse, Tõnu Jõesaar, Saale Fischer**), pianistid **Mati Mikalai** ja **Kadri-Ann Sumera**, ansambel **Una Corda** (**Liis Viira, Kristi Mühling, Ene Nael**), viiuldaja **Olga Voronova** ja saksofonist **Virgo Veldi** koos **Mati Mikalaiga**, laulja **Mati Turi** koos pianist **Martti Raidega**, klavessinist **Julia Agejeva Hess**, Tallinna Keelpillikvartett koos **Peep Lassmanniga**, lauljad **Teele Jöks** ja **Pirjo Püvi** pianist **Piia Paemurruga** ning **Mihkel Poll** ja keelpillikvartett **Prezioso**.

Hooaja lõpul jagab muljeid **NELE-EVA STEINFELD**.

Kui vaadelda paari viimast EIL hooaega, kas hakkab silma mingeid muutusi või on hooajad olnud pigem sarnased? Kas selline stabiilsus on hea või oleksid muutused kuulaja seisukohalt vajalikud? Suuri muutusi vast hooegade korralduses pole olnud. Muusikud küll teatud määral korduvad, ent alati on juurde tulnud ka uusi. Teisalt on mingis mõttes ju loomulik, et muusikud hooajati korduvad, nende ring pole ju nii suur. Eesti interpreet vajab oma kontserttegevuses ka stabiilsust ja seda Interpreetide Liit oma võimaluste piires ka pakub.

EIL kontsertide reklaamimine on läinud paremaks ja aktiivsemaks, see on kindlasti toonud publi-

Kammermuusika Mustpeades
Chamber music in the House of Blackheads

19. detsember kell 19 Mustpeade maja
December 19th 7 PM House of Blackheads

Juubelikoncert/Jubilee Concert
MATTI REIMANN
(klaver/piano)

Kavas/Programme:
Eduard Oja „Vaikivad meeleolud“, Villem Reimann „Sonatiin nr 4“, Edgar Arro „Hetk“
Heino Eller „Pastoraal“, Vivo ja Alla ballata tsüklilist Kolmeist klaveripola eesti motiividel, „Kellad“
J.Haydn „Sonaat D duur“, J.S.Bach „Fugaalkvint“, „Contrapunctus nr. 4“

KOOSTOOS TALLINNA FILHARMONIAGA!

Piletid saadaval Piletitevi ja taval enne algust kohapeal! (8 EUR/4 EÜR)
Tickets available in Piletitevi box-offices and one hour before the concert in the venue! (8 EUR / 4 EUR)
Lisainfo +372 5019 524 www.interpret.ee

kut juurde. Kogu kontserdielu on muutunud elavamaks ja elusamaks. Mustpeade maja ja Estonia kontserdisaal on väärikad kontserdipaigad, inimesed on harjunud seal käima. Mustpeade maja valge saal on vahel olnud nii täis, et rohkem ei mahugi. Ka ligi 200 kuulajat Estonia kontserdisaalis on kammerkontserdi jaoks päris hea tulemus. Uuenduste osas – võibolla võiks korraldada kohtumisi interpreetidega, näiteks pool tundi enne kontserti väike vestlus. Publik saaks nii esineja ja esitatavaga parema kontakti.

Millise mulje on jätnud kontsertide kavad? Ega kavas liiga palju tundmatut kammermuusikat pole? Teisalt ei saa ka mängida kogu aeg n-ö populaarset klassikat.

Nele-Eva Steinfeld: “Ma arvan, et meil on väga hea tasemega interpreedid ja head kontserdid. Selliseid kontserte välismaal välisinterpreetide esituses kuuldes võiks jääda üsnagi rahule.”

Kavad on päris head olnud, ei ole liiga võõraid ega tundmatuid asju ja ei minda ka liiga “kergeks” ja populaarseks. Näib, et muusikud on saanud välja pakkuda just seda, mida tõesti esitada soovitakse.

Missugune on Eesti interpret praegusel ajal, mida ta teeb hästi, mida rutiinselt ja mida ta võiks paremini teha? Ma arvan, et meil on väga hea tasemega interpreedid ja head kontserdid. Selliseid kontserte

välismaal välisinterpreetide esituses kuuldes võiks jääda üsnagi rahule. Ja mingit rutiini siin ei ole ega saagi tekkida. Seda enam, et Eesti interpret saabki enamasti ühe kavaga vaid paaril korral esineda. Pigem on vahel probleem, et kava on uus ja seda ei

saa piisavalt sisse mängida, kuigi EIL on proovinud lahendusi leida ja sama kavaga kontserte mängitakse enne ka väiksemates saalides Tallinnast väljaspool. Loomingulisust lisaksid seostatud, tekstilise osaga kavad.

Tallinna Filharmoonia on oma “Portree” sarjas seda teinud. Mis mulje on need kontserdid jätnud?

Väga huvitav on, aga natuke pikaks lähevad need kontserdid. Tuleks leida võimalikult hea teksti ja muusika tasakaal ning sobivam ajaline kestus.

Eesti on väike maa ja materiaalsed olud kitsad. Kas need ei ahista meie interpreeti? Või me liialdame selliste mõtetega?

Eks me muidugi sõltu materiaalistest võimalustest, aga igasugustes oludes ja nii suurel kui väikesel maal on üks olulisemaid asju interpreedi vaimu avatus. Siis ei takista ka kitsad välised olud ning tegutsemine väikeses riigis. Vaimus riigipiire ei tunne.

Nele-Eva Steinfeldiga vestlenud **Ia Rimmel**

Helen Põldmäe muljeid Kadri-Ann Sumera soolokontserdilt

Märtsikuu andis pianist Kadri-Ann Sumera mitu sooloõhtut saksa muusikast. 6. märtsil kõlas Mustpeade majas Bachi Prantsuse süit nr 4, Schönbergi Süit *op* 25 ja Brahmsi Variatsioonid Händeli teemale *op* 24. Kindluse, jõulisuse, intellektuaalsuse ja kontrastiks läbi paistva *piano*-tunnetusega silma paistnud pianist oli saavutanud justkui uue küpsusastme. Ta hoidis kuulaja tähelepanu terve kontserdi, laskmata teda hetkekski omaenda mõtete valda vajuda. Bach oli kindlameelne, veidi akustiliselt kokku sulatatud, Schönberg vaimukas, puhudes igale kujundile elu sisse. Kõige meeldejäavamaks kujunes kontrast Brahmsi ühe variatsiooni vaikse koraalisarnase rahumaailma ja teose lõpuosa orelikõla vahel. Klaverist sellise oreliatiliselt võimsa kõla väljavõlumine oli kuulajale vaimustav üllatus.

Paula Toomel:
“Oleme kesken-
dunud ka sellele,
et esinejate fotod
oleksid isikupä-
rased ja loovad.
Tänapäevases pil-
dikeskses meedias
on foto kvaliteet ja
atraktiivsus väga
olulised.”

Klavessiini, kandle ja harfihaldjad
Ene Nael, Kristi Mühling ja Liis Viira
ansamblist Una Corda.

FOTO EIL

EiLi kontserdikorraldaja **PAULA TOOMEL** heidab enne hooaja lõppu pilgu viimastel aastatel tehtule.

“EiLi tööle tulles oli liidu visuaalne identiteet üks esimesi asju, mille kallal tööle asusin. Eriti puudutas see EiLi kodulehte ja plakatikujundust. Vana koduleht pärines 1998. aastast ja kuigi omal ajal innovaatiline, oli aeg siin teinud oma töö. Plakatikujundustega oli sama lugu, info sai ju kätte, aga oli tarvis nüüdisaegsemat joont. Oleme plakatite kallal töötanud juba kolm aastat ja kujundus on nüüd enam-vähem selline, millega võib peaaegu rahul olla. Oleme keskendunud ka sellele, et esinejate fotod oleksid isikupärased ja loovad. Loomeliiduna on meil nüüd ometi kogunenud korralik interpreetide fotopank. See on väga tähtis. Tihti on vaja professionaalsel tasemel ja heas formaadis interpreetide pilte. Oleme teinud koostööd nelja fotograafiga, praegu on üks püsivamaid Mait Jüriado. Püüame esinejaid pildistada erinevas keskkonnas, aga vahel on väga õnnestunud ka täiesti akadeemilised plakatid, kus interpreet poseerib oma pilliga. Viimase aja üks edukamaid oli Matti Reimanni kontserdi plakat, mis saab veel siamaani positiivset tagasisidet, kuigi kontsert toimus läinud aasta detsembris. Heli Veskust pildistades jõudsime aga hoopis lõbusasse keskkonda, nagu tivoli. Kõik ideed muidugi alati ei õnnestu,

aga mõnikord tuleb tulemus tõesti huvitav. Tänapäevases pildikeskses meedias on foto kvaliteet ja atraktiivsus väga olulised. Põnev ja ilus pilt äratav palju rohkem tähelepanu.

Teine oluline küsimus on muidugi alati publik. Neid tegureid, mis kontsertide külastatavust mõjutavad, on lugematu arv. On asju, mida korraldaja saab mõjutada ja neid, mida ei oska ette ennustada. Vahel piisab ka halvast ilmast, et kontserdi külastatavus jääb napiks, olgugi et reklaamikampaania on olnud korralik. Teooriad ja õpetused räägivad, et inimene peab reklaami vähemalt kolm korda nägema, et sündmust kui sellist endale teadvustada. Reklaamiperiood peab olema piisavalt pikk ja erinevatest kanalitest kättesaadav.

Mis puutub trükimeediasse, siis Eestis on võrdlemisi raske saada klassikalise muusika ja süvakultuuri vallas seal löögile. Millegipärast justkui kardetakse klassikalist muusikat. Eksperimentaalsetele ettevõtmistele on meedia tähelepanu saada oluliselt lihtsam, aga nendega ei saa liiale minna. Ei saa ju iga päev pakkuda klassikalist muusikat kaubanduskeskuses, aga kui vahel harva seda teha, võib menu olla suur. Näiteks tegime möödunud aasta lõpul Solarise keskuses programmi, kontserdid toimusid lõpuks igal nädalavahe- tusel. Kasutasime ka akrobaate, sest organist Aare-Paul Lattiku unistus oli saada koos tsirkuseartistidega muusi-

kat teha. See sündmus jõudis “Aktuaal- sseesse kaamerasse” ja “Reporterisse” ja mitmesse artiklisse ka trükimeedias. Aga hea meel on sellest, et ka mõned väga klassikalised asjad on meedias huvi äratanud. Meiega liitus hiljuti ka vene toimetaja Maria Borissevitš ja oleme täheldanud, et vene press kajastab klassikalise muusika sündmuse palju meelsamini, nad on kultuuri- lembeemad. Vene Delfis on isegi il- munud meie kontsertide kajastusi. Tundub, et eestlastele on klassikaline muusika jäänud miskipärast kaugeks. EiLi kontsertidega püüamegi publikule näidata, et klassikaline artist ei ole midagi ebamaist ja kauget ning klas- sikalise muusika kontsert on tore sündmus.

Ametis oldud aastate jooksul on pinnale jäänud enamjaolt positiivsed kogemused. On märgitud, et EiLi kont- sertide reklaam on väga hea. Ja loo- mulikult kiidetakse kontsertide head kvaliteeti, mille üle on mul siiralt hea meel. Järelikult on EiLi juhatus teinud õigeid otsuseid, meil on head inter- preetid ning kavad on huvitavad ja mitmekesised. Edasiste plaanide osas tahaksime kindlasti jätkata festivaliga “Klassikalised hetked”, mille korraldasi- me sel aastavahetusel esmakordselt ja mis osutus väga menukaks. Sel ajal on palju publikut, kes otsib ilusat kontser- dielamust. Samuti tuleb jätkata olemas- olevate sarjadega, nende külastatavust ja populaarsust veelgi suurendada.”

Transformatsioon ja mitmekihilised perspektiivid

Tagasivaade Eesti muusika päevadele 2014

GERHARD LOCK
muusikateadlane ja helilooja

Pärnu Linnaorkester,
Küberstudio,
Marius Peterson,
dirigent Kaisa Rose
Lennusadamas.

2014. aasta Eesti muusika päevade peateema oli suurvorm, kuid festivalil kõlanud teoste mitmekesisus lubab leida palju enam kihte ja läbivaid niite. Ühtedel on ülekaalus muusikasisesed aspektid (improvisatsiooniline ja eksperimentaalne häälekasutus, kooskõlad), teised asuvad valdkondlikult kusagil piirimal (sonoristlik ja “naturalistlik” kõlakäsitlus, muusikalise mõtte selgus ja semantiline mäng, meditatiivsus ja teispoolsus) või põhinevad selgelt muusikavälisel metafooril (universumid ja perspektiivid). Seejuures sisalduvad just suurvormides ühel või teisel viisil kõik nimetatud kihid, niidid ja tasandid. Artiklis on vaadeldud EMP festivali koos Tallinn Music Weekil toimunud kontsertidega nimetatud kihtide, niitude ja prismade kaudu. Seda täiendavad autori juhendamisel sel aastal kaheksandat korda toimunud Tallinna ülikooli kunstide instituudi muusikaosakonna muusikakriitika erikursuse valinud üliõpilaste muljed (nende pikemad festivaliartiklid on internetis aadressil www.luubi.ee).

Improvisatsiooniline ja eksperimentaalne häälekasutus

Festivali üheks läbivaks punaseks jooneks võib pidada improvisatsioonilist ja eksperimentaalset häälekasutust, mida leidis kahel Tallinn Music Weeki raames toimunud EMP kontserdil. 28. märtsi EMP esitluskontserdil võis Marianna Liigi teoses “Inimesed, kes iseene ära kaotasid” (2013) kohata jutustajat ja džässilikku häält, aga ka koorimuusikat Mirjam Tallylt ja Mariliis Valkonenilt. 29. märtsil esines koostöös Göteborgi “Art Sounds” festivaliga Anne-Liis Polli juhatusel põnevaid ning argipäeva (naer) ja kõrgkultuuri esteetilis-kunsti piire ületavaid eksperimentaal-improvisatsioonilisi helisid esile mananud Eesti vokaalansambel Häikijad. Tuleb mainida, et sellel kontserdil olid kõige mitmekesisema kõlapildiga just Eesti esinejad (ansamblid Armada ja Una Corda). Multimeedialikult värvi ja visuaalset struktuuri lisanud rõhked ekraanid ei sobinud aga muusikaga kokku ega mõjunud kuigi veenvalt.

Põhifestivali avas 5. aprillil Niguliste muuseum-kontserdisaalis Toivo Tulevi “Lamentatsioonid” (2011, esietekanne) nelja vokaalsolisti, Eesti Filharmoonia Kammerkoori ja Tallinna Kammerorkestri esituses Daniel Reussi juhatusel, pakkudes andunud kuulajatele erilises arhitektoonilis-akustilises atmosfääris mastaapset ja jõulist, ühtaegu liikuvat ja seisuvat kõla massiivset voo, mille sügavmõttelisest keelelis-religioosest sisust moodustas festivali esimene terviklik suurvorm. Solistide hääled esialgu sulandusid, hiljem aga siiski järjest enam eraldusid tihedast faktuurist.

6. aprillil Lennusadamas toimunud kontserdil esitasid ansambel Küberstudio ja Pärnu Linnaorkester dirigent Kaisa Roose juhatusel ning solistid Monika Mattiesen (flöödid), Gunnhildur Einarsdóttir (harf) ja Marius Peterson (lugeja) Mozarti Kontserdi flöödile ja harfile (K 299, 1778) väljakuuluvat eksperimenteerivalt mitte ainult muuseumi veealuse maailma “uju-

va” akustika, vaid ka kontserdi osade vastupidise järjekorra tõttu. Teistest, Mozarti osade vahele paigutatud teostest sobis vahest kõige paremini sellesse keerulisse akustikasse Monika Mattieseni “meng-leng-geleng” (2014, esiettekannet), kus osaliselt improviseeriv lugeja suutis sillal edasi-tagasi kõndides ja žestikuleerides publikule veenvalt vahendada Hasso Krulli eeposest “Meeter ja Demeeter” pärinevaid kvaasisõnu, mis tänu elektroonilisele võimendusele kostsid võimsalt üle orkestri ja mängisid eksperimenteerivalt akustika ja live-elektroonikaga. Mirjam Tally “Déjà vu” (2010, versiooni esiettekannet) harfile ja keelpilliorkestri nõudis üsnagi virtuososset solisti ning Mart Siimeri “Pöörlev gloobus” Mirjam Tally orkestriversioonis (1998/2014) kõlas võimsalt, seevastu Erkki-Sven Tüüri “Whistles and Whispers from Uluru” (2007) flöödile, keelpilliorkestri ja live-elektroonikale kaotas keerulise akustika tõttu üsna palju oma karakterist. Võib öelda, et kava oli ideeliselt väga hästi koostatud, kuid akustika ja kõva elektroonikamüra raskendasid tugevasti kontserdi kuulamist ning pantomiimiks pööratud (Marius Peterson oli selleks ajaks jõudnud sillalt lavale ja võttis üle Monika Mattieseni solistikoha) Mozarti Kontserdi esimese osa poolelijätmisest oli tegelikult kahju – ei kujuta ette, kuidas Mozart ise oleks sellesse suhtunud.

Omapärast ja eksperimenteerivat häälekasutust võis kohata ka kompositsioonipilaste kontserdil Tallinna inglise

ARIEL MARKSALU: 10. aprillil toimus Estonia kontserdisaalis Vanemuise sümfooniaorkestri ja Soome laulja Wimmega Paul Mägi juhatusel n-ö muusikaline teekond kultuuride vahel. Neli teost – Tõnis Kaumanni “Three Tails” (“Kolm saba”, 2014) II osa, Märt-Matis Lille “Põhjanaela paine” (2014), Liis Viira “Tähevaikus” (2014) ja Eino Tambergi sümfoonia nr 4 “Sümfoonia epiloogiga” (1998) – moodustasid hoolimata oma vastandlikkusest tervikliku kontserdi: mõtisklused Põhja-Euroopa kargest loodusest, soe maikuu päev, pildid ööpimedusest ning uitavatest mõtetest ja meeleolukas punkt eesti muusika suurmeistrilt. Kontsert lõppes publiku tugeva, mitmeminutilise aplausiga, mis kõneles kontserdi õnnestunud kavast ning teoste professionaalsest esitusest.

kolledži saalis 7. aprillil näiteks Madli Marje Singi loomingus ning samal päeval Metodisti kirikus aset leidnud EMTA kompositsioonitendengite kontserdil, kus esinesid erinevad koosseisud soolost kuni kammerorkestri suuruse ansambliini. Indrek Palu “Damaskuse tee” (2014) Priit Lehto hääleimprovisatsioonidega Andrus Kallastu juhatusel oli sarnaselt Mattieseniga põnev daidastlik silpide mäng. Selle kontserdi teostest jäid meelde kangroliku mängurõõmu, selge faktuuri ja mõttega ning autori juhatusel veenvalt ette kantud Rasmus Puuri “Sinna!” (2014, esiettekannet) ja kohati efektsete kõlavärvidega Ivan Cancialosi “Soft Crystal” (2014, esiettekannet). Huvitav ja kohati n-ö gruuviv oli veel Karl Petti “Viljad korvis” (2013, esiettekannet) ansamblikoosseis ja sellest tulenevad kõlavärvid (sh mandoliini ja *hammond*-orel).

9. aprillil Estonia kontserdisaalis Rahvusooper Estonia koori ja orkestri

esituses Mihhail Gertsji juhatusel kõlanud kontserdile andis nime Margo Kõlari teos “Läbi varjude oru” poiss-sopranitele, koorile ja sümfooniaorkestrile. Selles võis mõnevõrra eklektilis-kaleidoskoopiliselt nautida palvelaulu “Salve Regina” päästmiseteemalist teksti ja sellega seonduvat keskaegse muusika stiili, samuti messiaenlikke kõlavärve, orfflikke ja filmimuusika laadis ilusaid ja haaravaid momente. Omapärase häälevärvinguga poiss-sopranid pidasid vapralt vastu, kuid jäid teose kulgedes aina rohkem võimsa orkestri-koori varju; peale selle jäi mulje, et teose jooksul hoogu kogunud helilooja saaks sellele tulevikus lisada ühe või mitu osa, et kõiki neid tasandeid välja mängida, mis teos pakkus. Kontserdi teistest teostest olid põhjamaiselt ilusalt interpreteeritud Gustav Ernesaksa avamäng ooperile “Tormide rand” (1949), straussilikult külma atmosfääriga (kõrgmäestiku sulavad jääliustikud) ning wagnerlikult-elgarlikult suurejooniliselt Eugen Kapi sümfoonia nr 3 “Kevadsümfoonia” ja motoorselt n-ö gruuvivalt superkõlavärvidega Raimo Kangro “Arcus” (1998). Arvo Pärdi “Fratres” (1977/1992) viiulile, keelpillidele ja löökpillidele jättis kahetise mulje muu hulgas orkestri ja ülipinges solisti Andrus Haava intonatsiooniliste probleemide, samuti üliromantilise, siinkirjutaja jaoks liigse *vibrato*ga interpretatsiooni tõttu.

Sonoristlik ja “naturalistlik” kõlakäsitlus

Märt-Matis Lille eepiline ja mastaapne “Põhjanaela paine” (2014, esiettekannet) rakendas sarnaselt Häikijate, Monika Mattieseni ja Indrek Paluga inimhääle rikkaid kõlavõimalusi, pannes mängu lisaks hääletehnilistele aspektidele ka

Toivo Tulev “Lamentatsioonide” esiettekande järel.

TIMO KALMU: 8. aprillil toimunud "Betweenlandi" võib nimetada "ootamatuks ootamiseks". Eesruumis tunglesid elevel heliloojad, kriitikud, õpejõud ja muud muusikainimesed. Tühje kohti polnud. Silm hakkas pimeduses seletama laval istuvaid muusikuid ja külgseinte äärde riputatud pille. Tuli kustutati ka publiku kohalt. Teos algas pika, meeli tühjendava pimeduse ja vaikusega. Algul häirisid tühjuse täielikku nautimist pisut kitsas tool ning neidude sosin ja itsitamine, kuid esimeste vaiksete helide peale vakatas kogu saal. Päris kaua õnnestus ümbritsevat vihinat ja kilinat nautida, ilma et oleksin pidanud seda mõtestama või sõnastama, kuni vastasseinal hakati näitama öises lumises Balti jaamas filmitud lõike. Kuna olen ka ise pidanud ootama rongi sellesamas jaamas lugematuid kordi, siis kaevusid helide ja piltide ühisjõul minu mälu pinnale talveöises tuules traatidel klirisevad purikad, sõidukite vuhin ja teised tuttavad hääled. Nendest seostest ei õnnestunudki vabaneda kuni videolinastuse lõpuni. Kuulsin hiljem, et tühja jaama ja suletud ootesaali aknal tühimatult mitte midagi ootava neiu näitamine näis mõnele täiesti mõttetule. Ometi tundusid mitmedki helikujundid vastavat aknal peegelduvale rongi lahukumisele ja muule linal toimuvale. Valguskese liikus viimaks kinolinalt lavale. Taustaks mängitud salvestusega liitusid nüüd seal istudes oodanud muusikud. Veiniklaasidele lisandus bassflööt, okaste vahel torudes kahisevad seemned, nõõridele lükitud sõrad, molluskikojad jm. Üksteisest sõltumatult korduvates kõrinates ja kahinates võis tajuda huvitavat rütmide polüfooniat. Natuke põhjendamatu tundusuhina ja krabina valjenemisest arendatud kulminatsioon, mis muidugi siililegi selgelt pidi juhatama sisse esituse algusse naasva, kestva ja meeli tühjendava pimeduse ja vaikuse, millega teos lõppeski, saates kuulajad taas argiaskelduste sagingasse.

põhjamaise joigumisega kaasnevat elutunnetust. Liis Viira nn heliluuletus "Tähevaikus" (2014, esiettekanne) sümfooniaorkestrile võlus oma sonoristlikult "naturalistliku" loodust, keskkonda ja tähistäeva suhteid kirjeldava kirjaviisiga, suurepärase kõlavärvide ja selgete muusikaliste mõtetega. Lille, Viira, aga ka festivali viimastel päevadel kõlanud Helena Tulve ja Erkki-Sven Tüüri loomingus peegeldub kõlale keskenduv mõtteviis, mis pääseb mõjule just seda laadi suuremakoosseisuliste teoste puhul.

Meditatiivsus ja teispoolsus

8. aprillil Kanuti gildi saalis etendunud "Betweenland" (2014, esiettekanne) kujutas endast helilooja Tatjana Kozlova-Johannese ja videokunstnik Tarvo Hanno Varrese koostöös teiste muusikutega sündinud multimeediaalset teost, mis pealkirjale ja ideele kohaselt esitati festivali keskel. Etendusel oli hoolimata üldiselt valitsevale meditatiivsusel kulminatsioonidramaturgiline ülesehitus, mille algus vaikuses ja pimeduses võimaldas kuulajatel endasse süveneda.

Pidi ootama, kuni nägemismeel taastus ja videosas visualiseeriti "vahel" ja "eikusagil" olemist ning ootamist rongijaama kui transiidisõlmpunkti kaudu, näidates peale Balti jaama arhitektuuri ja rongide ka seal väidetavalt sihitult viibinud näitlejannat. Etenduse kontseptsioon oli üldiselt sümfaatne, avades meeli muu hulgas materialistlikus maailmas suuresti eitatud, kuid sellegipoolest tunnetatavale teispoolsusele, näiteks enne videosa algust võis lava tagaseinale projitseeritud tunnelit meenutav valgus viidata n-ö surmajärgsele kogemusele. Rohkelt küsimusi tekitavaks jäi siinkirjutajale aga etenduse keskele paigutatud videosa: Balti jaama äratundmine (millega kadus "eikusagil" olemise tunne) ja näitlejannat lähiplaanis näitavad kaadrid pigem häirisid keskendumist etenduse sisulisele tervikkontseptsioonile (ja muusikale), sobivamalt oleksid seda visualiseerinud kaadrid maailma suurtest rongijaamadest, mida kohe ära ei tunne ja mida saab nimetada tõelisteks sõlmpunktideks. Mingil määral aga peegeldas visuaal-esteetiline keel millegi "vahel" olemist (seiskuvad

fotokaadrid vaheldusid väheste liikuvate kaadrijadadega), kuid n-ö realistlike (mistahes tasandil äratundmist tekitavate) ja väheste abstraktsete (äratundmist segadusse ajavate) kaadrite dünaamikat oleks võinud rakendada palju mõjuvamalt. Nähtavasti aga oligi kunstnikul eesmärk hoida vaatajat "ootamise" ja "vahel" olemise seisundis, mida võib sõltumatult meeldimisest või mittemeeldimisest siiski toimivaks nimetada.

Kooskõlad, muusikalise mõtte selgus ja semantiline mäng

Festivali vältel jäi kõrva, kui olulised on teatud kooskõlad, st iseloomulikud intervallid (väike ja suur sekund) ja akordid (dominantsept(noon)akordid ja ülemhelirida) paljude (ka eesti) heliloojate loomingus nii praegu kui ka ajaloos. Näiteks pooltooni kasutamine meenutas Mahleri Kolmanda sümfoonia (1892–1896) maailma loomise ja kirjeldamise ideestikku, mis omakorda viitab üldistele füüsikalistele ja kosmoloogilistele nähtustele: kaks lähestikku asuvat, justkui teineteisest välja kasvavat heli moodustavad struktuuri, tekib informatsioon ja selge mõte ning algab maailma loomine. Sellest edasi kooskõlad aina tihenevad ning paljudele eesti nüüdisheliloojatele on iseloomulik kasutada rohkesti dominantsept(noon)akorde ja ülemheliridu (seda võib näha mh Tulve, Tulve, Tüüri, Lille jt loomingus). Kirjeldatut võis selgelt ja tervikideena kogeda just Tulve "Lamentat-

JAANIKA PRILLOG: 11. aprillil kõlas Estonia kontserdisaalis ERSO suure ansambli esituses Mirjam Tally "Vortex" (2014, esiettekanne). Teos algas maskuliinselt ja jõuliselt ning eeldasin, et see jääbki nõnda jõuliseks ja võibolla pigem tumedama iseloomuga muusikaks. Üllatuslikult see niisuguseks siiski ei kujunenud. Kõlapilt oli värvikas ja vaheldusrikas ning viis kuulaja justkui rändama läbi muinasjutulise metsa. Läbi metsa, milles, nagu muinasjutule kohane, tajusin nii süngemat kui ka meeldivat ning rõõmsat muusikalist materjali.

MARI VASAR: 11. aprillil Estonia kontserdisaalis toimunud EMP lõppkontsert “Hea Eesti asi” oli tõesti, nagu nimigi ütles, hea ja Eesti oma asi. ERSO esituses kõlas dirigent Olari Eltsi juhatusel neli orkestriteost. Kava ja ettekanded olid tase- mel. Kontsert algas Erkki-Sven Tüüri salapärase teosega “De profundis” (2013, esiettekanne Eestis), jätkates veidi helgematel nootidel Helena Tulve teosega “Südamaa” (2012/2014, esiettekanne) klaverile (solist Mihkel Poll) ja orkestrile. Kontserdi teise poole algul anti EMP preemiad kahele laureaadile: Mariliis Valkonenile ja Tõnu Kõrvitsale. Seejärel esitas ERSO ülihumeuriline III osa Kaumanni spetsiaalselt EMP jaoks kirjutatud teosest “Kolm saba” ning kontsert lõppes helgelt eesti muusika suurmeistri Heino Elleri “Sümfoonilise legendiga” (1923/1938).

sioonides”. Kahtlemata on kogenud heliloojatel (Schönbergi ja Weberni mõttes) muusikaline mõte selgem kui noortel heliloojatel. Seega jagunesid siinkirjutaja meelest noorte heliloojate teosed kaheks: ühtedes ei olnud mõte alati väga selge, teistes oli muretult stiiliga segatud või loodud lausa stiilide koopiaid; jäi tunne, et noored heliloojad tahavad tervet maailma, st kõike, mida nad seni teavad-tunnevad, just sellesse ühte loosse kirjutada. See on ühtpidi noortele heliloojatele teatud arengufaasis arusaadavalt loomulik, teistpidi peegeldub selles aga ka meie ajastul valitsev ülikiirus, sündmuste üheaegsus jms.

Selgete muusikaliste mõtetega liituvad sageli ka muusikavälised ideed ehk semantilised mängud, mida näitas osavalt Tõnis Kaumann festivali tellitud n-ö lisaaloo “Three Tails” (“Kolm saba”, 2014). Esimene osa “Don’t you worry” tegi 9. aprillil nutikalt (“Sinise vaguni” tervitustega) otsad lahti, II osa “Mayday” tõstas 10. aprillil hoolimata huumorile ühiskondlik-poliitilisi tõsiseid teemasid (mitmes plaanis segadusse aja-

vate 007 tervitustega), mille mõistmine eeldab ja ärgitab ärkvelolemist, III osa, “Octopussy” mängis veelgi enam muusika struktuurilise (oktatoonika) ja muusikavälise mitmekihilisusega. Igale kuulajale jäi siiski oma arusaam selle ideestiku toimimisest või mõistmisest sügavuti või mänguröömsalt. Páll Ragnar Pálsson kasutas huvitavalt muusikavälist inspiratsiooni ja helilist materjali – Reykjavíki sadamast kaugele üle linna kostnud meelevalduse patsunahüüdeid vaskpillikvintetis “Udupasunad päevalguses” (2014, esiettekanne), mis kõlas samanimelisel kontserdil 9. aprillil Estonia kontserdisaalis ja meenutas siinkirjutajale mõnda aega tagasi ühes Hispaania sadamalinnas kogetut.

Universumid ja perspektiivid

Muusikast ajendatud või muusikas väljenduvad kosmoloogilised ideed hõlmavad mõtlemist päikesesüsteemist ja universumitest, millele andsid oma muusikaga seoses erinevat laadi vihjeid mitmed heliloojad (sh Margo Kõlar ja Helena Tulve Estonia kontserdisaalis toimunud kohtumistel). Läheduse ja kauguse, maa ja taeva temaatikat võis kohata peale Viira teose ka Viivi Luige ridadest inspireeritult Maria Kõrvitsa loos “...lainetab taevas” (2014, esiettekanne), mis kõlas koos Pärt Uusbergi

“Miniatuuridega” (2014) keelpillikvarteti 10. aprillil Estonia kontserdisaalis.

Kirjeldamiseks nüüdismuusika ja eriti noorte heliloojate loomingu kuulamise kogemust Saksamaal ja Eestis, olen end sageli leidnud vastamisi (stambiks muutuva?) universumite metafooriga. Varasematel aastatel – meenuvad eelkõige nüüdismuusikafestivalid Eestis alates 2000. aastate algusest – moodustus eesti muusikat kuulates universumite metafoor pigem maapoolsest ja konkreetses hetkes olemise perspektiivist vaadatuna. Heliloojad loovad igauks oma kõlauniversumi (mille iga teos on aken, mis avab vaate vastavasse universumisse), mis kohati kattub teiste heliloojate universumitega – kogemuse suurenedes see muutub aina individuaalsemaks, teraviklikumaks ja mõjuvamaks, kuid näha saab korraka vaid üht universumit. Selle aasta Eesti muusika päevi kuulates seevastu muutus siinkirjutaja jaoks perspektiiv vastupidiseks: tekkis kummaline distants, kaugemalt vaatamise tunne, justkui vaataks eesti muusikale päikesesüsteemist väljastpoolt. Kontserdile minek tähendas seega ülekantud tähenduses zoom’imist maale ja täpsemalt Eestile, et põnevusega vaadelda, millisteks eesti (noored) heliloojad oma paralleelsed või kattuvad universumid arendavad ja kuidas oma loovust väljendavad.

Wimme, Märt-Matis Lill, Paul Mägi ja Vanemuise sümfooniaorkester.
FOTOD PEETER LANGOVITS

Estonia kontserdisaali Steinway viimsed päevad

KAI TAAL
muusikakriitik

Eesti Kontserdi iseenesest imetore mõte luua kontserdisari “Pianisti portree”, mis terve hooaja vältel kord kuus tutvustaks pianiste ja klaverimuusikat, sai teoks erakordselt keerulistes oludes. Juba aastaid on Estonia Steinway klaver väga kehvast olukorras ning sellel esineda problemaatiline ülesanne. Vähemal või rohkemal määral pidi iga pianist oma interpretatsiooni kujundama sõltuvalt klaveri võimalustest või õigemini nende puudumisest. Kuidas siis hinnata neid kontserte, kui palju oli seal kuulda seda, mida muusik tegelikult taotles? Kas meeldejäädavad kontserdid olid äkki need, mida andnud inter-

Mati
Mikalai.

Juba aastaid on Estonia Steinway klaver väga kehvast olukorras ning sellel esineda problemaatiline ülesanne.

preetide nägemused haakusid paremini klaveri võimaldatavaga? Või saavutab tõeline meister hea kontakti pilliga sõltumata selle tehnilisest olukorras? Loodan, et ei tee kellelegi ülekohut, muusikakriitika on nii ehk naa alati vaid subjektiivne ega saa pretendeerida absoluutsele tõe.

Vähene reklaam või huvipuudus?

Minu jaoks oli sarja meeldejäävaim esineja Peterburis elav eesti juurtega pianist **Peeter Laul**, kes 25. veebruaril andis kontserdi alapealkirjaga “La valse”. Üdini stiilne, lisapaladeni valsivormis kava haakus nii hästi eelnenud vabariigi aastapäeva ja presidendiballiga. Laulul on mängutehnilised võimed ja oskus muusika sisu kuulajateni tuua heas tasakaalus, seda kohtas lõppenud hooajal Estonias haruharva. Nii kõrgel tasemel klaverivaldamist ei kuule just sageli, möödaloõmised ja “mustused” näisid tal tulevat pigem hoolimatusest kui suutmatusest. Laulu prioriteet on sisu ja väljendusrikkus, ta ei karda riske ja kiireid temposid, ta on väga hea kooliga suurepärase interpret. Sel õhtul kuulis tüüpilist vene kooli mängu, mis oli emotsionaalne, puhanguiline ja suure joonega ning samas targalt faktuuri ja kõlaga arvestav. Kahjuks oli seda kontserti kuulama tulnud üpris vähe inimesi.

Lausa ehmatavalt publikuvaesed olid **Toomas Vana** ja **Kalle Randalu** sooloõhtud. Kui esimene neist pole teadaolevalt ammu Tallinnas esinenud ning on seetõttu võibolla publikule võõraks jäänud, siis Kalle Randalu kohta seda küll öelda ei saa. Kas Eesti Kontserdi reklaamiosakond ikka pingutas maksimaalselt publiku saali meelitamise nimel? Või oli küsimus ebaõnnestunud valikus? Publiku vähesust EK kontsertidel (just siis, kui esinevad eesti interpreetid) on olnud ennegi märgata.

Toomas Vana andis heal tasemel, ehkki mitte eriti ereda kontserdi. Brahmsi väikepalu ja Kolmandat sonaati sisaldav klaveriõhtu oli üsna väikse dūnaamilise skaalaga esitatud ning mõjus ettevaatlikult. Paratamatult tekkis paralleel Nelson Freire ja Sten Lassmaniga, kes esitasid sama sonaati hiljuti klaverifestivalil palju jõulisemalt, sāravamalt ja elamuslikumalt. Vana esituses meeldis kõige enam Mart Siimeri selleks kontserdiks kirjutatud uudisteos "Päike ja loojang".

Kalle Randalu oli oma kontserdile kaasanud videotehnika, mis minu meelest kasuks ei tulnud. Suures plaanis oli võimalik näha pianisti käsi ja näoilmeid ning see tekitas tunde, nagu oleks kinos, mitte elava muusikaga kontserdisaalis. See jäi segama klaveriõhtu lõpuni ning tõmbas tähelepanu muusikalt eemale.

Suurema reklaami osaliseks sai Saksamaa pianist **Martin Stadtfeld**, kes paraku andis sarja kahvatuima kontserdi. Kõik oli justkui isenesest õige, ainult vales kohas. Muusika ei lähtunud sisust, vaid peaaegu täielikult pianisti mängutehnilisest suutlikkusest, mis kahjuks polnud kõige parem ning kontserdi teises pooles esitatud Chopini etüüdide tsükkel *op 10* demonstreeris seda eriti halastamatult. Pianist oli etüüdide vahele pikkinud prelüüde Bachi HTKst, mis tegi ülesande tehniliselt lihtsamaks. Kuuldavasti oli inimesi, kellele seesugune variant meeldis, aga mina nende hulka ei kuulu. Tundus, et just Stadtfeldile oli Estonia Steinwayga kohutamine kõige suurem ehmatus.

Ilmselt ei aima kontserdikülastajad, millist vaimset ja füüsilist pinget sisaldab olukord, kui sa ei saa esineda, ehkki tahaksid.

Quo vadis, eesti pianism?

Sarja seitsme kontserdi hulgas oli vaid üks, mille andis Eestis elav ja töötav pianist (ma ei arvesta siinkohal nelja eesti

jazzpianisti Oscar Petersonile pühendatud kava). Miks? Olgugi, et nende esinemisvõimalused on peaaegu olematud ning töökoormus suur, annavad nad ometi väga häid kontserte neil harvadel kordadel, kui võimalust pakutakse. See on ime! Ilmselt ei aima kontserdikülastajad, millist vaimset ja füüsilist pinget sisaldab olu-

kord, kui sa ei saa esineda, ehkki tahaksid. Kui sa oled pidevalt alahinnatud, nii materiaalselt kui ühiskondliku tunnustuse poolest. Selles põlvkonnas, kes on praegu oma 30–40ndates eluaastates, on väga põnevaid, hea tasemega muusikuid. Ja ei maksa unustada, et kui Eestis elav pianist annab sama hea kontserdi kui välismaal vaid kontserttegevusega leiba teeniv kolleeg, siis tegelikult on ta temast kordi parem. Sest tema valmistab oma kontserdikava muu tegevuse kõrvalt, samas kui mõni staarpianist vaid esinemisege tegelebki.

Hooaja huvitavaima klaveriõhtu andis minu jaoks **Mati Mikalai**, kelle kontsert kuulus hoopis EILI "Eliitkontsertide" sarja. Jällegi, polnud palju publikut, kuid seda suurem oli kontsentratsioon kuulajate seas. Mikalai köitis oma julge ja intensiivse lähenemisega, milles oli palju kõlavärve ja allhoo-vusi. Ta on väga põnev pianist, kes avab teose sisu, ei muretse tehniliste karide pärast ning on täielikult muusika teenistuses. Tulemus oli vaimustav. Siiani on eredalt meeles Prokofjevi Kaheksanda sonaadi uhke ülesehitus ja lai kõladiapasoon, Hindemithi Süidi tabavad karakterid ja Debussy "Pour le piano" värvimäng. Braavo!

Mikalai kõrval kahvatus ka hiina staarpianist **Yündi**, kes lõpetas "Pianisti portree" sarja. Sellise kaliibriga mängijalt oodanuks paremat klaverivaldamist ja tehnikat ning eriti suuremat sisulist sügavust. Faktuuri- ja peadaalikäsitus tekitas kahetisi tundeid, sa-

muti teoste ülesehitus ehk vorm. Võibolla oli tal lihtsalt halb päev, võibolla ei kohanenud ta klaveriga. See kontsert kahjuks ei kütkestanud.

Kuuldavasti algab uus hooaeg Estonia kontserdisaalis uue Steinwayga ning praegune pääseb oma ammu välja teenitud vanaduspuhkusele. Aga mis saab Eesti pianistidest? Kui tihti avaneb neil võimalus mängida sellel uuel pillil? Mis saab Tallinna kammersaalidest, kus suuremas osas on praegu kehvemad klaverid kui mitmetes lastemuusikakoolides? Mis toimub, miks toimub, kuhu edasi? Kas see on teadlik tasalülitamine või lihtsalt väga kahetsusväärne lühināgelikkus? Veel pole hilja, veel saaks paljutki muuta. Tegudele, lugupeetud ot-sustajad ja kultuurikorraldajad! Välismaal kiitust kogunu ei pruugi olla parem kui meie Eesti interpret. Me ei tea, kes või mis on kõlava-te kiidukooride taga ning kelle huvides on loodud mingid reklaamid. Oma kõrv on kuningas ja see ütleb, et me oleme head. Väga head.

Peeter Lau.
FOTOD EESTI
KONTSERT

Muljeid juubeli-“Jazzkaarelt”

JOOSEP SANG

Edmar Castaneda erakordne trio.
FOTO JAZZKAAREE

25. sünnipäeva tähistanud “Jazzkaar” pakkus midagi igale kuulajale. Neile, kes tavaliselt jazzi ei eelista ja jalutasid sisse mõnele tasuta kontserdile või kuulasid esinejaid, kes mitte mingite möödustega jazziga ei seostu, ja ka neile, kes külastasid lastekontserti (ja võibolla oma elu esimest kontserti) ning lihtsalt lustisid, teadmata ja huvi tundmata, millega tegu on. Aga suurimat rõõmu valmistas juubilar kindlasti neile, kes käivad festivalil aastast aastasse, sest teavad hästi: “Jazzkaar” on kindel kvaliteedimärk, muusikapidu, mis vaimustab ja üllatab ning petab vaid haruharva õigustatult kõrgele seatud ootusi-lootusi.

Pat Metheny
Unity Group
kuulajate tänu
vastu võtmas.
FOTO KAUPU KIKKAS

Minu festivalisaak oli väiksem, kui oleksin tahtnud, mitmed usutavasti head kontserdid jäid kuulamata. Ent elamusi oli. Esimese neist pakkus Colombia harfimängija **Edmar Castaneda**. Tema harfimäng on fenomenaalne, ta kombineerib *latino*-muusika aktiivset rütmikat, tulist soolomängu, lavalist elaani ning omaloomingu ja hetkeimprovisatsioonide sisukust. Suurepärase koordineerimise mitme rolli samaaegsel täitmisel tingis ka selle, et kuigi lisaks Castanedale olid ansambelis vaid trombonist **Mashall Gilkes** ja trummar **Rodrigo Villalon**, piisas sellest instrumentariumist, et luua rikkalik ja “aukudeta” kõlapilt.

Samal õhtul esinenud Mali lauljatar **Fatoumata Diawara** esikplaat “Fatou” (2011) pälvis maailmamuusika ringkondades debüüdi kohta haruldaselt rohket tähelepanu. Mali muusikas on mingi eriline maagia, mis on seletatav kindlate laadide, hüpnootilise rütmika ja lauluhääle spetsiifiliste kõlavärvide koosmõjus sündiva laenguga. Mäletan, kui mõjuv oli minu esimene kokkupuude Mali muusikaga kakskümmend aastat tagasi Tartus toimunud festivalil “Ööbikud Emajõe orus”, kui seal esines suurepärase **Oumou Sangaré**. Fatou, kes on olnud ka Sangaré taustalaulja, jätkab seda traditsiooni, kuid lisab mõistagi uue põlvkonna kogemuse ja vaatenurga. Mida kont-

sert edasi, seda tantsulisemaks muusika muutus, ehkki lauljatar rõhutas iga laulu eel nende sotsiaalsel või lausa poliitilist sõnumit, võttes eriti sõna Aafrika naiste emantsipatsiooni teemal.

“Jazzkaarel” oli kõlava nime ja pika teenete nimekirjaga esinejaid, kes samavõrd eredat elamust ei pakkunud. Olen kaua lugu pidanud Rootsi trombonist-lauljast **Nils Landgrenist**, keda olen korduvalt varem kontserdil kuulanud. Ta on meister nii *funk*’i kui ka südantlõhestavaid ballaade esitades, ent eri maade muusikutest koosneva **JazzBaltica Ensemble**’i ridades ta oodatud muljet ei avaldanud. Võibolla oli kollektiiv korralikult kokku harjutamata või piisava motivatsioonita? Võibolla oli grupis liiga palju erineva käekirjaga muusikuid, kes said küll ennast ja oma loomingut eksponeerida, kuid ei suutnud leida sobivat sidusainet? Õeldule vaatamata on siiski hea meel, et meie **Raivo Tafenu** leidis selles projektisambelis nii prominentse väljundi.

Ka lauljatar **Cassandra Wilson** ei jättnud kustumatut muljet. Laval valitses arusaamatu leigus. Isegi kui selle genereerijaks võis osaliselt olla saalis istunud leige publik, ei saa kõiges kuulajat süüdistada. “Jazzkaare” ajalugu kubiseb näidetest, kus esinejad on suutnud põhjamaise publiku püsti ja “pinkide peale” sundida. Wilsoni saatemuusikute seas oli siiski üks, kes pälvis oma pööraste soolodega vähemasti minu täie tähelepanu – suupillimängija **Gregoire Maret**. Muide, veel üks väga hea suupillimängija oli festivali tasuta kontsertide päeval Tanel Padari bluusibändiga üles astunud **James Dalton**.

Meeldiv oli kontsert, kus esines Hispaania flamenkonelik **Las Migas**. Puhtaks flamenkoks nende muusikat nimetada ei saa, kuid kahtlemata on just see stiil nelja neiu loominguliseks ankrukohaks, kust nad Vahemere muusikalistesse vetesse seilavad. Etteaste sisaldas ka tantsu ja soolonumbreid ning oli värvikas, kirglik, energiline, naiselik, suhtlusaldis ja vaatemänguline.

Ja siis loomulikult **Pat Metheny**... Olgu lihtsalt öeldud, et **Pat Metheny Unity Groupi** kaks ja pool tundi muusikarännakuid sisaldas kõike, mida täis- ja osaliselt ootas, ja natuke veel pealekauba.

Kristjan Randalu ja Vaiko Epliku kaunis kahekõne.

FOTO KAUPU KIKKAS

Mitmekesine “Jazzkaar”

SANDER UDIKAS

muusik

Juubelifestival õnnestus juubeli-vääriliselt. Äärmiselt eripalgelises esinejate galeriis olid tuntud taset esindavate kõrval ka uuenduslikumad, kaasaega peegeldavad ja uusi suundi osutavad kollektiivid. Eriti äge on see, et suur osa tänapäevasest jazzist oli omamaine. Lisaks noore jazzitalendi auhinna võitjate galakontserdile sai kuulda **Maria Fausti** oma ansambliga, **Kadri Vooranna** täispikka kontserti, **Abraham’s Caféd** jpt.

Galakontserdi eelis on see, et puudub vajadus panna kokku pikk kava ja see välja kanda. Kaht efektset pala leida ja nendega soodsat muljet jätta on kerge. Gala idee autorit tuleb kiita, sest kontsert andis noortest hea ja mitmekesise kiirpildi.

Erki Pärnoja esitas põnevat, kontseptuaalset improvisatsioonidega *ambient*-poppi. **Peedu Kass** tõestas end solistiverega improviseerijana, lisaks põhjameistri kuulsusele, kombineerides soololoos osavalt mõlemat. **Joel** ja **Laura Remmel** sünteesivad popi mõjusid isikupärase jazziga. Traditsiooni-

lisemas võtmes esinesid **Sofia Rubina** ja **Holger Marjamaa**, kes paistis silma musitseerimisvabadusega. Tehnilis-musikaalselt oli see üks sädelevamaid etteasteid. Silma-kõrva jäi kontseptuaalsus, mis iseloomustab ka Kadri Vooranda ja Maria Fausti. Sellist asja, et lavale minnakse looga, millel on teema, soolod ja läbi häda ka pealkiri, naljalt ei kohta. Muusikas on oluliseks kerkinud küsimused “miks” ja “mida”. Looming olgu eksistentsiaalne.

Galal esinesid mitmed, kes pole veel auhinda võitnud, kuid andsid samaväärselt panuse: **Ahto Abner**, **Mihkel Mälgand**, **Marti Tärn**, **Andre Maaker**. Eraldi tõstaksin esile **Virgo Sillamaa** meisterlikku ja ajuti lausa ekstaatilist kitarrimängu. Talentide kontserdi silmapaistvamaid esinejaid oli jõuliselt omanäoline Kadri Voorand, kes esitas NO99 jazziklubis ka täispikka kava. Vooranna täiel määral pühendumine kannab väga head vilja. Ta on näide sellest, kuidas oma asja ajada, leida oma paleus ja seda täisajaga teenida. Sama teevad ka tei-

sed kanged naised Maria Faust ja **Kirke Karja**. Voorand on häälega kaua eksperimenteerinud ja on selles juba väga veenev. Ekstrajõudu lisavad efektiivsinaad. Häälemuundurite esiletulek laulja tähtsa abilisena on ka kindlasti üks selle “Jazzkaare” eritunnuseid – lisaks Kadriile ka Laura Rimmel, ootuspäraselt uhkelt Eplik.

Rääkimata on veel kahest Eesti noores jazzis üliolulisest artistist, kelle muusikuks küpsetamine toimus võõrsil. Juba mainitud Maria Faust andis oma ansambliga suurepärase kontserdi, mis kõlas äsja salvestatud plaadist kohati isegi paremini, kontseptsioon selitunumalt. Kopenhaagenis leitud küllaldane mass mõttekaaslasti on julgustanud Mariat käima oma keerulist, põnevat, siinses muusikapildis erakordset teed. Teine maailmakodanikust eestlane **Kristjan Randalu** andis kahasse **Vaiko Eplikuga** festivali emotsionaalselt ühe mõjuvaima kontserdi. Selles abistasid neid peale suurepärase muusika ja Vaiko karisma ka haaravalt esitatud tekstid. Mõju võimendas oskuslik ja tõlgendustiine efektiivsinate kasutamine. Üks mikrofon oli selle tarbeks, mida laulja loomulikult moel suudab esitada. Teine, muundatud helide jaoks, andis muusikale ja tekstile sõna-sõnalte ebareaalseid dimensioone. Üks oli inimliku võlu ja valu väljendamiseks, teine nagu esindanuks kõike, mis inimlikust üle või väljas. Dionüüsiliku jumala naer, kord lõbus, kord hull. Siis masinlik – robotlik ebaloomulikkus. Nende kahe maailma vaheline pingekandis peale muusikaliste arengute ka laulude dramaturgiat.

Kuidagi ei pääse mööda “Jazzkaare” juba kiidetud mitmekesisusest. Orientset folkjazzi pakkusid mõnevõrra visandlikul kujul **Avishai Cohen** ja **Andres Mustoneni kvartett**, mille sugulasansambel on enesekindlalt esinenud Abraham’s Café. Coheni ja tema saateansambli nauditava, mitte väga pretensioonika, kuid piisavalt mõjuva muusika kõrval paitas hinge trompetisti oskus siiralt auditoriumiga kõnelda. Teine folkloori jazziga põimiv artist oli **Edmar Castaneda** Colombiast. Kui juba laadiliselt piiratud kolumbia harfiga saab nii tehniliselt keerulika möllu püsti panna, võiks see olla tugev maamärk ka siinsetele hiukanneldajatele ja teistele etnopilduritele. Täiesti omaette elamus

oli trio trombonist **Marshall Gilkes**, kes mängis tehniliselt keerulisi, arpedžohtraid soolosisid. Heli oli suurepäraselt võimendatud, iga noot oli kuulda ja nauditav. Sama ei saa kahjuks öelda teise nimeka trombonisti **Nils Landgreni** kohta, kelle “noorteansambli” oli küll ka häid mängijaid – peale **Raivo Tafenau** ka kitarritüdruk ja eriti trompetist **Verner Pohjola**.

Teisel planeedil oli šveitslaste trio **Vein** koos **Greg Osbyga**. Kui minna õrnas eas piisavalt pikaks ajaks võõramaise amme juurde, oleks ehk ka võimalik selline “mürgitamine” kunst mõnevõrra kätka saada, ehkki raskeks läheks. Altsaksofoni guru Greg Osby mäng on puhas matemaatiline ilu. Külma maverelise kindlusega eraldab ta tihedalt pauseerides kuueteistkümnendiknootide külmad kristallvõred mitmemõõtmeliseks geometriaks.

Ameerika ja Šveitsi täppisteadusele andis Euroopa vastuse norralase **Marius Neseti** skandinaavlastest ja inglise pianistist koosnev kvartett. See oli uhke näide muusikast, mis on küll neegerjazzilikult ekstaatiline, kuid muus osas ameerika traditsioonidest selgelt eristuv. Üha selgema identiteediga ja Neseti ansambli näitel väga võimsa kõlaga eurojazz on tugevalt modaaluse poole kaldu, vältides igal juhul Ühendriikide traditsioonilisi harmooniaringe. Küll on seal tunda popi ja kindlasti rahvamuusika mõju, kõike, mis suurendab muusikalise eneseväljendusekstaasi vabadust. Ja ekstaas oli korralik. Näiteks õnnestus Nesetil ehitada lisalooeelses palas üles üheksaminutine *up*-tempo soolo. Palad olid ka hoolsalt läbi komponeeritud ja väljakirjutatud teemaosad muljet avaldavalt pikalt arendatud.

Festivali kahest tantsulisema muusikaosakonna esinejast ei suutnud **Portio Quartet** täiel määral täita endale võetud küllalt keerulist ülesannet siduda vormiliselt tervikuks väga pikki mitmelinaarseid rütmikaid ja ambientseid osi. Ilmakuulus **Mount Kimbie** oli ausalt tantsuline, aga sealjuures hõrgult maitsekas.

Pat Metheny andis tõelise maratonetenduse, suutes mitmekesiste karakteritega palu varieerides tervelt kahe ja poole tunni vältel täissaali asjatundlikku publikut peos hoida. Soolo, kvintett ja kõik vahepealsed variandid. Sekstetis löi

kaasa isemängiv rütmipillipark nimega **Orchestra**, mis paksendas kõla orkestraalsemaks. Rütmipõhi ise on **Metheny** kontseptsioonis staatilisema iseloomuga. Kontrabassist ja vaimustav mehhiko trummar **Antonio Sanchez** ei löö solistide ekstaatilistes ekskursides kaasa, suveräänsed maailmad jäävad eraldi. Väga kaunid olid hetked, mil **Metheny** mängis üksinda akustilisel kitarri muusikat, milles peaaegu puudus methenylikkus. Hetked, kui artist loobub oma kaua väljatöötatud isikupärasest ja maneeridest, julgedes mängida üsna lihtsalt ja universaalselt, on ilusad.

Meepotis oli ka tilk tõrva. Peasjalikult kontserdi esimest poolt segas vilets heli, eriti parteri eesosas. Kuuldavasti ei olnud selles süüdi siinsed korraldajad, vaid ansambli helimeeskonna eeltöö puudumine. Kitarrist ei rääkinud kontserdil rohkem kui paaril korral, ruutseid viisakusvormeleid ta ei pruukinud. Ent **Metheny** võttis mitu korda aega pikaks silmsidemeks inimestega poolvalgustatud saalis, väljendades siirast õnnetunnet ootusröömsa täismaja üle. Tunnustas, tänas sõnatult. See liigutas.

Selle aasta suur jazzipidu on möödas, aga argipäev paistab kõike muud kui hall. Eestis on mitmekesine ja põnev muusikkond, kelle tegemistel huviga pilku peal hoida. Lisaks muudele kontsertidele toimuvad regulaarsed üritused mitme linna jazziklubides. Neist värskeim on praktiliselt iga päev kontserte ja jämme pakkuv **Philly Joe’s Tallinnas**, Tatari tänaval.

Avishai Cohen ja Mustonen
Jazzkvartett.
FOTO WWW.CUCLUB.EE

KURESSAARE SUVEMUUSIKA

*Traditsiooniline tasuta vabaõhukontsertide sari
pühapäeviti kell 18
Kuressaare lossipargi kõlakojas*

15. JUUNI

Mecklenburgi
Puhkpilliakadeemia orkester
Dirigent Gregor Witt

22. JUUNI

Kuressaare Linnaorkester
Dirigent Matis Männa

17. AUGUST

Rein Orn (akordion) ja
ansambel Helios

20. JUULI

Rahvusvaheline
akordioniorkester
Baltic Tremolo

3. AUGUST

Tallinna
Tuletõrjeühingu
Puhkpilliorkester
Dirigent Aigar Kostabi

Corelli muusikasüvi 2014

MUUSIKA TALLINNAST VIINI

26. juuni kell 19.00

**Maardu mõisa
muusikasalong**

Barokkansambel **CORELLI
CONSORT** ajastu pillidel

Corelli Consort mängib parimate
ajalooliste traditsioonide vaimus kava,
mida järgmisel päeval sõidetakse
esitama Viini lähedal asuvasse uhkesse
Rohrau lossi. Heliloojatest vendade
Haydnite sünnikodus toimub
27.-29. juunini juba üheteistkümnendat korda mäinekas Haydni
festival. Vaid 16 kilomeetri kaugusel

Tallinnast asuv Maardu
mõisa ballisaal on ideaalne
paik barokkmuusika
nautimiseks.

EESTI MÕISAD 2014

16. juuli kell 21.00

Loona mõis

(Saaremaa, koostöös Mustjala
muusikafestivaliga)

Avakontsert Loona mõisas

*Saaremaal on seotud kontsertidel
esitletava põneva ajaloolise harfiga,
mis arvatavasti pärineb Loona
mõisast.*

18. juuli kell 18.00

Raikküla mõis (Raplamaa)

19. juuli kell 18.00

Õisu mõis (Viljandimaa)

20. juuli kell 16.00

Kukruse Polaarmõis
(Ida-Virumaa)

Esinejad:

Barokkansambel **CORELLI
CONSORT** ajastu pillidel
ja **LILIAN LANGSEPP**
(ajalooline Loona mõisa harf)
Ajalooline taust **JÜRI
KUUSKEMAA**

*"Eesti mõisad" publiku ja
metseenide annetused lähevad
raske puudega laste vanemate
abistamiseks kolmanda hooldekodu
rajamisele Ida-Virumaale,
puuetega laste tugikeskuse
"Päikesekiir" Jõhvis. Seetõttu
on sarja pidulik lõppkontsert
Jõhvi lähistel asuvas Kukruse
Polaarmõisas.*

TARTU LAULUPIDU 2014

Enne ja Nüüd

7. JUUNIL KELL 18 TARTU LAULULAVAL

www.tartulaulupidu.ee

Korraldajad - Tiigi Seltsimaja, SA Tartu Muusikafestival

Postimees

TARTU LAULUPEO MUUSIKANÄDAL 2. – 6. JUUNI 2014

PÄRT KREEK RITSING HÄRMA TAMM TUBIN TOBIAS SIIMER MORISHITA KÕRVITS

2. juunil kell 18.00
Tartu Jaani kirikus

Tartu laulupeo muusikanädala avakontsert

Esinevad: Eller Sümfoonia, Elleri Kontsertkoor
Kavas: Arvo Pärt „Fratres”, Tõnu Kõrvits „Kreegi vihik”
Dirigent: Liilyan Kaiv
Sissepääs vaba annetusega.

3. juunil kell 19.00
Tartu Ülikooli aulas

Alo Ritsingu autorikontsert

Esinevad: Tartu Akadeemiline Meeskoor, Tartu Ülikooli Akadeemiline Naiskoor, Tartu Ülikooli Kammerkoor, Viljandimaa Kammerkoor, Tartu Noortekoos
Piletid: 5/3 €

4. juunil kell 19.00
Vanemuise kontserdimajas

Puhkpillimuusika kontsert „Mürtsub pill”

Esinevad: Puhkpilliorkester Tartu, Kaasani Riikliku Konservatooriumi puhkpilliorkester
Dirigendid: Margus Kasemaa, Valeri Utkin
Piletid: 5/3 €

5. juunil kell 19.00
Vanemuise teatri suures majas

Miina Härma laulumäng „Murueide tütar”

Esinevad: Eesti Muusikaõpetajate Sümfooniaorkester, Miina Härma Gümnaasiumi segakoor
Solistid: Maria Leppoja (RO Estonia), Rasmus Kull (Teater Vanemuine), Simo Breede (Teater Vanemuine), Anete Sammler, Patrik Pruusild
Dirigent: Liilyan Kaiv, koormeister Kadri Leppoja, lavastaja Ivika Hein
Piletid: 10/8 €

6. juunil kell 19.00
Vanemuise kontserdimajas

Tartu laulupeo eelkontsert

Esinevad: Vanemuise sümfooniaorkester, Tartu Ülikooli Kammerkoor, Tartu Ülikooli Akadeemiline Naiskoor, Tartu Akadeemiline Meeskoor, Tartu Noortekoos, Vanemuise ooperikoos
Solistid: Pirjo Püvi (Teater Vanemuine), Karmen Puis (Teater Vanemuine), Reigo Tamm, Simo Breede (Teater Vanemuine), Atlan Karp, Märt Jakobson (Teater Vanemuine), Maarika Järvi, Monika Mattiesen
Orel: Elke Unt
Kavas: Cyrillus Kreek kantaat „Kalevipoeg näiakoopas”, Rudolf Tobias kantaat „Johannes Damaskusest”, Eduard Tubin „Pidulik prelüüd”, Mart Siimer, Chikako Morishita „Vaikus” (esiettekanne)
Dirigent: Lauri Sirp
Kontsert toimub koostöös Eesti Heliloojate Festivaliga.
Piletid: 12/9 €

Piletid Piletimaailmast ja Piletivest. www.tartulaulupidu.ee

ERSO uueks direktoriks valitud
Kristjan Hallik.
FOTO ETMM

ERSO uueks direktoriks saab Kristjan Hallik

Mais toimusid SA ERSO uue direktori korralised valimised. Ekspertkomisjonis osutus valituks **Kristjan Hallik**, keda aga ERSO nõukogu kohe ametisse ei kinnitanud. Nõukogu esimehe **Juko-Mart Kõlari** sõnul ei olnud nõukogu otsus, kui see 23. mail lõpuks vastu võeti, konsensuslik, vaid see võeti vastu enamushäälega.

Kõlari sõnul esitas Hallik väga tugeva platvormi ERSO kunstilisest tasemest ja kohast kultuuriruumis laiemalt, tõi välja ERSO ees seisvad väljakutsed, pakkudes neile ka lahendusi. Kristjan Halliku sõnul on tema üks suurimaid motivatsioone uue töö juures viia juba väga heal tasemel olev orkester sammukese edasi, Euroopa suurorkestrite sekka. Halliku sõnul peaks eelkõige paremini planeerima kontserttegevust ning võtma kindla suuna külalisdirigendide ja -kontsertmeistrite valikul: on vaja otsustada, kas kutsuda neid Venemaalt või Berliinist. Üheks peaülesandeks nimetas ta ka ERSO oma näo kujundamist. Kristjan Halliku kinnitusel ei ole tal plaanis muuta ERSO tegevuses seda,

mis praegu tänu Kadri Tali tööle hästi toimib, näiteks turundus ja reklaam.

ERSO praegune direktor **Kadri Tali** oli üks konkursil osalenud kandidaadidest. Ametis jätkamiseks tal aga kollektiivi toetust ei ole, rahul ei olda tema autoritaarse suhtlemisstiiliga. Tali mittejätkamise vastu oli jällegi väga teravalt orkestri peadirigent ja kunstiline juht Neeme Järvi. Kadri Tali leping ERSOga lõpeb 31. märtsil 2015. aastal, uus direktor peab ametisse asuma järgmisel päeval. Kristjan Hallik (s 1983) on viiuldaja, ta on lõpetanud TMKK (õp Niina Murdvee) ning EMTA (õp Mari Tampere-Bezrodny). Ta on Pärnu Muusikafestivali korraldaja ja Eesti Interpreetide Liidu juhatuse liige.

Voces Musicales Londoni konkursi finaalis

21.–26. aprillini oli Londonis rahvusvaheline *a cappella* kooride konkurs. Algselt oli mõeldud tähistada inglise helilooja John Taveneri 70. sünnipäeva, kuid helilooja lahkumise tõttu möödunud aasta novembris sai sellest John Tavenerile pühendatud konkurs. Konkursi idee taga on **Peter Phillips** ja ansambel **Tallis Scholars**. Konkursi kor-

raldas Londoni St John's Smith Square kirik. Londonis võistlesid eelneva lindi-vooruu põhjal välja valitud 11 koori üle maailma. **Voces Musicales** (dir **Risto Joost**) jõudis konkursil finaali.

Finaal toimus 26. aprillil ning sellel esinesid peale meie koori veel **Costanzo Porta** Itaaliast (dir **Antonio Greco**), **Erebus Ensemble** Inglismaalt (dir **Tom Williams**) ja **El Leon de Oro** Hispaaniast (dir **Marc Antonio Garcia de la Plaz**). Finaalis hindas koore žürii koosseisus **Peter Phillips** (Tallis Scholars), **Mark Williams** (Cambridge'i Jeesuse kolledži koori muusikadirektor), **James O'Donnell** (Westminsteri katedraali organist ja muusikadirektor) ja sopran **Emma Kirkby**.

Voces Musicales esines finaalis esimesena ning nende kavas oli Gibbonsi "Hosanna to the son of David", Taveneri "As one who has slept", Martini "Credo" missast kahele koorile, Tormise "Jaani-laul" ja MacMillani "Laudi all Vergine Maria". Konkursist ülevaate kirjutanud **Robert Hugilli** väitel läks meie kooril finaalis kohanemiseks veidi aega ning esimesed kõlanud teosed, Gibbons ja Tavener polnud tehniliselt nii perfektsed ega nõnda särava kõlaga, nagu oli olnud koori esinemine eelmises voorus, kus Voces oli oma grupi favoriit. Kuid seejärel saanud nad oma vormi kätte ning Martin ja Tormis õnnestunud juba väga hästi, kontroll toimuva üle ja täpsus olnud Tormises hämmastav. Väga hästi olevat välja tulnud ka MacMillani keeruline teos. Hugill vahendas ka žürii liikmete arvamusi. Emma Kirkby kiitis Vocese head ansamblit ja meeldivat tooni. Mark William märkis tunnustavalt koori laia dünaamika skaalat, kaunist kõla ning hästi tasakaalustatud kava. Ka James O'Donnell ütles, et nautis Vocese esinemist just nende väga meeldiva kõla tõttu. Peter Phillips märkis, et konkursi finaali oli tema ammuse unistuse täitumine – tuua Londonisse kokku maailma parimad koorid.

Konkursil sai esikoha **El Leon de Oro**, teise koha **Erebus Ensemble**. Publiku preemia pälvis **New Dublin Voices** Iirimaalt (dir **Bernie Sherlock**), kes finaali võistlemise ei pääsenud.

Arete Teemets Pariisi konkursil.
FOTO FLAME

Arete Teemetsa võit Pariisi konkursil Flame

Sopran **Arete Teemets** saavutas aprillikuus Pariisis toimunud rahvusvahelisel Flame'i konkursil esikoha. Klassikalise laulu kategoorias osales üle 50 laulja erinevatest riikidest, finaalis olid Arete Teemetsa võistlejateks lauljad Prantsusmaalt, Venemaalt, Hiinast ja Lõuna-Koreast. Arete Teemets jagas võitu Prantsuse metsosoprani **Marion Lebegue**'iga. Esimeses voorus esitas Arete Teemets Leonora aaria Verdi "Trubaduurist", teises oli kavas kolm teost, millest žürii valis kuulamiseks aaria Mozarti Missast c-moll ja Rossini Armida aaria.

Esikohaga kaasneb 2000 eurot preemiaraha ning mitmed kontserdid Euroopas ja Aasias.

28-aastane Arete Teemets lõpetas 2009. aastal Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia bakalaureuseõppe Nadia Kuremi lauluklassis ning 2012. aastal maksimumhindega magistriõppe Roomas Santa Cecilia konservatooriumis. Ta on ka varem olnud konkurssidel edukas, saavutades laureaadi tiitli Napolis ja Spoleto. Viimases kaasnes preemiaga võimalus kaks aastat kaasa teha kohalikus Menotti-nimelises ooperiteatris.

Pariisi konkursi edu üheks põhjuseks pidas Arete Teemets sealseid väga häid ettevalmistus- ja esinemistingimusi. Hinnangute poolest on konkurss aga alati subjektiivne, sõltudes paljudest kom-

ponentidest, muu hulgas sellest, kas sinu hääli ja lauljaisiksus avaldavad muljet ja sobivad sellele hetke žüriikooslusele.

Tanel Joametsa kontserdid Venemaal

Pianist **Tanel Joametsal** on lõpule jõudmas rekordiline välishooaeg – septembrist 2013 kuni juunini 2014 kogunes tal 51 soolokontserti Venemaal ja Valgevenes, lisaks veel Mozarti Klaverikontserdi B-duur KV 595 esitused Uljanovski

Tanel Joametsa esinemas Uljanovskis hooaja avakontserdil.
FOTO ALEKSEI ŽDANOV

sümfooniaorkestriga Uljanovskis ja Dmitrovgradis ja üks esinemine vabaimprovisatsioonidega Kasahstanis Kustanai jazzifestivalil koos tereminimängija Olesja Rostovskajaga. Oluliseimatest esinemispaikadest võiks mainida Valgevenes Minski, Grodno, Gomeli ja Vitebski filharmooniaid, Venemaal Novosibirski konservatooriumi, Omski, Tomski, Irkutski, Ulan-Ude, Habarovski, Blagoveštšenski, Jaroslavli filharmooniaid ning osalemist suurejoonelisel festivalil "60. paralleel" Surguti filharmoonias. Mais olid tal kontserdid Kandalakša kultuurikeskuses, Murmanski, Arhangelski ja Petrozavodski filharmoonias. Hooaja lõpetavad esinemised suvistel festivalidel Mahatškalas (5. juuni) ja Ostaškovis (27. juuni). Märtsis toimunud ulatuslikuma turnee (16 linna Venemaal Elektrostalist Južno-Sahhalinskini) jaoks valmis ka uus soolokava "BBB" – Bach kaks prelüüdi ja fuugat, Beethoven Seitsmes sonaat, Brahms Neli ballaadi *op* 10 ja Bach-Brahms Chaconne d-moll vasakule käele. Reisil oli kaasas ka varasem kava – Debussy "Kujundid" I, Skrjabini Teine sonaat, kaks poemi *op* 32 ja neli etüüdi, Chopini "Polonees-fantaasia", Sumera "Pardon, Fryderyk" ja Mozarti Sonaat F-duur KV494/533. Need teosed kõlasid/kõlavad ka mais-juunis toimuvatel kontsertidel. Lisalugudena saavad kõik linnad muu hulgas kuulda improvisatsioone publiku antud ülesandele.

Uus ooperistuudio Baltic Studio Lirico

4. ja 6. mail oli Tallinnas võimalus kuulata ooperisoliste mitmelt poolt maailmast. Kontsertidega tähistati uue rahvusvahelise ooperistuudio Baltic Studio Lirico avamist. Baltimaade noortele ooperilauljatele keskenduv **Baltic Studio Lirico** sündis MTÜ **Kamber** eestvedaja, dirigendi ja laulja **Risto Joosti** ning tunnustatud Itaalia laulupedagoogi **Paolo de Napoli** mitmeaastase koostöö tulemusel. Stuudio ühendab Baltimaade parimaid noori ooperilauljaid, andes Itaalia laulutraditsioonil põhinevat professionaalset vokaalharidust, mille valdamine võimaldab esitada kõiki klassikalisi vokaalžanre. Kursustel tegeletakse eelkõige hääle koolitusega, kuid ka stiiliküsimustega ja antakse näitlejameisterlikkuse tunde.

“Studio Lirico annab noortele lauljatele võimaluse töötada maailmas hinnatud vokaalpedagoogi ja *bel canto* spetsialisti Paolo de Napoli juures. Tänu tema sidemetele Euroopa ooperiteatritega tekib stuudio lauljatel võimalus kontsertideks ka välismaal,” selgitas Joost. 4. mail Mustpeade maja valges saalis toimunud galakontserdil “Opera Italiana” esinesid Paolo de Napoli õpilased, solistid Lucca Puccini ooperifestivalilt, Peterburi Studio Liricost, Tokio ülikoolist, Horvaatia, Serbia, Leedu ja Läti Rahvusoperist. 6. mail Tallinna raekoja romansikontserdil “Bel canto” astusid samuti üles mitmed Studio Lirico lauldid nii Eestist kui ka mujalt.

Firenzes elav Paolo de Napoli on tegutsenud laulupedagoogina paljude ooperimajade juures. Tema lauluõpilaste hulgas on soliste Müncheni ja Berliini Riigiooperist, Pariisi ja Glyndebourne'i ooperist, Madridi Teatro Realist, Metropolitan Operast, Milano La Scalast. Nüüd tegutseb Paolo de Napoli Studio Lirico eestvedajana, mille asutas 1980. aastate keskkel maestro Talmage Fauntleroy.

Eestisse laieneb Studio Lirico tegevus koostöös MTÜga Kamber. 2012. aasta kevadel loodud loomingulise ühenduse Kamber kunstilised juhid on dirigent **Risto Joost** ning laulja ja näitleja **Hanna-Liina Võsa**.

Ernst Hiisi klaveripäev Luunjas

Eesti Rahvuslik Klaverimuuseum tähistas 16. aprillil muuseumi Luunja filiaalis eesti väljapaistva klaverimeistri Ernst Hiisi 142. sünniaastapäeva. Sel puhul toimus esmakordselt **Ernst Hiisi klaveripäev**, mis kavatsetakse muuta traditsiooniks.

Luunja kultuuri- ja vabaajakeskuse avarasse saali, kus tänaseks asub juba kümme Ernst Hiisi valmistatud ja temaga seotud klaverit, kogunesid kontserti andma Tartu ja Tartumaa muusikakoolide klaveriõpilased. Klaveripäeva eestvedaja **Alo Põldmäe** tutvustas Hiisi filiaali saamislugu ja näituse pille, Hiisi valmistatud pianinosid Astron, Riga, Becker, Estonia, Tallinna Klaverivabrik; tiibklavereid Estonia ja Astron, samuti Hiisi õpetaja, klaverimeistri Robert Rathke valmistatud tiibklaverit Rathke ning Hiisile eeskujuks olnud pianino Bechstein.

Muusika kõlas Hiisi valmistatud tiibklaveritel Astron (kuulus helilooja ja koorijuht Juhan Simmle) ning kabinetklaveril Estonia. Esinesid Tartu Elleri Muusikakoolist **Veeda Kala**, **Carolin Karo**, **Jelizaveta Bukina**, **Algis Pauljukaitis** ja **Arno Gabriel Humal** (õpetajad Pille Taniloo ja Ruth Ernstson); Elva muusikakoolist **Krister Toom**, **Sirle Tobber** ja **Birgit Puusepp** (õpetajad Kaja Tavita ja Aime Vestmann); Tartu valla muusikakoolist **Mikk Kaasik**, **Grete Paat** ja **Piret Pung** (õpetajad Olga Silajeva, Elen Söer ja Natalja Trošina); Ülenurme muusikakoolist **Liis Reimand** ja **Reili Oidsalu** (õpetajad Vestmann ja Tavita). Kontserdi teise osa sisustas pianist **Andre Hinn**, kes esitas Beethoveni sonaadi “Appassionata” ja Ester Mägi teose “Vana kannel”. Klaveripäeva toetas Eesti Kultuurkapital.

Alo Põldmäe

Eesti esimene mandoliinifestival

Mandoliinimuusika ja mandoliiniorkestrid on Eestis traditsioon, mis on vahepeal unarusse vajunud, kuid nüüd taas au sisse tõusmas. Selle üks kinnitusi on laulu- ja tantsupeo raames toimuv “Pillipidu”, mille ühel kontserdil astub 3. juulil Kochi aidas üles Eestis tegutsevast

viiest mandoliiniorkestrist koosnev kuuekümmeliikmeline koondorkester.

Veel enne “Pillipidu” toimub aga 28. ja 29. juunil Saku valla majas ja õuealal **Eesti esimene mandoliinifestival**. Festivali kavas on mandoliiniorkestrite etteasted, koondorkestri esinemine, töötuba ning ansambli **Untsakad** ja duo **Villu Talsi-Tuulikki Bartosik** kontsert. Kõik kontserdid on tasuta ning pakuvad huvilistele ammendavat ülevaadet sellest, mis Eesti mandoliinimaastikul toimumas. Festivali raames toimub ka käsitöölalat.

Konkursikroonika

16.–18. aprillini toimus Riias järjekordne, XV rahvusvaheline Karlis Štrālsi nimeline flöödimängijate konkurs. See kahevooruline võistlus viiakse läbi neljas vanuserühmas. Lisaks vabalt valitud paladele tuleb esitada läti helilooja kohustuslik teos. Konkursile oli registreerunud 64 mängijat Lätist, Leedust ja Eestist. Eesti koolidest olid esindatud Tallinna muusikakeskkool, Maire Eliste muusikakool, Pärnu, Ülenurme, Nõmme ja Türi muusikakool ning Elleri-nimeline Tartu muusikakool. Eesti koolide õpilastest sai II vooru edasi kuus mängijat. Kuni 11-aastaste A-vanuserühmas sai I koha **Susanne Rull** (Viimsi muusikastuudio, õp Raivo Peäske), II koha **Helena Maarja Tarro** (Elleri kool, õp Anneli Kuusk) ning diploomi **Helina Viigand** (Türi MK, õp Viia

TMKK tüdrukud Siret Sui ja Kerstin Laanemets.

Ivask). 12–13-aastaste B-vanuserühmas pälvis esikoha **Siret Sui** (TMKK, õp Mihkel Peäske). 14–15-aastaste C-vanuserühmas said diplomi **Kerstin Laanemets** (TMKK, õp Mihkel Peäske) ja **Artjom Pahhomov** (Nõmme MK, õp Kai Kiik).

*

29. aprillist – 4. maini toimus Lätis Kuldigas VIII rahvusvaheline Davodovi-nimeline noorte tšellistide konkurs. TMKK õpilane **Aleksander Sebastian Lattikas** saavutas oma vanuserühmas esikoha. Teistest TMKK õpilastest sai **Marten Meibaum** diplomi, hästi esines ka **Siluan Hirvoja**. Kõigi õpetaja on **Mart Laas**. Konkursil oli osavõtjaid Lätist, Eestist, Venemaalt, Ukrainast, Bulgaariast, Hispaaniast, Lõuna-Koreast ja Taist. Žüriis olid tuntud tšellistid ja pedagoogid Stefan Popov (Londoni Guildhalli kool), Eleonora Testeleca (Läti muusikaakadeemia), Sergei Roldugin (Peterburi konservatoorium) ja Kirill Rodin (Moskva konservatoorium, 1986. aasta Tšaikovski konkursi I preemia).

*

Eesti akordioniõpilased olid edukad rahvusvahelisel konkursil Horvaatias “Okud istra 2014”. Konkursil oli kümme soolokategoriat, lisaks veel mitu kammeransambli ja orkestri kategoriat. Osales 123 solisti, 15 kammeransambli ja 12 orkestrit. Konkursi tase oli väga kõrge. Nooremate kategorias do-

mineeris virtuoosne tehnika kohati muusikalise arusaama üle, vanemates rühmades oli üldmulje tasakaalus. Eestlastest sai esikoha G. Otsa Muusikakooli eelõppe ning Aruküla huvialakooli “Pääsulind” õpilane **Meeri Kraas** (õp **Tiina Välja, Eve Vendt**). Vanemas rühmas osales Otsa muusikakooli õpilane **Mikk Langeproon** (õp **Tiina Välja**). Mõlema puhul tõsteti esile väga musikaalset esitust ja head kõla-

Meeri Kraas ja Mikk Langeproon oma õpetaja Tiina Väljaga.
FOTOD ERAKOGUST

kuultuuri. Eesti võttis sellest konkursist esimest korda osa. Korraldajad kutsusid taas tagasi järgmisele, 40 aasta juubelikonkursile.

*

17. aprillil toimus Elleri-nimelises Tartu muusikakoolis kolme keskastme kooli akordioniõpilaste konkurs. Žürii koosseisus **Sirje Mõttus, Tiit Kalluste** ja **Alo Põldmäe** hindas tulemusi järgmiselt:

Noorem vanuserühm

I koht: **Henri Zibo** (TMKK, õp Aivi Tilk)

II koht: **Anti Ingel** ja **Helar Jõgi** (Elleri kool, õp Külli Kudu)

Vanem vanuserühm

I koht: **Mikk Langeproon** (Otsa kool, õp Tiina Välja)

II koht: **Ly Laur** (Elleri kool, õp Külli Kudu)

III koht: **Laura Juus** (Otsa kool, õp Tiina Välja)

*

Narva Kreenholmi muusikakoolis toimusid juba seitsmendat korda **Ida-Virumaa klaveripäevad**. Osa võttis 74 noort klaverimängijat Narva-Jõesuu, Sillamäe, Narva, Ahtme, Loksa, Kohtla-Järve, Jõhvi ja Kreenholmi muusikakoolist. Kõik osalejad esitasid kaks pala, millest üks oli eesti helilooja teos. Mängiti Eino Tambergi, Rudolf Tobiase, Riine Pajusaare, Heino Elleri, Urmas Sisaski, Alo Põldmäe jt eesti heliloojate teoseid. Igal õpilasel oli individuaalne ja omapärane esitamisviis. Päeva lõpuks valis heatahtlik žürii koosseisus **Ülle Sisa** (G. Otsa Muusikakool) ja **Kersti Sumera** (TMKK) parimad ja andis tagasisidet õpetajatele. Narva kindluses toimus traditsiooniliselt lõppkontsert ja autasustamine. Saal oli puupüsti täis, lapsed piduriietes, lapsevanematel lillekimbud käes tulemuste ootuses. Õhukond saalis oli väga pidulik ja heatahtlik ning kõik õpilased esinesid rõõmustavalt hästi. Autasustamisel tunnustasid ürituse korraldajad kõiki osalejaid ja õpetajaid tänukirjade ja kingitustega. Selline konkurssifestival, kus on võimalik tunnustada maksimaalselt paljusid, on õpilastele edasiseks harjutamiseks väga vajalik motivaator.

Riina Vohta

C-JAM tähistab kontsertidega oma esimest juubelit

Tšellokvartetil C-JAM täitus kümme tegevusaastat ning selle tähistamiseks on kokku pandud kontserttuur ning koostatud kava ansamblite Muse, Queen, Led Zeppelin, Status Quo jpt repertuaarist. **Päikeseloojangu kontserttuur** algab 7. juulil Padise mõisast ning vältab augustikuuni. Kontsertidega tehakse tiir peale kogu Eestimaale. Esinemised toimuvad mõisates, kaunites kirikutes ning taludes ja muuseumides.

C-JAM tuli kokku aastal 2004. Ansamblistesse kuuluvad **Pärt Tarvas, Levi-Danel Mägila, Margus Uus ja Andreas Lend**. Kvartett on edukalt esinenud peale Eesti ka Venemaal, Belgias, Taanis, Saksamaal, Lätis jm. Käesoleva aasta novembris on kavas sõita Hiinasse. Tšellokvartett on popmuusika seadega tutvustanud kuulajatele klassikalise instrumendi varjatud külgi. Lisaks kontserdisaalidele ja muudele vähegi mõeldavatele kohtadele on mängitud isegi soomustransporditööl ja allveelaeval.

“Need kümme aastat tähendavad meile palju tööd ja hulganisti kontserte. Tähistame juubelituuriga Eestimaal justkui ühe etapi lõppu ja uue perioodi algust, kuna sügisel läheme ka Hiina mitmetesse paikadesse esinema. Kontsertidele on oodatud kõik head inimesed, kes armastavad lisaks klassikalisele tšellomängule ka rock- ja popmuusikat,” kommenteeris Pärt Tarvas.

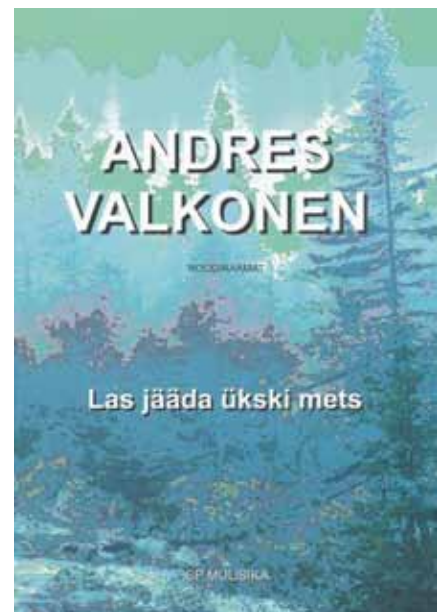

Kiili vanamuusikaansambel

17. aprillil toimus Tallinna raekojas **Kiili vanamuusikaansambli** kontsert. Ansambli asutas 2003. aastal flötist **Heili Meibaum**, kes on ka Kiili kunstide kooli flöödiõpetaja. Algusaastail oli koos Kaili Lassi laulugrupiga ansambli liikmeid kokku 18, 2006. aastast on muusikute seltskond väiksem ja instrumentaalsem. Uudse põneva küljena on lisandunud koostöö professionaalsete vanamuusikalauljatega (**Eve Kopli, Maria Staak**). Ansambel on esinenud paljudes esinduslikes kontserdikohtades ning teinud ka mitu välisturneed. Kiili vanamuusikaansambel on välja andnud ka juba kaks plaati, ühe 2007. ja teise 2011. aastal.

Seekordsel pühade-eelsel kontserdil kõlas keskaja ja renessanssmuusika. Musitseeriti koos laulja ja helilooja **Tõnis Kaumanniga**. Vastates paarile küsimusele selle ansambli kohta ütles Tõnis Kaumann: “See on üks väga vahva grupp, kes on tulnud kokku ühise eesmärgi nimel ning muljed on olnud väga positiivsed. Tähtsaim on see, et kõike tehakse vabast tahtest ja südamega. Niisugused esinemised on nauditavad nii esinejatele endale kui ka kuulajatele.” Sellest, mida selline koosmäng noorele õppurile annab, arvas Kau-

mann: “Kindlasti annab see ansambli-mängu kogemuse, seda polegi alati nii lihtne saada ja see on ka midagi muud, kui orkestris mängida või ise soleerida. Kõnelemata sellest, kui palju annab see musitseerimisrõõmu!”

Kirjastuselt SP Muusika ilmus eelmisel aastal oluline kogumik: Andres Valkonen “Las jääda ükski mets”. Siia on koondatud Valkoneni laululoomingu paremik, mis annab ülevaate autori tegemistest kuni tänaseni.

Maria Kõrvits, Anne Tärnpu ja Triin Koch.
FOTO GABRIELA LIIVAMÄGI

1300 Põhjamaade noort laulis vabadusele

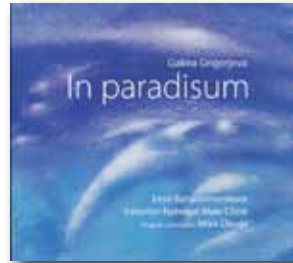
24.–26. aprillini toimus Tartus IX Põhjamaade üliõpilaskooride festival. Osa võttis 1300 lauljat – 38 koori Eestist, Soomest, Norrast ja Rootsist. Festivali korraldasid Tartu ja Tallinna akadeemilised koorid. Festivali teema oli “ME/WE”, mis rääkis rahvuslikust identiteedist ja selle seotusest praegu väga tulise teemaga – õigusega vabadusele.

Festival avati 24. aprillil kõigi kooride osavõtul Tartu raekojas platsil. Festivali ajal kõlas raekojas kellatornist spetsiaalselt selleks tarbeks valminud kellamäng Põhjamaade üliõpilaskooride festivali moto-meloodiaga “Sangerhilsen”, selle mängis sisse **Merle Kollom**. Seejärel sai ülikooli aulast, Jaani kirikus, ülikooli ajaloo muuseumis ja ülikooli kirikus nautida kooride kontserte. Neljapäeval ja reedel oli üle Tartu kokku kümme koorikontserti, igal kontserdil esines 3–4 koori.

Festival kulmineerus 26. aprillil kontserdisaaliks ümber ehitatud A. Le Coqi spordihallis toimunud gala-kontserdiga, kus kõlas kõigi festivalil osalenud lauljate esituses selleks kontserdiks kirjutatud **Maria Kõrvitsa** teos “Meri.Mets.Linn”. Kontsertlavastus rääkis põhjamaade rahvaste loomusest, mis oli mänguliselt kokku võetud sõnapaariga ME/WE. Lisaks oli kontserdi keskmes rahvaste ja riikide õigus vabadusele ning iseolemisele. Kontserdi lavastaja oli **Anne Tärnpu**, dirigent **Triin Koch**, liikumisjuht **Madli Teller** ja kunstnik **Kairi Mändla**.

Põhjamaade üliõpilaskooride festivali traditsioon sai alguse 1987. aastal. Eestis toimus see teist (1999. aastal oli festival Tallinnas) ning Tartus esimest korda.

HELIPLAATIDE TUTVUSTUS

Galina Grigorjeva. In paradisum. Allar Kaasik, Eesti Rahvusmeeskoor, Mikk Üleoja.

RAM

Küllap on Galina Grigorjeva üks noist Eestis elavaist heliloojaid, kes püüab olla oma muusikaga Oriendi ja Oktsidendi sidujaks või sillaks. Kasvõi vormiliselt. Miks muidu kannab tema hilise slaavipärase ortodokse koorimuusika traditsiooni järgivaid teoseid sisaldav autoriplaat nime “In paradisum”? Viimane on ju hoopis läänekirikiku, katoliku surnumissa antifon. Sellel lasertsõõril on teosed aastatest 2003–2013, mis annavad üpris dünaamilise pildi helilooja otssingulist süvenemise tarvis. Mitmele Eesti heliloojale sarnelt püüab Grigorjeva esile tuua suure koorikoosseisu imeõrnu *piano* varjundeid, mis on kontrastiks järsule *fortissimo*’le. Just dünaamikaga mängimine ja selle mängu loogiline asetamine kas siis sümboolistlike või liturgiliste tekstide sõnumlikku konteksti on helilooja tänaseks käekirjaks. Ja seegi viitab helilooja hardale tahtele väljendada iseenda autorikarismaga jumaliku vaikust.

Rahvusmeeskoor on ainult võitnud peadirigent Mikk Üleoja ansambli Vox Clamantis omandatud gregoriaani laulu fraseerimisest. Üleüldse – mida enam heliloojaid, kes nõuavad kandvat fraasi ja dünaamilise laulu varjundeid, seda tundlikumaks RAM muutub. “Hakkame mehed minema”-koorist on kasvanud “Da pacem”-koor. Galina Grigorjeva muusika puhul on vaja dünaamilise koorifraasi peent tunnetamist. See eeldab suurelt meeskoorilt kompaktsust ja väga puhast intonatsiooni. Ennekõike on plaat aga

kummardus vene sümboolistlikele poeetidele. Prantsuse luuletajate mõjul loodud vene sümboolistliku luule vanema ja uuema põlvkonna tekstidel on tänapäevani märkimisväärne mõju. Allegooriaid ja mitmemõttelisi ning -kihilisi sõnumeid sisaldav poeesia on vene aristokraatia sära alustala. Grigorjeva valis teosesse “Nox vi-tae” Innokenti Annenski luuletused, mis moodustavad erimelitest vaikeludest terviku, andes niimoodi kuulajale võtme, millega mõteteekondadele suunav uks avada.

SAKARIAS LEPPIK
preester ja muusik

Maria Faust Sacrum Facere.

Barefoot Records

Regilaulul on oht mõjuda instrumentaalmuusikas painajalikul. Vajadusel, näiteks multifilmikunstis, on seda aspekti groteskini võimaldatud. Niisiis on teema mõnevõrra problemaatiline. Eesti üheks olulisemaks avangardjazzi heliloojaks-improvisaatoriks kerkinud alt-saksofonist Maria Faust on oma värskel, peamiselt setu rahvaviisidest inspireeritud albumil suutnud neid karisid vältida, arendades lugusid rahulikult voolavas tempos, mõõtes targalt osade pikkust ja kulminatsioonide kuldloikeid. Sugugi ei paina ka sagedasti sekukuvad dissonantsed kõlad. Pigem kangastub pühalikkus, kus on parajal määral Arvo Pärti “Arbose” võimsa puhkpilliansambli meeldivat analoogiat. Kandlekellukad. Palju õhku ja *piano*’t, mis lubab esile tulla pillide, sealhulgas klaveri ja kandle ilusal tämbri. Tegu on väga nutika koosseisuga ja selle võimaluste väga loomulikuna mõjuva kasutamisega. Puhkpillide

majesteetlikkus, klaveri ja kandle tasadus, soolode võõrandumuslikkus, vaiksed loodusimitatsioonid ja mürarähelid – sääraates liinides on muusikaloomeks inspireerivat narratiivsust. Alatas on kuulda mittestandardseid tämbreid, ent see ei mõju pealetükkivalt, vaid hoopis imeteldavalt.

Peale setu rahvalaulu on inspiratsiooniallikana kasutatud konkreetseid inimesi. Viis pala on muusikalised portreed naistest. See on päris kaval viis ideede ja arendusloogika leidmiseks.

“Sacrum Facere” on uusvana lihtsus, sellisena võimalik alles pärast käidud pikki, turbulentsirohkeid rännuteid. Sest lõpuks pole ju palju vaja, kui pole tegemist just modernistiga, kes ihalebki komplitseeritud kihte ja turbotempos arendusi. Plaadil annavad tooni pillide kaunid kõlad, regivärsilik rahulik ja samas sisendusjõuline kulgemine ning musitseerimise pühalik akt, selle aktualiseerimine. Samas arvan, et Maria Faust pole veel rännakutejärgses rahusadamas ja tema põnev loojatee jätkub ka keerulise suunas.

SANDER UDIKAS
muusik

Üle ilma. Curly Strings.

Curly Strings

Kvartett Curly Strings, kuhu kuuluvad Eeva Talsi (viul ja laul), Jalmar Vabarna (kitarr ja laul), Taavet Niiler (kontrabass ja laul) ning Villu Talsi (mandoliin ja laul), on juba mõnda aega endale sõpru-austajaid võitnud ja vähemasti folgiilmas tuntust ja tunnustust kogunud. Debüütplaadil on mitu lugu, mis kõlavad sageli raadiote eetris (avalugu “Maailm heliseb” ja lõpulaul “Üle ilma”, aga ka Kristiina Ehini sõnadele kirjutatud “Kauges külas” ja Jaan Tätte tekstile loodud “Kättemaks”). On ka ammu tuttavaid rahvalikke lugusid, mis on neiliku liikmetelt saanud selga uue

kuue (“Heeringas”, “Kui õitseb sirrel”, “Seitse pruuti”). Meeleolud on mitmekesised, kuid üldiselt võib Curly Strings muusikat nimetada eestipäraseks *bluegrass*’iks. Ka pillikoosseis on selle stiili kaanonitele vastav. *Bluegrass* eeldab virtuosset pillivaldamist ja tihedalt külg külje kõrval musitseerimist, nii sõna otseses kui ka kaudses mõttes. Neli noort muusikut saavad täispunktid mõlemas kategoorias. Ansambli vokaalsele poolele saab ehk üht-teist ette heita, kuid instrumentaalsele meisterlikkusele mitte. Erilise hoo saavad roteeruvad soolod sisse plaadi lõpusirgeli, mil kõlavad rahvalik “Seitse pruuti” (“...ja pühapäeval paks Pauliineke...”) ning Tommy Emmanueli tuline instrumentaal “Tall Fiddler”, aga Curly Strings kõlab kenasti ka mõtlikes, mõrkjama maitsega lugudes nagu kolkaküla nukrust peegeldav “Kauges külas” ja suhtesegadikust rääkiv “Kättemaks”. Akustilisi värve lisavad niigi rikkalikule pildile ka külalised Tõnu Timm (Weissenborni kitarr) ja Karl Laanekask (bandžo).

JOOSEP SANG

Mängelek. Duo Jansen/Jüssi.

Duo Jansen/Jüssi

Viimased aastad on eesti rahvamuusikasse toonud üha enam väga häid ja traditsiooniteadlikke muusikuid ning värsket hingust. Eriti uhkeid tuure on võtnud viulimuusika ja Johanna-Adele Jüssi on üks selle silmapaistvamaid esinajaid. “Mängelek”, nagu nimest aimata võib, mängib kahe rahvamuusika piiril. Duo Jansen/Jüssi üks liige on pärit Eestist, teine Norrast, albumil kõlab nii mõlema maa stiilipuhast viulimuusikat kui ka sulandatumaid lugusid ja omailoomingut. Erinevate kultuuride kiuste on muusikud tuntavalt ühel lainel. Ühises muusikatunnetuses on kindlasti oma osa Johanna

Põhjalaades rändamisel, mängimisel ja õppimisel ning Jo Einar Janseni süvenemisel eesti muusikasse ja siin elamisel. Sellest tähtsam on aga mõlema viuldaja ülim muusikaalsus, peen rütmitaju ja nauding mängust.

Kuulates mõjub muusika rütm visuaalse või lausa füüsilisena, mis on tantsumuusikas ülioluline. Traditsiooniline viulimuusika ja ka siin plaadil kõlav on ju mõeldudki tantsimiseks. Hiljuti õnnestus Johanna viuli järgi tantsida Tallinna tantsufestivalil ja pärast seda nõustusin rõõmuga hea sõbra öelduga: see muusika on erakordselt hästi tantsitav. Plaadiümbriselt võib muusikakuulamise või tantsimise kõrvale lugeda mõnusa elu täis lugusid, mis kõlavad oma siiruses muusikaga kokku. “Lepiku Mihkli polka” saatel võib lugeda mitmel pool tsiteeritud Tori viuldaja Mihkel Toomi sõnu, mis käivad suurepäraselt ka “Mängeleiki” kohta: “Pill lööb elu sisse. Pill peab viima tantsima, kas oskad või ei oska, kas tahad või ei taha. Kui mina mängin, siss lähvad kõik tantsima, iga santski läheb tantsima, kui tal karku all ei ole.” See on plaad, mida soovitan igapäev kuulata. Viin selle ka kolleegist viulioõpetajale, kes on siamaani rahvapärast viulimuusikat vältinud.

LEANNE BARBO
rahvamuusik

Avane. Imandra Lake.

Seksound

Imandra Lake’i üks ilusamaid kontserte oli möödunud sügisel toredal festivalil “Viljandi Music Walk”. Nad esinesid naivistlikule maalikunstnikule Paul Kondasele pühendatud keskuse tagahoovis korraldatud *indie*-piknikul üsna õhtu eel. Lavaks oli muru, dekoratsioonideks kuldkollased kaselehed, mis muudkui langesid ja langesid.

Valguse eest hoolitsesid puudele riputatud värvilised laternad ja taevas, kus kogusid jõudu süngjad pilved. Loomulikus keskkonnas pääses bändi maalähedane ja lüüri-line *shoegaze* eriti kirkalt esile. Seal testisid nad ka uue plaadi materjali. Kui Imandra Lake lõpetas, hakkas sadama. See oli sügise viimane soe õhtu. Keegi ei teadnud siis, et alanud sügis kestab tänavuse kevadeni. Loodus on Imandra Lake’i jaoks ammendamatu inspiratsiooniallikas ja ega seal vahet ole, kas väljas on sügis, talv, kevad või suvi.

Imandra Lake on nelja aasta eest sündinud bänd, mille moodustavad varem ansambli Pia Fraus tegutsenud Rein Fuks ja Eve Komp. Fuks on mitmekülgne muusik, laulukirjutaja ja produtsent, kes on kaasa lõõnud paljudes koosseisudes. Aastast 2004 on ta koos sõpradega vedanud väikest, kuid tegusat plaadifirmat Seksound ning on loomulik, et ka Imandra Lake ilmub koduse märgi all. Plaadifirma lõigi Fuks õigupoolest ainult selleks, et anda välja oma muusikat. Eestis lihtsalt ei olnud tema bändile sobivaid kosilasi. Pia Fraus laulis põhiliselt inglise keeles. Imandra Lake sai alguse sellest, et Fuksil oli ports eestikeelseid laule, mida ta plaanis Pia Frausiga esitada. Siis aga otsustas ta teha neid hoopis eraldi, nii et ta vastutab ise kõige eest ega pea tegema kompromisse. Duo eelmine album ilmus neli aastat tagasi ning kandis nime “Seesamseesam”. Oli ilus plaad ja sai kõvasti kiita. Imandra Lake’i teeneks jääb briti alternatiivrocki ühe alazänrina kaheksakümnendate lõpul tekkinud *shoegaze*’i modifitseerimine neofolgilikus unistavas mõttes ning õnnestunud lõimumine eestlaste valdumikitalikult rahvusliku mitmiktaju kuvandiga. “Seesam, seesam, avane!” on ju tegelikult ühe tuntuima avamisloitsu sõnad ja “Seesamseesam” ja “Avane” on nii sisult, vormilt kui ka sõnumilt väga ühtsed. Päriselt siiski ei saa öelda, et teine jätkab sealt, kus esimene pooleli jäi. Pigem on tegemist ühe ja sama jõega, mis on alati justkui sama, kuid millesse ei saa kaks korda järjest astuda. Mida plaadiga on tahetud öelda? Aga mida tahab öelda päikeseloojang või kahisev mets? Mitte midagi ja samas kõike.

MARGUS HAAV
kultuuriajakirjanik

FOTO RENE JAKOBSON

Holger Marjamaa

Viienda "Jazzisessiooni" külaliseks on Holger Marjamaa, silmapaistev uue põlvkonna jazzmuusik, keda on vaatamata noorusele juba korduvalt auhinnatud nii kodu- kui ka välismaal. Kohtusime 2013. aasta noore jazzitalendi auhinna võitjaga jazziklubis Philly Joe's, kus Holger avaldas oma mõtteid nii Ameerika uuemate jazzivoolude kui ka klassikalise repertuaari kohta. Valikusse panin ka Holger Marjamaad ehk kõige otsesemalt mõjutanud pianisti David Kikoski ning muusikalisest assortiist ei puudunud ka trummar Dennis Chambers, kellega Holger hiljuti USAs studios salvestas.

IVO HEINLOO
jazzikriitik

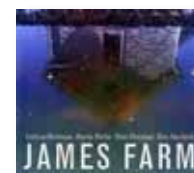
Snarky Puppy, "Shofukan"
(Plaadilt "We Like It Here", 2014)
Enne pala avalikustamist: Snarky Puppy lugudes mõ-

juvad väga hästi erinevad taktimöödud. See on tõeliselt suur bänd, studioalbumitel on kasutatud keelpillikvartetti, mitut kitarri, puhkpille jne. Tundes ise nende liidrit Michael League'i, võin öelda, et ta on väga ägeda *attitude*'iga mees ja see muusika on ka väga orgaa-

niline. Michael rääkis, et nad käisid esmalt niinimetatud majapidudel mängimas ja algus oli raske, aga mehed olid valmis aega panustama ja koos raskustest läbi murdma. Tulemus on kuulda. *I. H.: Kuidas sa seda stiiliselt klassifitseeriksid?*

Ikkagi *fusion*, aga tänapäevases, mitte Weather Reporti mõttes.

Pärast: Ma ei ole veel jõudnud nende värsket plaati kuulata. Snarky Puppy puhul on üliäge ka see, et nad lindistavad plaate nii, et publik istub studios ja näeb kogu protsessi. Nii kujuneb hoopis teistsugune energia.

Joshua Redman, James Farm, "Polliwog"

(Plaadilt "James Farm", 2011)

Enne: Klaveri häältejuhtimises ja harmoonilistes kaldumistes on kuulda New Orleansi mõjutusi, aga ma ei kujuta ette, kes siin mängida võiks. Algul oleksin pakkunud Chris Potterit või Michael Breckerit. **Pärast:** Muidugi Joshua Redman! Kurb, et ära ei tundnud, aga olen pigem kuulnud Joshua vanemaid, üheksakümnen-date asju. See lugu tundub ikka väga

teistsugune, bänd võtab asja kergemalt. Elastic Bandis, kus ka Brian Blade mängis, oli muusika ikka väga jõhker. Helikeel on siin lihtsam. Aaron Parks on muidugi superpianist.

Robert Glasper Experiment, "Smells like Teen Spirit". (Plaadilt "Black Radio", 2012)

Enne: Kindlasti

Robert Glasper ja "Black Radio". Trumme peaks seal mängima Chris Dave, kes mõjub kuidagi eriti maitsekalt. Glasper on meie generatsiooni üks liidreid, suurepärase ärimees lisaks kõigele. Tema mängus on väga palju gospellikku lähenemist. Hästikõlavad minoorsed akordid.

Pärast: See *vocoder*, mille abil Casey Benjamin oma häält moonutab, on hea detail, mis jääb kohe meelde. Selle bändi sõnum on eelkõige seotud mustanahaliste ajalooaga. Albumil ei mängi ühtegi valget muusikut, ei tea, kas see on rassism või mis...

I. H. : Nii nagu Jason Moran, on ka Glasper kasutanud jazzis hiphopilikke elemente.

Täpselt nii. Siin toimib see väga hästi. Samas jääb muusika ikkagi jazziks. New Yorgi tänavamuusika. Glasper on rääkinud ka, et käis kunagi metroos mängimas, vedas Rhodese klaverit ühest kohast teise. Seda karmi tööd on muusikast kuulda.

Don Grolnick, "Act Natural". (Plaadilt "Hearts and Numbers", 1985)

Enne: See tundub olevat George

Duke, kui just vokaal sisse ei astu. Seitsmekümnendatel lindistatud? Ma ei kujuta ette, mis see on.

Pärast: Michael Brecker on muidugi jõhker saksofonist. Ta on teinud muusikat seinast sein.

I. H. : See lugu on üks mu lemmikuid kaheksakümnendate fusion'ist, küllaltki tüüpiline oma ajastule. Mulle tundub, et sellist muusikat tänapäeval enam ei tehta.

Absoluutselt. Ja kahjuks jõudis see lõpuks välja *smooth jazz*'ini.

Kenny Garrett, "Native Tongue". (Plaadilt "Standard of Language", 2003)

Enne: See on Kenny Garrett! Tema kõige viima-

ne album? Ah ei, see on ikka "Standard of Language". Me vennaga kuulame seda plaati praegu, seal on kindlad lood, millele eriliselt tähelepanu pöörame.

Pärast: Kenny Garrett on altsaksofoni John Coltrane. Tema sound'i tunneb kunagi tema ansambelis mängida. Nii targalt läbi mõeldud kompositsioonid! Alles on jäetud ainult mingi standard-motiiv. Suhtumine on umbes selline: saaks selle teema ruttu jalust ära, et hakata muusikat tegema.

Mike Stern, "Wishing Well". (Plaadilt "Voices", 2001)

Enne: (Kohe) Mike Stern! Kes siin trumme män-

gib? Dennis Chambers vist? Richard Bonat kuulen ma ka.

Pärast: Stern on kindlasti jätkuvalt oluline, aga eks ta tegi kaheksakümnendatel ja üheksakümnendatel oma tähtsamad asjad ära. Tal ei lähe vist praegu väga hästi, olen kuulnud tema narko-probleemidest. Mul oli muuseas au koos Sterniga õhtust süüa, kui ta viimati Eestis käis. Üritasin talt küsimusi küsida, aga ta oli tol hetkel omadega ikka päris läbi ja väsinud.

Bill Evans, "Theme from M.A.S.H./Suicide is Painless". (Plaadilt "You Must Believe in Spring", 1981)

Enne: Millal see plaat lindistatud on?

Selline tunne, nagu Eddie Gomez mängiks. Pianisti ei julge pakkuda. ("You Must Believe in Spring" lindistati 1977. aastal ja sellest sai esimene postuumult välja antud Bill Evansi plaat. Plaadil

mängivad Eddie Gomez ja Eliot Zigmund - I. H.) Kui Gomez mängib, siis peab pianist vist ikka Bill Evans olema.

I.H.: Selle Johnny Mandeli kirjutatud ja telesarja "M.A.S.H" tunnusmeloodiaks kujunenud pala arranžeringus on mingit elurõõmu, olgugi sarkasmiga võrtsitatut, aga üldiselt on Bill Evansi muusika ja mängustiil mulle kui vähikule tundunud alati kohutavalt sentimentaalne...

Kohutavalt sentimentaalne või lihtsalt sentimentaalne? Ta õppis ju klassikalist kompositsiooni ja see mõjutab paratamatult tundlikkust muusikas. Ta võttis paariks aastaks jazzist pausi ja harjutas praktiliselt ainult Bachi. Tema muusika väljendab väga hästi ka ta läbielamisi.

Pärast: Kui kuulata, saab aru ka sellest, kuidas Bill Evans on mõjutanud minu teist suurt lemmikut Chick Coread. Just Corea on minu meelest viinud Evansi alustatu lõpule.

Dave Kikoski, "A Nightingale Sang in Berkeley Square". (Plaadilt "Presage", 1989)

Enne: Justkui oleks Joey Calderazzo *voicing*'ud, aga ai-

man, et see ei ole tema.

Pärast: Calderazzo ja Kikoski ongi väga sarnased, nii et ma annan selle vea endale andeks.

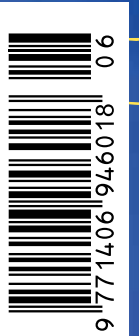
I. H. : Milles see sarnasus seisneb?

Kui kuulata, kuidas Calderazzo on mänginud Michael Breckeri ansambelis, on hästi sarnane just harmooniakäsitlus ja häältejuhtimine, asenduste kasutamise viis. Dennis Chambers saatis mulle kuulamiseks ja õppimiseks ühe kontserdi, kus ta mängib koos Kikoskiga. Bändis mängisid lisaks neile James Genus ja Bob Berg. See on üks kõige jõhkramaid "kütteid", mida ma kuulnud olen. Üks lugu kestab kaksikümmend viis minutit ja Kikoski soolo moodustab sellest umbes poole. Nad mängisid ehtsat *straight-ahead*-jazzi, mis ongi kõige õigem asi maailmas. Kikoski andis oma eratundi dega mulle väga palju. Kui saaksin, siis ma ainult sellist asja teeksingi nagu tema.

PÄRNU MUUSIKAFESTIVAL

JÄRVI AKADEEMIA

14-20/07/2014

L 12/07 kell 18.00
Viljandi Pärimusmuusika
Ait (koostöös Viljandi
Vanamuusika Festivaliga)

**JÄRVI AKADEEMIA!
PÄRNU MUUSIKAFESTIVALI
EELKONTSERDID**

Amsterdam VU Noorte
Sümfooniaorkester (Holland)
dirigeerivad Järvi Akadeemia
dirigeerimiskursuslased

P 13/07 kell 16.00
Narva Aleksandri Kirik

E 14/07 kell 20.00
Pärnu Kontserdimaja

**PÄRNU MUUSIKAFESTIVALI
AVAKONTSERT "RICHARD STRAUSS 150"**

Läti Rahvuslik Sümfooniaorkester
dirigent Neeme Järvi

PAAVO
JÄRVI

NEEME
JÄRVI

T 15/07 kell 17.00
Rannahotelli salong

KAMMERMUUSIKA RANNAHOTELLIS

Marius Järvi (tšello), Mihkel Järvi (klaver),
Toomas Vavilov (klarnet), Sophia Rahman (klaver, UK),
Peijun Xu (vioola, Saksamaa)

T 15/07 kell 20.00
Pärnu Kontserdimaja

SINFONIETTA RIGA

dirigent Paavo Järvi
solistid Alexander Toradze (klaver, Gruusia/USA),
Balasz Nemes (trompet, Ungari)

K 16/07 kell 20.00
Pärnu Kontserdimaja

SHOWCASE

Eesti Interpreetide Liidu koostatud kava Eesti muusikute esituses
kaastegev Järvi Akadeemia Noorte Sümfooniaorkester
solistid Mihkel Poll, Riivo Kallasmaa, Triin Ruubel jt.

N 17/07 kell 20.00
Pärnu Kontserdimaja

JÄRVI FESTIVALIORKESTER

dirigent Paavo Järvi
solist Ksenija Sidorova (akordion, Läti)

KSENIJA
SIDOROVA

TATIANA
BERMAN

R 18/07 kell 19.00
Pärnu Kontserdimaja

PÄRNU MUUSIKAFESTIVALI GALA

Galakontsert 25 esinejaga: Florian Donderer (viul, Saksamaa),
Peijun Xu (vioola, Saksamaa), Alec-Frank Gemmill (metsasarv,
Šotimaa), Martin Kuuskmann (fagott), Matthew Hunt (klarnet,
UK), Sophia Rahmann (klaver, UK), Andres Kaljuste (viul), Mikk
Murdvee (viul), Maarika Järvi (flööt), Mariko Hara (vioola,
Saksamaa), Nikita Naumov (kontrabass, UK), Georgi Anichenko
(tšello, Hispaania), Marina Chiche (viul, Prantsusmaa) jt.

L 19/07 kell 19.00
Pärnu Kontserdimaja

JÄRVI AKADEEMIA LÖPPKONTSERT

Järvi Akadeemia Noorte Sümfooniaorkester
dirigent Neeme Järvi ning Järvi Akadeemia dirigeerimiskursuslased
solist Tatiana Berman (viul, USA)

L 19/07 kell 22.00
Pärnu Eliisabeti kirik

ÖÖKLASSIKA

Klassikaline muusika öises kirikus
Martin Kuuskmann (fagott), Matthew Hunt (klarnet, UK), Miina Järvi
(viul), Madis Järvi (vioola), Marius Järvi (tšello), Maarika Järvi (flööt),
Riivo Kallasmaa (oboe), Teet Järvi (tšello), Mari Järvi (klaver) jt.

STEVEN
ISSERLIS

ALEXANDER
TORADZE

P 20/07 kell 16.00
Ammende Villa

LASTEKONTSERT

Tambergi lastelaulud kammeransambli saatel
Üles astuvad ka festivali esinejate lapsed

P 20/07 kell 20.00
Pärnu Kontserdimaja

PÄRNU MUUSIKAFESTIVALI LÖPPKONTSERT

Pärnu Festivaliorkester
dirigent Paavo Järvi
solist Steven Isserlis (tšello, UK)